

Ὁ ὉΣΙΟΥΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος

ἑτησία ἔκδοσις τῆς ἱερᾶς κοινοβιακῆς
μονῆς ὁσίου Γρηγορίου ἁγίου ὄρους

περίοδος β' ἔτος 1995 ἀριθμ. 20

Εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καί τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης
ἡμῶν Θεοτόκου, Ἐφόρου τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους.
Εἰς κοινήν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν.

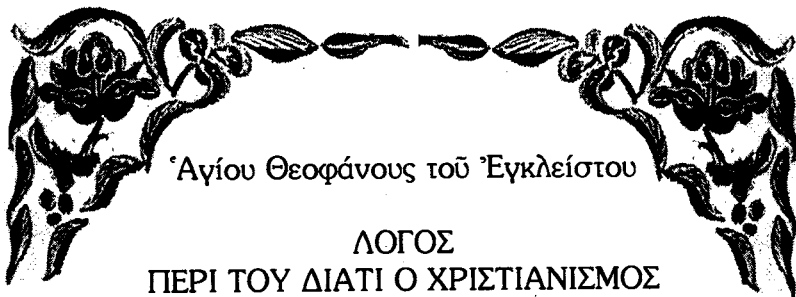
*

Περιέχον κείμενα ὀρθοδόξου δογματικῆς καί ἠθικῆς διδασκα-
λίας, ὡς καί κείμενα περί ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, νήψεως καί
νοερᾶς προσευχῆς, κατὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει παράδοσιν, δι' ᾧν
ἡ καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ κατανύσσεται καί ἔρχεται εἰς πόθον
Χριστοῦ.

*

Δαπάνη καί προνοία τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καί συνεργασία
καί ἐτέρων εὐλαβῶν λογίων ἀγιορειπῶν Πατέρων.





Ἁγίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ
ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ

Ἐφθασε σὶ' αὐτιά μου ὅτι, καθὼς φαίνεται, θεωρεῖτε τὰ κηρύγματά μου πολὺ αὐστηρὰ καὶ πιστεύετε ὅτι σήμερα κανένας δέν θά ἔπρεπε νά σκέπτεται ἔτσι, κανένας δέν θά ἔπρεπε νά ζῆ ἔτσι καὶ ἐπομένως κανένας δέν θά ἔπρεπε νά διδάσκῃ ἔτσι. Οἱ καιροὶ ἔχουν ἀλλάξει!

Πόσο χάρηκα πού τό ἄκουσα. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἀκοῦτε προσεκτικά ὅ,τι λέγω, καὶ ὄχι μόνο ἀκοῦτε, ἀλλά καὶ εἶστε διατεθειμένοι νά τό τηρήσετε. Τί περισσότερο θά μπορούσαμε νά ἐπιθυμήσουμε ἡμεῖς πού κηρύττουμε ὅπως διαταχθήκαμε καὶ ὅσα διαταχθήκαμε;

Ἄνεξάρτητα ἀπό ὅλα αὐτά, μέ κανένα τρόπο δέν μπορῶ νά συμφωνήσω μέ τὴν γνώμη σας καὶ τό θεωρῶ καθῆκον μου νά τὴν σχολιάσω καὶ νά τὴν διορθώσω. Διότι —μολονότι ἴσως εἶναι παρά τὴν θέλησι καὶ τὴν πεποίθησί σας— προέρχεται ἀπὸ ἁμαρτωλὴ πηγὴ, σάν νά μπορούσε ὁ Χριστιανισμὸς νά μεταβάλλῃ τὰ δόγματά του, τοὺς κανόνες του, τίς ἁγιαστικὲς του τελετουργίες, γιὰ νά ἀνταποκριθῆ στό πνεῦμα κάθε ἐποχῆς καὶ προσαρμοσμένως στὰ μεταβλητὰ γούστα τῶν υἱῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, νά μπορούσε νά προσθέσῃ ἢ νά ἀφαιρέσῃ κάτι.

Κι ὅμως δέν εἶναι ἔτσι. Ὁ Χριστιανισμὸς πρέπει νά παραμένῃ αἰώνια ἀμετάβλητος, χωρὶς καθόλου νά ἐξαρτᾶται ἢ νά κατευθύνε-

ται από τό πνεῦμα τῆς ἐκάστοτε ἐποχῆς. Ἀντίθετα ὁ ἴδιος ὁ Χριστιανισμός εἶναι διορισμένος νά κυβερνᾷ καί νά διοικῆ τό πνεῦμα τοῦ αἰῶνος γιά καθένα πού ὑπακούει στίς νοθεσίες του. Γιά νά σᾶς πείσω στό ἐν λόγῳ ζήτημα, θά σᾶς ἀναφέρω μερικές σκέψεις γιά νά τίς μελετήσετε.

Κάποιοι εἶπαν πώς ἡ διδασκαλία μου εἶναι αὐστηρή. Κατ' ἀρχήν ἡ διδασκαλία μου δέν εἶναι δική μου, οὔτε θά ἔπρεπε νά εἶναι. Ἀπό αὐτή τήν ἱερή θέσι κανεῖς δέν πρέπει οὔτε μπορεῖ νά κηρύττει δική του διδασκαλία. Ἄν λοιπόν ἐγώ ἢ κάποιος ἄλλος τολμήσει ποτέ νά τό κάνη, μπορεῖτε νά μᾶς βγάλετε ἐκτός Ἐκκλησίας.

Ἐμεῖς κηρύττουμε τήν διδασκαλία τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν ἁγίων Ἀπόστόλων του καί τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας πού κατευθύνεται ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα. Συνάμα φροντίζουμε μέ κάθε δυνατό τρόπο νά διατηρήσουμε τήν διδασκαλία αὐτή ἀκεραία καί ἀπαραβίαστη στόν νοῦ καί στήν καρδιά σας. Παρουσιάζουμε κάθε σκέψι καί χρησιμοποιοῦμε κάθε λέξι μέ πολλή προσοχή, γιά νά μή σκιάσουμε μέ κανένα τρόπο αὐτή τήν λαμπρή καί θεία διδασκαλία. Κανεῖς δέν μπορεῖ νά πράξει διαφορετικά.

Ἐνας τέτοιος νόμος πού καθορίζει τό κήρυγμα τοῦ καθενός στήν Ἐκκλησία νά εἶναι θεόπεμπτο, καθιερώθηκε ἀπό τήν δημιουργία τοῦ κόσμου κι ἔτσι πρέπει νά παραμείνη ἰσχύον ὡς τό τέλος τοῦ κόσμου. Ὁ Προφήτης Μωϋσῆς μετά τήν παράδοσι τῶν ἐντολῶν τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ στόν Ἰσραηλιτικό λαό, κατέληξε στά ἐξῆς: «Οὐ προσθήσετε πρὸς τό ρῆμα ὃ ἐγώ ἐντέλλομαι ὑμῖν, καί οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτοῦ· φυλάσσετε τὰς ἐντολάς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅσα ἐγώ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον» (Δευτ. 4, 2).

Αὐτός ὁ νόμος τῆς σταθερότητος εἶναι τόσο ἀμετάβλητος, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καί Σωτήρας μας, ὅταν δίδασκε τό λαό στό ὄρος, εἶπε: «Μή νομίσετε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τόν νόμον ἢ τούς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλά πληρῶσαι. Ἄμην γάρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἄν παρέλθῃ ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ, ἰῶτα ἕν ἢ μία κεραία οὐ μή παρέλθῃ ἀπό τοῦ νόμου, ἕως ἄν πάντα γένηται» (Ματθ. 5, 17-18).

Ἐπειτα ἔδωσε τό ἴδιο κῦρος στήν δική του διδασκαλία, πρὶν ἔρμηνεῦσι τῆς ἐντολῆς στό πνεῦμα τοῦ εὐαγγελίου, μέ τό νά προσθέσῃ: «Ὅς ἐάν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καί διδάξῃ οὕτω τούς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5, 19).

Αὐτό σημαίνει πῶς καθένas πού ἔρμηνεῦσι λανθασμένα τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καί μειώνει τό κῦρος τους, θά εἶναι ἀπόκληρος στήν μέλλουσα ζωή. Ἔτσι εἶπε στήν ἀρχή τοῦ κηρύγματός του. Τό ἴδιο διαβεβαίωσε καί στόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο, τόν θεατή τῶν ἀρρήτων ἀποκαλύψεων, στόν ὁποῖο περιέγραψε τήν τελική κρίσι τοῦ κόσμου καί τῆς Ἐκκλησίας, ἀναφέροντας στήν Ἀποκάλυψι: «Μαρτυρῶ ἐγώ παντί τῷ ἀκούοντι τούς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. Ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπί ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ Θεός ἐπ' αὐτόν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καί ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπό τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεός τό μέρος αὐτοῦ ἀπό τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καί ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ» (Ἀποκ. 22, 18-19).

Γιά ὄλο τό χρονικό διάστημα πού μεσολαβεῖ ἀπό τήν πρώτη παρουσία του στόν κόσμο μέχρι τήν δευτέρα του παρουσία, ὁ Χριστός ἔδωσε στους ἁγίους Ἀποστόλους καί στους διαδόχους τους τόν παρακάτω νόμο: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά

ἔθνη... διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. 28, 19). Τοῦτο σημαίνει νά διδάσκετε ὄχι ὄ,τι κάποιος ἄλλος θά ἦταν δυνατόν νά σκεφθῆ, ἀλλά ὄ,τι ἐγώ παρήγγειλα, καί τοῦτο μέχρι τό τέλος τοῦ κόσμου. Καί συμπληρώνει: «Καί ἰδοῦ ἐγώ μεθ' ὑμῶν εἰμί πάσας τάς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν» (Ματθ. 28, 20).

Οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβαν αὐτόν τόν νόμο καί θυσίασαν τήν ζωή τους γιά νά τόν τηρήσουν. Καί σέ αὐτούς πού ἤθελαν νά τούς ὑποχρεώσουν νά μή κηρύττουν ὅσα κηρύττουν ἐπ' ἀπειλή τιμωρίας καί θανάτου, τούς ἀπαντοῦσαν: «Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε. Οὐ δυνάμεθα γάρ ἡμεῖς ἄ εἶδομεν καί ἠκούσαμεν μή λαλεῖν» (Πράξ. 4, 19-20).

Ὁ σαφής αὐτός νόμος παραδόθηκε ἀπό τούς Ἀποστόλους στούς διαδόχους τους, ἔγινε ἀποδεκτός ἀπό τούς δευτέρους καί ἔχει ἰσχύ διαχρονική στήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Ἐξ αἰτίας τοῦ νόμου τούτου ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ στῦλος καί ἡ βᾶσις τῆς ἀληθείας. Βλέπετε λοιπόν τί ἀπαραβίαστη σταθερότητα ἔχει; Μετά ἀπό αὐτό, ποιός θά εἶναι τόσο θρασύς νά ἀγγίξῃ πεισματικά ἢ νά κουνήσῃ ὅτιδήποτε στό χριστιανικό δόγμα καί νόμο;

Ἀκολουθῶς ἀκούστε τί ἀναφέρεται στόν Προφήτη Ἰεζεκιήλ πού ἐπί ἐπτά ἡμέρες βρισκόταν σέ ἔκστασι προσευχῆς καί μετά ἀπό ἐπτά ἡμέρες ἄκουσε τό λόγο τοῦ Κυρίου: «Υἱέ ἀνθρώπου, σκοπόν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καί ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον» (Ἰεζ. 3, 17), καί διακήρυξε στό λαό. Νά ὁ νόμος γιά σένα! Ἄν δῆς ἕναν ἄνομο πού διαπράττει ἀνομία καί δέν τοῦ πῆς: ἄφησε τήν ἀνομία σου καί ἄλλαξε δρόμο, «ὁ ἄνομος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καί τό αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω» (Ἰεζ. 3, 18). Ἀντιθέτως, ἂν διακηρύξῃς στόν ἄνομο ὅτι θά πρέπει νά ξεφύγῃ ἀπό τήν ἄνομη ὁδὸ του καί αὐτός δέν ξεφύγῃ,

τότε εκείνος ό άνομος θά πεθάνη στήν άνομία του, ένώ έσύ θά σώσης τήν ψυχή σου. Παρόμοια άν δής ένα δίκαιο πού αρχίζει νά κλονίζεται στήν άρετή του καί δέν τόν στηρίζεις καί δέν φροντίσης νά τόν φέρης στόν ίσιο δρόμο μέ τά λόγια σου, τότε εκείνος ό δίκαιος έπειδή άμάρτησε, θά πεθάνη στίς άμαρτίες του, αλλά τήν ψυχή του θά ζητήσω από τά χέρια σου πού δέν τόν στηρίζεις. Άν όμως προειδοποιήσης τόν δίκαιο ότι δέν πρέπει νά άμαρτάνη καί αυτός παύση νά άμαρτάνη, τότε καί ό δίκαιος θά ζήσει κι έσύ θά σώσης τήν ψυχή σου (Βλ. Ίεζ. 3, 19-21).

Τί άυστηρός νόμος! Κι όμως άκούγεται στίς συνειδήσεις όλων τών ποιμένων κατά τήν έκλογή καί χειροτονία τους, όταν ένας βαρύς ζυγός τίθεται πάνω τους, ή διαποίμανσις του ποιμνίου του Χριστού πού Έκείνος τούς τό έμπιστεύθηκε, μικρό ή μεγάλο. Κι όχι μόνο νά τό διαποιμάνουν, αλλά καί νά τό διατηρήσουν. Πώς θά μπορούσε κανείς νά είναι τόσο θρασύς, πού νά διαστρέψη τά πάντα στό νόμο του Χριστού, όταν αυτό συνεπάγεται καταστροφή καί στους δύο, ποιμένες καί ποιμνιο;

Άν ή σωστική δύναμις τής διδασκαλίας έξαρτιόταν από τήν γνώμη μας πάνω σ' αυτήν καί τήν συναίνεσί μας σ' αυτήν, τότε θά είχε νόημα τό νά συλλάβη κάποιος άνθρωπος στό νοϋ του νά άνοικοδομήση τόν Χριστιανισμό σύμφωνα μέ τίς ανθρώπινες άδυναμίες ή τίς αξιώσεις τής έποχής καί νά τόν προσαρμόση κατά τούς πόθους τής άμαρτωλής του καρδιάς. Μά ή σωστική δύναμις του χριστιανικού νόμου δέν έξαρτάται καθόλου από μās, αλλά από τό θέλημα του Θεού, από τό γεγονός ότι ό ίδιος ό Θεός καθιέρωσε έπακριβώς τήν ακριβή όδό τής σωτηρίας. Έξω από αυτήν δέν ύπάρχει άλλη όδός, ούτε θά μπορούσε νά ύπάρξη. Συνεπώς καθένας πού διδάσκει μέ όποιονδήποτε διαφορετικό

τρόπο, σημαίνει πώς παρεκκλίνει από τήν ἀληθινή ὁδὸ καὶ καταστρέφει τὸν ἑαυτὸ του καὶ σᾶς. Τί λογικὴ ὑπάρχει σ' αὐτό;

Προσέξτε πόσο αὐστηρὴ κρίσις ἐλέχθη, ὅταν κάτι παρόμοιο συνέβη στὸ ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὰ δύσκολα χρόνια τῆς αἰχμαλωσίας του. Μερικοὶ Προφῆτες ἀπὸ οἶκτο γιὰ τοὺς βασανισμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους μιλοῦσαν στὸ λαὸ ὄχι ὅπως ὁ Κύριος παρήγγειλε, ἀλλὰ ὅπως ἡ καρδιά τους τοὺς ὑπαγόρευε. Γι' αὐτούς ὁ Κύριος ἔδωσε τίς ἐξῆς διαταγές στὸν Ἰεζεκιήλ: «Καὶ σύ, υἱὲ ἀνθρώπου, στήριζον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ σου τὰς προφητευσάσας ἀπὸ καρδίας αὐτῶν καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτάς καὶ ἔρεῖς· τάδε λέγει Κύριος· οὐαὶ ταῖς συρραπούσαις προκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρός καὶ ποιούσαις ἐπιβόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας τοῦ διαστρέφειν ψυχάς» (Ἰεζ. 13, 17-18).

Τοῦτο σημαίνει: Ἀλλοίμονο σέ κείνους πού διατάζουν κάθε εἶδος ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως καὶ προτείνουν τέτοια μαλθακὴ ἀγωγή, ὥστε κανεὶς νὰ μὴν αἰσθάνεται τὴν παραμικρὴ δυσἀρεσκεία, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐπάνω οὔτε ἀπὸ τοὺς κάτω, ἀδιαφορώντας ἐάν τοῦτο εἶναι γιὰ τὴν σωτηρίαν ἢ τὴν καταστροφή, εὐάρεστο ἢ ἀποκρουστικὸ στὸ Θεό. Ἀλλοίμονο σ' αὐτούς, διότι «τάδε λέγει Κύριος... τὰ προσκεφάλαια ὑμῶν καὶ ἐπιβόλαια», δηλαδή τὴν μελιστάλακτη καὶ παρήγορη διδασκαλία σας, «ἐφ' ἃ ὑμεῖς ἐκεῖ συστρέφετε ψυχάς», θὰ διαρρήξω ἀπὸ τὰ χέρια σας, θὰ ἐλευθερώσω τίς διεστραμμένες ψυχές ἀπὸ αὐτὴ τὴν διδασκαλία σας καὶ θὰ σᾶς ἐξολοθρεύσω, διαφθορεῖς (βλ. Ἰεζ. 13, 20-21).

Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄφελος τῆς ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως καὶ τῆς ἐπεικειᾶς, τὸ εἶδος πού θέλετε νὰ ἀκοῦτε ἀπὸ μᾶς τοὺς ἱεροκήρυκες! Ὅταν βάλετε ὅλα τοῦτα βαθεῖα στὴν καρδιά σας, δέν εἶναι σωστό νὰ θέλετε νὰ κάνουμε ὅποιοσδήποτε παραχωρήσεις στὸ

χριστιανικό δόγμα, έχοντας τήν λανθασμένη ἐπιθυμία νά σᾶς εὐχαριστήσουμε. Ἀντίθετα μάλιστα ὀφείλετε νά ἀπαιτῆτε ἐπίμονα νά παραμένουμε στό δόγμα, ὅσο τό δυνατόν αὐστηρά καί ἀκλόνητα.

Ἔχετε ἀκούσει ποτέ γιά τά συγχωροχάρτια τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης; Νά τί εἶναι αὐτά: Ἰδιαιτέρη μεταχείρισις καί ἐπιείκεια, τά ὅποια δίνει ἀψηφώντας τό νόμο τοῦ Χριστοῦ. Καί ποιό εἶναι τό ἀποτέλεσμα; Ἀπό αὐτά ὄλη ἡ Δύσις εἶναι διεφθαρμένη στήν πίστι καί στόν τρόπο ζωῆς, καί τώρα χάνεται στήν ἀπιστία καί στόν ἀχαλίνωτο βίο μέ τά συγχωροχάρτια τῆς.

Ὁ Πάπας ἄλλαξε πολλά δόγματα, χάλασε ὅλα τά Μυστήρια, ἀκύρωσε τούς κανόνες πού ἀφοροῦσαν τήν ρύθμισι τῆς Ἐκκλησίας καί τήν διόρθωσι τῶν ἡθῶν. Ὅλα πλέον ἄρχισαν νά πηγαίνουν ἀντίθετα στό θέλημα τοῦ Κυρίου, καί ἔγιναν χειρότερα καί πίο χειρότερα.

Κατόπιν ἐμφανίστηκε ὁ Λούθηρος, ἕνας ἐξυπνος ἄνθρωπος ἀλλά ἰσχυρογνώμων. Αὐτός λοιπόν εἶπε: «Ὁ Πάπας ἄλλαξε τά πάντα ὅπως ἤθελε, γιατί νά μή κάνω κι ἐγώ τό ἴδιο;» Ἄρχισε λοιπόν νά τροποποιῆ καί νά ξανατροποποιῆ τά πάντα μέ τόν τρόπο του, καί ἴδρυσε κατ' αὐτόν τόν τρόπο τήν νέα λουθηρανική πίστι, ἡ ὅποια ἐλάχιστα μοιάζει μέ ὅσα ὁ Κύριος παρήγγειλε καί οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι μᾶς παρέδωσαν.

Μετά τό Λούθηρο παρουσιάστηκαν φιλόσοφοι. Κι αὐτοί μέ τήν σειρά τους εἶπαν: «Ὁ Λούθηρος καθιέρωσε γιά τόν ἑαυτό του μία νέα πίστι, δῆθεν βασισιμένη στό Εὐαγγέλιο, στήν πραγματικότητα ὅμως στηριγμένη στό δικό του τρόπο σκέψεως. Γιατί λοιπόν κι ἐμεῖς νά μή συνθέσουμε δόγματα βασισιμένα μόνο στό δικό μας τρόπο σκέψεως, ἀγνοώντας τελείως τό Εὐαγγέλιο;» Ἄρχισαν κι αὐτοί πλέον νά σκέπτονται ὀρθολογιστικά, καί νά εἰ-

κάζουν περί του Θεοῦ, περί του κόσμου, περί του ἀνθρώπου, καθένας μέ τόν τρόπο του, καί ἀνακάτεψαν τόσα πολλά δόγματα, ὥστε μόνο νά τά ἀπαριθμήση κανεῖς, ζαλίζεται ὁ νοῦς του.

Τώρα οἱ δυτικοί ἔχουν τίς ἐξῆς ἀντιλήψεις: Πίστευε ὅ,τι νομίζεις καλύτερο, ζῆσε ὅπως σοῦ ἀρέσει, ἱκανοποίησε ὅ,τιδήποτε θέλγει τήν ψυχή σου. Ὡς ἐκ τούτου δέν ἀναγνωρίζουν κανένα νόμο ἢ περιορισμό καί δέν ὑποτάσσονται στόν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὁδός τους εἶναι εὐρεῖα, ὅλα τά ἐμπόδια ἐκτοπίστηκαν. Μά ἡ εὐρεῖα ὁδός ὀδηγεῖ στήν ἀπώλεια, καθώς λέγει ὁ Κύριος. Ἐκεῖ ὠδήγησε ἡ χαλαρότης στήν διδασκαλία!

Λύτρωσέ μας, Κύριε, ἀπό αὐτήν τήν εὐρεῖα ὁδό! Προτιμότερο ὅμως νά ἀγαπήσουμε κάθε στενοχωρία πού ὁ Κύριος διώρισε γιά τήν σωτηρία μας. Ἄς ἀγαπήσουμε τά χριστιανικά δόγματα καί ἄς βιάσουμε τό νοῦ μας μέ αὐτά, ἐπιβάλλοντάς του νά μή σκέπτεται διαφορετικά. Ἄς ἀγαπήσουμε τά χριστιανικά ἥθη καί ἄς βιάσουμε τήν θέλησί μας σ' αὐτά, ὑποχρεώνοντάς την νά σπκῶνη τόν ἐλαφρό ζυγό τοῦ Κυρίου ταπεινά καί ὑπομονετικά. Ἄς ἀγαπήσουμε ὅλες τίς χριστιανικές τελετουργίες καί ἀκολουθίες πού μᾶς νουθετοῦν, μᾶς διορθώνουν, μᾶς ἀγιάζουν. Ἄς βιάσουμε τήν καρδιά μας μ' αὐτές, προωθώντας την νά μεταφέρη τίς προτιμήσεις της ἀπό τά γήινα καί τά φθαρτά στά οὐράνια καί ἄφθαρτα.

Ἄς περιορίσουμε τό ἑαυτό μας σάν νά μπαίναμε σέ κλουβί. Ἡ μᾶλλον ἄς σύρουμε τόν ἑαυτό μας, σάν νά περνούσαμε μέσα ἀπό μιά στενή διάβασι. Ἄς εἶναι αὐτή στενή, γιά νά μή μπορῆ νά παρεκκλίνη κανεῖς οὔτε δεξιά, οὔτε ἀριστερά. Ἄναμφίβολα ὅμως θά λάβουμε δι' αὐτῆς τῆς στενῆς ὁδοῦ ὡς ἀντάλλαγμα τήν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Διότι αὐτή ἡ βασιλεία, καθώς γνωρίζετε, εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος καθώρισε αὐτή τήν στενή

ὁδὸ καὶ μᾶς εἶπε: Πηγαίνετε ἀκριβῶς ἀπὸ αὐτῆ τὴν ὁδὸ καὶ θὰ ἐπιτύχετε τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

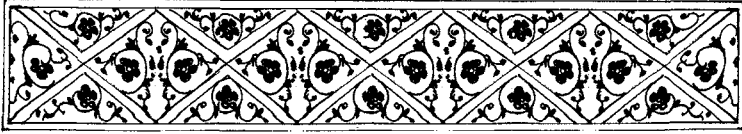
Θὰ μπορούσε πλέον κανεὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ γιὰ τὸ ἂν ὁ ὁδοι-
πόρος φθάσῃ στό σκοπὸ του; Καὶ τί μυαλό θὰ εἶχε καθένας πού
ἀρχίζει νὰ ἐπιθυμῆ κάθε εἶδος ἀκυρώσεως ἐντολῶν, ὅταν μὲ αὐ-
τὸν τὸν τρόπο θὰ ἔχανε ἀμέσως τὸ δρόμο του καὶ θὰ χανόταν;

Ἄφου ἐννοήσατε πλήρως αὐτὴ τὴν ἐπιβεβαίωσι, μὴ στενοχω-
ρῆσθε ἂν κάτι στὴν διδασκαλία μας φαίνεται αὐστηρό. Τὸ μόνο
πού νὰ ἐπιζητῆτε εἶναι τὸ νὰ βεβαιωθῆτε ἂν εἶναι τοῦ Κυρίου. Κι
ἐφ' ὅσον βεβαιωθήκατε πὼς εἶναι τοῦ Κυρίου, δεχθῆτε τὴν ὁλό-
ψυχα, ὅσοδήποτε αὐστηρὴ ἢ ἐξαναγκαστικὴ μπορεῖ νὰ εἶναι. Κι
ὄχι μόνο μὴν ἐπιθυμῆτε ἰδιαίτερη μεταχείρισι καὶ ἐπιείκεια στό
δόγμα καὶ στό ἦθος, ἀλλὰ φεύγετε ἀπὸ αὐτά, σάν νὰ φεύγατε τὸ
πῦρ τῆς γεέννης. Ἄπο αὐτὸ δέν μποροῦν νὰ ξεφύγουν ὅσοι ἐπι-
νοοῦν τέτοια πράγματα καὶ μὲ αὐτά παρασύρουν τοὺς ψυχικῶς
ἀδυνάτους νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν. Ἄμήν.

29 Δεκεμβρίου 1863

Κυριακὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν





Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΚΗ ΖΩΗ^(*)

Ἄρχιμ. Γεωργίου
Καθηγουμένου Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου

Ἡ εὐχαριστιακὴ ζωὴ στὸν Παράδεισο.

Ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ἀγάπη, ἐλεύθερα, γιὰ νὰ συμμετάσχη στὴν Ζωὴ Του. Τὸν ἐπροίκισε μὲ σπάνια χαρίσματα, τὸ λογικὸ, τὸ αὐτεξούσιο, τὴν ἀγαπητικὴ δύναμι. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ "κατ' εἰκόνα". Τοῦ ἔδωσε τὰ χαρίσματα αὐτὰ γιὰ νὰ μπορῇ νὰ ζῆ σὲ κοινωνία μὲ τὸν Θεό, νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεό, νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Θεό, νὰ προσφέρεται στὸν Θεό. Σύμφωνα μὲ τὸ πρῶτο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε στὸν Παράδεισο εὐτυχισμένα, μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Οὐράνιου Πατέρα. Κάθε μέρα δεχόταν τὴν ἐπίσκεψί Του. Συνομιλοῦσε μαζί Του καὶ χαίροταν κοντά Του. Μέσα στὸν Παράδεισο ὁ Πανάγαθος Θεὸς τοποθέτησε τὸν ἄνθρωπο ὡς βασιλέα, νὰ χρησιμοποιῇ ὅλα τὰ ἀγαθὰ πού τοῦ ἔδωσε καὶ χρησιμοποιώντας καὶ ἐξουσιάζοντας αὐτὰ σωστά νὰ τὰ προσφέρῃ μὲ εὐχαριστία στὸν Θεό. Προσφέ-

(*) Ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία πού ἔγινε στὴν αἴθουσα διαλέξεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας τὴν 9η Μαΐου 1982 προσκλήσει καὶ παρουσίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δράμας κ.κ. Διονυσίου.

ροντας δέ στόν Θεό τήν εὐχαριστία γιά ὅλα τά δῶρα πού τοῦ ἔδωσε, νά εἶναι συγχρόνως καί ἱερεύς.

Ἔτσι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἦταν βασιλεύς καί ἱερεύς. Μποροῦσε νά δέχεται τά πρόσωπα, τούς ἄλλους ἀνθρώπους, τά πράγματα, τόν ἑαυτό του, ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ καί εὐχαριστώντας τόν Θεό νά τά ἐπαναπροσφέρῃ πάλι στόν Θεό καί Πατέρα του ὡς θυσία· ζοῦσε θεοκεντρικά· εἶχε ὡς κέντρο τῆς ζωῆς τόν Θεό· ὅλα τά δεχόταν ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ καί ὅλα τά ἐπέστρεφε στόν Θεό ὡς δῶρα δικά Του. Γινόταν δηλαδή μέσα στόν Παράδεισο μιά ἀνταλλαγή δῶρων. Αὐτή ἦταν ἡ ζωή τῶν πρῶτων ἀνθρώπων, ὅσο ἐδέχοντο τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὅλη τους ἡ ζωή ἦταν μιά εὐχαριστία, μιά ἐκδίλωσι εὐγνωμοσύνης πρὸς τόν Οὐράνιο Πατέρα. Ἦταν μιά ζωή ἀγαπητική. Ὅ,τι ἔκανε ὁ ἄνθρωπος ἦταν μιά ἔκφρασι ἀγάπης πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τόν συνάνθρωπό του. Ἐπιτελοῦσε τρόπον τινά μιά Θεία Λειτουργία, τήν Λειτουργία τοῦ Παραδείσου· καί συλλειτουργοῦσε σ' αὐτήν τήν Λειτουργία μαζί μέ τούς ἁγίους Ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι πρὸ τοῦ ἀνθρώπου ἤδη εἶχαν δημιουργηθῆ ὡς λογικά κτίσματα τοῦ Θεοῦ καί εἶχαν ὡς ἀποστολή νά λατρεύουν συνεχῶς τόν Θεό, νά τόν εὐχαριστοῦν καί νά προσφέρονται στόν Δημιουργό τους.

Ἐκπτώσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν εὐχαριστιακή ζωή.
Διατάραξις τῶν σχέσεών του μέ τόν Θεό, τόν συνάνθρωπο, τόν ἑαυτό του, τήν κτίσι.

Δυστυχῶς ὅμως, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, ὁ ἄνθρωπος παρασύρθηκε ἀπό τόν διάβολο. Θέλησε νά ἀνατρέψῃ τό σχέδιο τοῦ Δημιουργοῦ, νά βάλῃ ὡς κέντρο τοῦ κόσμου τόν ἑαυτό του ἀντί γιά τόν Θεό, νά ζῆ ἀνθρωποκεντρικά καί ὄχι θεοκεντρικά. Ὅχι εὐ-

χαριστιακά, αλλά αυτόνομα και ἐγωιστικά. Νά χρησιμοποιῆ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τὸν ἑαυτό του, χωρὶς νά τὰ ἀναφέρῃ στὸν Θεό, χωρὶς νά εὐχαριστῆ τὸν Θεό. Νά τὰ χρησιμοποιῆ κατὰ ἓνα ἐγωιστικό τρόπο. Αὐτὴ ἡ τοποθέτησις τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, πού εἶναι καὶ ἡ ἁμαρτία του, συνετέλεσε ὥστε ὁ ἄνθρωπος νά παύσῃ νά ζῆ σέ κοινωνία μέ τὸν Θεό. Τώρα πιά δέν ἔχει ἐκείνη τὴν εὐλογία πού εἶχε, νά δέχεται τὴν ἐπίσκεψι τοῦ Οὐράνιου Πατέρα του καὶ αὐτὸς νά τρέχη κοντά Του, νά συνομιλῆ καὶ νά χαίρεται μαζί Του.

Μετά τὴν ἁμαρτία πάλι ὁ Θεὸς Πατέρας ἔρχεται κοντά του, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ζήσει κοντά στὸν Θεό. Φοβᾶται, κρύβεται, γιατί ὁ ἐγωισμὸς δέν τοῦ ἐπιτρέπει πιά νά αἰσθάνεται τὸν Θεὸ Πατέρα του, ὅπως τὸν αἰσθανόταν μέχρι ἐκείνη τὴν ὥρα.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει καὶ σήμερα, ὅταν μερικές φορές τὰ παιδιά πού παρασύρονται ἀπὸ τὸν ἐγωισμό καὶ θέλουν νά ἐπαναστατήσουν κατὰ τοῦ καλοῦ πατέρα τους, δέν μποροῦν νά τὸν πλησιάσουν ὅπως τὸν πλησίαζαν πρὶν ἐπαναστατήσουν, κι ἐνῶ αὐτὸς τοὺς ἀγαπᾷ, πάει κοντά τους, αὐτὰ φεύγουν, διότι δέν μποροῦν νά αἰσθανθοῦν καὶ νά δεχθοῦν τὴν ἀγάπη του ἀντιπροσφέροντας τὴν δική τους ἀγάπη ὡς ἀντίδωρο.

“Ὅταν ὁ ἄνθρωπος παύει νά αἰσθάνεται τὸν Θεὸ ὡς Πατέρα του, παύει νά αἰσθάνεται καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς ἀδελφούς του. Δέν βλέπει πιά τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ. Ἀνάμεσα στὸν ἑαυτό του καὶ στὸν ἄλλο ἄνθρωπο μπαίνει ἡ καχυποψία, ὁ φόβος. Ὁ ἄλλος ἄνθρωπος γίνεται ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως, σκευὸς ἡδονῆς, ἐχθρὸς καὶ ἀντίπαλος. Στὴν ζωὴ μας μπαίνουν τὰ πάθη καὶ ἔτσι ἡ ζωὴ μας χάνει τὴν δυνατότητα νά εἶναι κοινωνία ἀγάπης καὶ γίνεται κόλασις.

Σᾶς θυμίζω ἐδῶ ἕναν σύγχρονο φιλόσοφο, τόν Σάρτρ, ὁ ὁποῖος λέει ὅτι «ὁ ἄλλος ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἀπειλή τῆς ἐλευθερίας μας, εἶναι ἡ κόλασίς μας». Ἐκεῖ ὁδηγεῖ ὁ ἐγωισμός. Ὅταν δέν μπορούμε νά ζοῦμε τόν ἄλλο ἄνθρωπο ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀδελφό μας, τόν βλέπουμε σάν ἀπειλή τῆς ἐλευθερίας μας, καί τελικά ἡ σχέση μέ αὐτόν γίνεται κόλασις.

Χάνει λοιπόν τήν δυνατότητα ὁ ἄνθρωπος νά αἰσθάνεται τόν Θεό Πατέρα του, τόν ἄλλο ἄνθρωπο ἀδελφό του. Ἐπίσης χάνει τήν δυνατότητα νά αἰσθάνεται τά ὑλικά πράγματα ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ καί νά τά χρησιμοποιῆ σωστά. Ἔτσι ἀρχίζει ἡ κατάχρησις τῆς φύσεως ἀπ' τόν ἄνθρωπο. Δέν κάνει πλέον χρῆσι εὐχαριστιακή ὅπως πρῶτα, ἀλλά κατάχρησι. Ἡ φύσις πάλι ἀρνεῖται νά ὑπακούσῃ στόν ἄνθρωπο πού ἔπαυσε νά ὑπακούῃ στόν Θεό καί ἐπαναστατεῖ ἐναντίον του. Τά στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐξεγείρονται, τά ζῶα γίνονται ἄγρια, θέλουν νά κατασπαράξουν τόν ἄνθρωπο, χάνεται ἡ ἰσορροπία καί ἡ ἄρμονία πού ὑπῆρχε μεταξύ ἀνθρώπου καί φύσεως πρὶν νά ἁμαρτήσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλά χάνει καί τήν ἐσωτερική του εἰρήνη ὁ ἄνθρωπος. Δέν χωρίζεται μόνο ἀπό τόν Θεό, τόν συνάνθρωπό του καί τήν φύσι. Διχάζεται καί ἐσωτερικά. Πάσχει ἕνα εἶδος σχιζοφρενείας. Πράττει αὐτό πού δέν θέλει ἢ ἀκόμη αὐτό πού μισεῖ. Νοιώθει τούς δύο νόμους, τόν νόμο τοῦ Πνεύματος καί τόν νόμο τῆς σαρκός. Καί αὐτοί οἱ δύο νόμοι συγκρούονται μέσα του. Αὐτόν τόν ἐσωτερικό διχασμό πάθαμε, ὅταν ἐπαναστατήσαμε κατά τοῦ Θεοῦ Πατρός μας.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔπαυσε νά ζῆ εὐχαριστιακά, θεοκεντρικά, καί ἄρχισε νά ζῆ ἀνθρωποκεντρικά, ἔχασε τόν ἄξονα, τό κέντρο τοῦ κόσμου, τόν Θεό. Ὅταν παύσῃ νά ζῆς μέ τόν Θεό καί νά τά συνδέσῃ ὅλα μέ τόν Θεό, εἶναι φυσικό ὅτι πλέον ὁ κόσμος

δέν ἔχει γιά σένα κέντρο. Ἔτσι ὅλη ἡ ζωή ἀποδιοργανώνεται. Ὁ ἄνθρωπος ἐνεργεῖ τίς διάφορες πράξεις τῆς ζωῆς του διεσπασμένα, χωρίς ἐνότητα. Ὁ κόσμος κομματιάζεται. Ὅλα εἶναι ἀσύνδετα μεταξύ τους. Μέσα στόν κομματιασμένο κόσμο κομματιάζεται καί αὐτός καί χάνει τήν ἐσωτερική του ἐνότητα καί εἰρήνη.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τίς ἐπί μέρους λειτουργίες τῆς ζωῆς. Ὅλες οἱ λειτουργίες τῆς ζωῆς πού πρῶτα ἦταν συνδεδεμένες μέ τόν Θεό, τώρα ἀποσυνδέονται καί μεταξύ τους. Ἐπειδή καί αὐτές δέν ἔχουν κέντρο καί ἐνότητα, χάνουν τήν δυνατότητα νά ἀποτελοῦν ὅλες μαζί μιά Λειτουργία, δηλαδή μιά προσφορά ὅλης τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου στόν Θεό.

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος παύει νά λειτουργῇ σάν βασιλεὺς τῆς κτίσεως, σάν λειτουργός καί ἱερεὺς. Παύει νά συμμετέχη στήν Θεία Λειτουργία πού γινόταν στόν Παράδεισο, ὅπου ὅλη του ἡ ζωή ἦταν προσφορά καί Λειτουργία στόν Θεό. Ἀπεκκλησιάζεται, βγαίνει ἀπό αὐτήν τήν Ἐκκλησία - Κοινωνία τῆς Ἀγάπης πού ζοῦσε στόν Παράδεισο μέ τόν Τριαδικό Θεό καί τούς Ἀγγέλους. Χωρίζεται ἀπό τόν Θεό, ἀπό τούς Ἀγγέλους καί ἀπό τόν συνάνθρωπό του. Ἀπομονώνεται στόν ἑαυτό του, ἀπολειπογοποιεῖται.

Ζώντας μέσα στόν ἐγωισμό του καί στήν μοναξιά του, χωρισμένος ἀπό τόν Θεό Πατέρα, ἀπό τούς Ἀγγέλους καί τόν συνάνθρωπό του, ἐκτεθειμένος καί εὐάλωτος, παραδίδεται στόν διάβολο, στήν ἁμαρτία, στά πάθη, στόν θάνατο. Ἀρρωσταίνει βαρειά, σχεδόν νεκρώνεται. Μαζί του ὑποτάσσει στήν φθορά καί τήν φύσι, διότι ὁ ἄνθρωπος περιέχει καί τήν φύσι μέσα του, τόν κτιστό κόσμο. Ἔτσι ἀρχίζει ἡ μεγάλη περιπέτεια τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἡ περιπέτεια τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Πανάγαθο Θεό.

Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἐπάνοδο τοῦ ἀνθρώπου
στήν εὐχαριστιακή ζωή.

Ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείπει τόν Θεό, ἀλλά ὁ Θεός Πατήρ δέν
ἐγκαταλείπει τό πλάσμα Του, ὅπως δέν ἐγκαταλείπουν ὁ καλός
πατέρας καί ἡ καλή μάνα τό παιδί τους, ἔστω καί ἄν αὐτό τούς
ἐγκατέλειψε. Ὁ Πανάγαθος Θεός, ὁ ἀσύγκριτα ἀνώτερος ἀπ' ὅ-
λους τούς πατέρες, δέν ἐγκαταλείπει τό παιδί Του. Πονάει γιά
τόν ἄνθρωπο πού ἀπομακρύνεται ἀπό κοντά Του καί στέλνει τόν
Μονογενῆ Του Υἱό, τόν Χριστό μας, νά βγάλῃ τόν ἄνθρωπο ἀπ'
αὐτή τήν ἐγωκεντρική ζωή, τήν μή εὐχαριστιακή ζωή καί νά τόν
ἐπαναφέρῃ στήν εὐχαριστιακή ζωή. Νά τόν βγάλῃ ἀπό τήν διά-
σπασι, τόν ἀτομικισμό καί νά τόν φέρῃ πάλι στήν ἔνωσι μέ τόν
Θεό, στήν ἀγάπη, στήν ἀδελφότητα. Νά τόν ξανακάνῃ ἱερέα,
λειτουργό, βασιλέα τῆς κτίσεως, νά τόν ζωοποιήσῃ καί τόν ἀνα-
στήσῃ, νά τόν κάνῃ κοινωνό τῆς θείας ζωῆς, νά ἀποκαταστήσῃ
τήν ἐκκλησία καί κοινωνία πού χάθηκε μετά τήν πῶσι τοῦ ἀν-
θρώπου.^(*) Νά τόν ἐλευθερώσῃ ἀπό τόν διάβολο, ἀπό τόν θάνατο,
ἀπό τά πάθη, ἀπό τήν ἁμαρτία.

Αὐτό εἶναι τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ, τό ὁποῖο ἡ Ἁγία Γραφή
χαρακτηρίζει ὡς "Οἰκονομία" = τακτοποίησι (ἀπό τό "οἶκον νέμω"
= τακτοποιῶ τό σπίτι). Ἐνακαινίζει ὁ Θεός τό σπίτι του. Ὁ ἄν-
θρωπος μέ τήν ἁμαρτία του τό ὠραῖο σπίτι τοῦ Θεοῦ τό χάλασε,
τό κατέστρεψε, τό ἀποδιοργάνωσε καί τό παρέδωσε στόν διάβο-
λο. Μπήκε ὁ διάβολος μέσα στό σπίτι τοῦ Θεοῦ. Καί ἐνῶ πρῖν

(*) Οἱ ἅγιοι Πατέρες μᾶς διδάσκουν ὅτι ἡ πρώτη Ἐκκλησία εἶναι αὐτή πού ὑπῆρχε στόν
Παράδεισο καί πού μέ τήν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου διεσπᾶσθη. Αὐτήν τήν Ἐκκλησία ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἀποκατέστησε μέ τό σωτήριο ἔργο Του.

δέν εἶχε ἐξουσία, μετὰ ἔκανε τό ἀφεντικό. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἔδωσε αὐτὴν τὴν ἐξουσία.

Ἔρχεται λοιπόν ὁ Κύριος, ὁ Χριστός μας, μπαίνει σ' αὐτό τό χαλασμένο πιά σπίτι τοῦ Θεοῦ νά τό ξαναφτιάξῃ, νά τό ἀναστηλώσῃ, νά τό ἀνακαινίσῃ, νά βγάλῃ τόν διάβολο ἀπό τὴν μέση, νά ξανακάνῃ τόν ἄνθρωπο κύριο στό σπίτι πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, νά τόν ξανακάνῃ βασιλέα (κύριο) καί ἱερέα, νά λειτουργῇ καί νά προσφέρῃ τά πάντα μέ δοξολογία καί εὐχαριστία στόν Θεό.

Αὐτὴ λοιπόν ἡ ἐπανατακτοποίηση τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνασυναρμολόγησις, εἶναι ὄντως "Οἰκονομία" τοῦ Θεοῦ Λόγου. Λέγεται καί ἀνακεφαλαίωσις στὴν Καινὴ Διαθήκη, δηλαδή ἐπαφορά καί ἐπανένωσις ὄλων στόν Θεό.

Πῶς ὅμως ὁ Κύριος θά μπορέσῃ νά βγάλῃ ἀπ' τό σπίτι Του αὐτόν πού προσωρινά τό ἐξουσιάζει χωρὶς μάλιστα νά ἔχῃ τὴν ἐντολή ἀπ' τόν Θεό νά τό ἐξουσιάζῃ; Πρέπει νά ἐξαγοράσῃ τόν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν δουλεία τοῦ διαβόλου. Πρέπει νά μπορέσῃ νά κάνῃ τόν ἄνθρωπο νά ἐπαναπροσφερθῇ στόν Θεό. Καί αὐτό ἔγινε μέ τὴν θυσία Του. Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Κυρίου μας εἶναι θυσία. Γι' αὐτό καί ἡ Ἁγία Γραφή τὴν λέει "κένωσι". Ἀπὸ τὴν στιγμή πού τό δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ Κύριός μας, ἄφησε τὴν δόξα τῆς Θεότητος καί περιεβλήθη τὴν πτωχεία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, αὐτό εἶναι μιά κένωσις, ἓνα ἄδειασμα, μιά ταπείνωσις τοῦ Θεοῦ, μιά πώχευσις τοῦ Θεοῦ. Γιά νά ἐπαναπλουτίσῃ τόν ἄνθρωπο ὁ Χριστός πτωχεύει, γίνεται πωχός. Αὐτό εἶναι θυσία ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ θυσία κορυφώνεται πάνω στόν Σταυρό.

Ἐκεῖ, πάνω στόν Σταυρό, ὁ Κύριος δίνει τὴν τελικὴ μάχη κατὰ τοῦ διαβόλου. Νικᾷ τόν διάβολο, νικᾷ τόν θάνατο: «Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου τῷ τιμίῳ σου αἵματι, τῷ σταυρῷ

προσπλωθείς και τῆ λόγχη κεντηθείς, τὴν ἀθανασίαν ἐπίγασας ἀνθρώποις». Νικᾷ τὸν θάνατο μέ τὸν θάνατό Του: «θανάτῳ θάνατον πατήσας». Ἔπρεπε νά πεθάνῃ ὁ ἴδιος, γιά νά νικήσῃ τὸν θάνατο. Ἄλλιῶς δέν μπορούσε νά νικηθῆ ὁ θάνατος. Ἔτσι δίνει ζωὴ στὸν νεκρὸ ἄνθρωπο, τὸν ἐνώνει πάλι μέ τὸν Θεὸ Πατέρα, τοῦ δίνει τὴν δυνατότητα νά μπορῆ νά προσφερθῆ στὸν Θεό, τοῦ μεταδίδει θεία Ζωή. Ὁ Χριστὸς μας εἶναι ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος στέκεται μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, μεταξύ Κτίστου καὶ κτίσεως, καὶ προσφέρει ὅλο τὸν κόσμο σάν μιὰ θυσία στὸν Θεὸ διὰ τῆς ἰδικῆς Του θυσίας.

Τώρα ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ πάλι νά εὐχαριστῆ τὸν Θεό. Μέχρι τώρα δέν μπορούσε. Ἔτσι ὅπως ἦταν χωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεό, δέν μπορούσε νά πῆ ἓνα "εὐχαριστῶ" στὸν Θεό, ἄξιο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μπόρεσε μέ τὴν θυσία Του νά πῆ αὐτὸ τὸ "εὐχαριστῶ" στὸν Θεό ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου πού δέν μπορούσε νά τὸ πῆ. Τώρα διὰ τοῦ Χριστοῦ κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νά πῆ "εὐχαριστῶ" στὸν Θεό γιά ὅλα του τὰ δῶρα. Καὶ λέγοντας "εὐχαριστῶ" στὸν Θεό νά ἐνωθῆ μέ τὸν Θεό, νά παύσῃ νά ζῆ ἐγωιστικὴ ζωὴ καὶ νά ἀρχίσῃ νά ζῆ εὐχαριστιακὴ ζωὴ.

Τώρα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μπορεῖ πάλι ὁ ἄνθρωπος νά ξαναβλέπῃ τὸν Θεὸ ὡς Πατέρα του, νά τὸν ὀνομάζῃ πάλι Πατέρα: «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Μέχρι τώρα δέν μπορούσε. Μπορεῖ νά ξαναπῆ, ὄχι "Πάτερ μου", ἀλλὰ "Πάτερ ἡμῶν", γιατί αἰσθάνεται τώρα ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί του. Μπορεῖ νά ξανααισθανθῆ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς ἀδελφούς του. Μπορεῖ ἐπίσης νά αἰσθανθῆ ὅτι ὅλα τὰ ὑλικά πράγματα εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ. Καὶ γιά ὅλα νά δίνῃ τὴν εὐχαριστία στὸν Θεό. Ὅλα αὐτὰ γίνονται διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέσα στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, σπὴν Ἐκκλησία.

Ἡ εὐχαριστιακὴ ζωὴ δυνατὴ στὴν Ἐκκλησία.

Οἱ Χριστιανοὶ πού θέλουν νά συμμετάσχουν στοῦ εὐχαριστιακοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, γίνονται μέλη τοῦ Σώματός Του. Ἐνώνονται μέ τόν Χριστό στοῦ Σῶμα του, στὴν Ἐκκλησία. Χωρὶς τόν Χριστό, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ζοῦμε τὴν ζωὴ τοῦ πρώτου Ἀδάμ, τὴν ἐγωιστικὴ ζωὴ. Δέν μπορούμε νά ποῦμε "εὐχαριστῶ" στὸν Θεό, νά ζαναζήσουμε εὐχαριστιακά, ἐάν δέν ἐνωθοῦμε μέ τόν Χριστό. Μέσα στοῦ Σῶμα Του, στὴν Ἐκκλησία, ζοῦμε ἐν Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ζωὴ τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, τοῦ Χριστοῦ μας, τὴν εὐχαριστιακὴ ζωὴ. Ὁ Χριστός μας εἶναι ὁ δεύτερος Ἀδάμ πού διόρθωσε τὸ λάθος τοῦ πρώτου Ἀδάμ. Στὴν Ἐκκλησία βλέπουμε τόν Χριστό νά θυσιάζεται καὶ μαθαίνουμε καὶ ἡμεῖς νά θυσιαζώμαστε γιὰ τοὺς ἀδελφούς μας. Στὴ Θεία Λειτουργία ἀπολαμβάνουμε τὴν θυσία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός προσφέρεται στὸν Θεό Πατέρα, προσφέρεται καὶ σέ μᾶς. «Λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ Σῶμα... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστὶ τὸ Αἷμά μου». Στὴν Θεία Λειτουργία ἀποκαλύπεται ὅτι τὸ ἥθος τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι ἐξουσιαστικό, ἀτομικιστικό, ἐξασφαλίσεως τοῦ δικοῦ του συμφέροντος, ἀλλὰ εἶναι ἥθος προσφορᾶς, ἀγάπης καὶ θυσίας.

Ἔτσι μαθαίνουμε καὶ ἡμεῖς νά ἀγαποῦμε, νά προσφερώμαστε, νά θυσιαζώμαστε, νά ταπεινωθῶμαστε.

Γι' αὐτὸ ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι τὸ κεντρικὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας μας. Στὴν Θεία Εὐχαριστία διὰ τοῦ Χριστοῦ εὐχαριστοῦμε τόν Θεό Πατέρα γιὰ ὅλα τὰ δῶρα Του καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα γιὰ τὸ μεγαλύτερο δῶρον Του, τόν Ἰησοῦ Χριστό.

Ὅταν πρόκειται ν' ἀρχίσῃ ἡ ἁγία ἀναφορά, τὸ κύριον μέρος τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ λειτουργὸς ἀπευθύνεται στὸν λαό καὶ λέγει «Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ». Ὁ λαὸς πρέπει νά ἀπαντήσῃ «Ἄξιον καὶ δίκαιον». Εἶναι ἄξιον καὶ δίκαιον νά εὐχαριστήσουμε

τόν Κύριο. Τότε μπορεί νά συνεχισθῆ ἡ Λειτουργία. Ἐάν ὁ λαός δέν εἰπῆ «Ἄξιον καί δίκαιον», ὁ ἱερεὺς δέν μπορεί νά συνεχίσῃ τὴν προσφορά τῆς Θείας Λειτουργίας. Πρέπει νά θέλῃ ὁ λαός νά εὐχαριστήσῃ τόν Θεό, γιά νά μποροῦν ὁ ἱερεὺς μαζί μέ τόν λαό νά συμμετέχουν στήν εὐχαριστιακή θυσία τοῦ Χριστοῦ.

Μέσα στή Θεία Λειτουργία μποροῦμε νά προσφέρουμε καί ἐμεῖς μαζί μέ τόν Χριστό τά πάντα στόν Θεό. Ὅταν ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς ὑψώνη-προσφέρῃ τόν Ἄρτο καί τόν Οἶνο, «τά σά ἐκ τῶν σῶν σοί προσφέρονεν κατά πάντα καί διά πάντα», ὅλη ἡ Ἐκκλησία, ὅλοι ἐμεῖς πού εἴμαστε τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, διά τῶν χειρῶν τοῦ λειτουργοῦ προσφέρουμε στόν Θεό τὴν εὐχαριστία γιά ὅλα Του τά δῶρα. Μέ αὐτόν τόν τρόπο κάνουμε τό ἀντίθετο ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἔκανε ὁ Ἀδάμ, ὅταν ἀμάρτησε καί ἔπαυσε νά εὐχαριστῇ τόν Θεό.

Μαζί μέ ὅλη τὴν Ἐκκλησία ἰστάμεθα ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου καί οὐρανοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Θεοῦ, τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καί λέμε: «Κύριε σέ εὐχαριστοῦμε ὑπὲρ πάντων ὧν ἴσμεν καί ὧν οὐκ ἴσμεν», γιά ὅλα Σου τά δῶρα, γιά ἐκεῖνα πού γνωρίζουμε καί γιά ἐκεῖνα πού δέν γνωρίζουμε».

Πολλά ἀπὸ τά δῶρα τοῦ Θεοῦ τά γνωρίζουμε, καθὼς τά ἀναφέρει ἡ εὐχαριστιακὴ εὐχή: «Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τό εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες, καί παραπεσόντας ἀνέστησας πάλιν, καί οὐκ ἀπέστης πάντα ποιῶν, ἕως ἡμᾶς εἰς τόν οὐρανόν ἀνήγαγες καί τὴν βασιλείαν σου ἐχαρίσω τὴν μέλλουσαν». Ἀλλὰ καί στόν κάθε ἕνα ἀπὸ μᾶς ἔχει δώσει ἰδιαιτέρως εὐεργεσίες πού ἴσως δέν τίς ἔχουμε συνειδητοποιήσει. Γι' αὐτό στή Θεία Λειτουργία Τόν εὐχαριστοῦμε γιά ὅλα, γι' αὐτά πού ξέρουμε καί γι' αὐτά πού δέν ξέρουμε. Καί ἀκόμη, εὐχαριστώντας τόν Θεό θέλουμε νά τοῦ ἀντιπροσφέρουμε ἕνα δῶρο, τὴν ζωὴ μας: «Αὐτὴ τὴν ζωὴ ἐσοῦ, Κύριε, μᾶς τὴν

ἔχεις δώσει· "τά σά ἐκ τῶν σῶν"· ἀπό τά δῶρα πού Σύ μᾶς ἔδωσες θέλουμε καί ἐμεῖς νά σοῦ προσφέρουμε, γιατί δέν ἔχουμε κάτι δικό μας. Ὅλα τοῦ Θεοῦ εἶναι. Παίρνουμε ἀπ' αὐτά πού μᾶς δίνει ὁ Θεός καί τοῦ ἀντιπροσφέρουμε κι ἐμεῖς. Ἀλλά δέν θέλουμε νά δώσουμε ἀπλῶς κάτι ἀπό αὐτά πού μᾶς ἔδωσε. Θέλουμε νά τοῦ δώσουμε ὅλη μας τήν ζωή, ὄχι ἕνα τμῆμα τῆς ζωῆς μας. Δέν φτάνει νά δώσουμε στόν Θεό ἕνα μέρος τῆς ζωῆς μας. Μέσα στό ψωμί καί στό κρασί εἶναι ὅλη μας ἡ ζωή. Τό ψωμί καί τό κρασί συμβολίζει καί περιέχει ὅλη τήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Γιά νά γίνῃ τό ψωμί, πρέπει πρῶτα νά καλλιεργήσουμε τόν ἀγρό, νά σπείρουμε, νά θερίσουμε, νά ἀλέσουμε, νά ζυμώσουμε, νά ψήσουμε τό ψωμί. Ἔχει κόπο. Τό ἴδιο καί τό κρασί. Τό σταφύλι θά γίνῃ κρασί. Ἔχει κόπο. Μπαίνει λοιπόν μέσα στό ψωμί καί τό κρασί ὅλη ἡ ζωή μας, ὁ κόπος μας, ἡ ἐργασία μας. Δέν ἔχει σημασία βέβαια ἂν σήμερα δέν εἴμαστε γεωργοί ὅλοι. Σημασία ἔχει ὅτι ὁ κόπος πού κάνει ὁ γεωργός γιά νά φτιάξῃ τό ψωμί καί τό κρασί, εἶναι κόπος πού ἀντιπροσωπεύει ὅλους μας. Ἐμεῖς κάνουμε κάτι ἄλλο πού τό ἔχει ἀνάγκη ὁ γεωργός. Καί ἔτσι μέσα στό ψωμί καί στό κρασί εἶναι ὅλη μας ἡ ζωή, οἱ ἐργασίες μας, ἡ οἰκογένειά μας, οἱ συνάνθρωποί μας.

Λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμέν» (Α' Κορ. 1', 17). Στό ἕνα ἄρτο εἴμαστε ὅλοι. Καί λέει ἕνα ἀρχαῖο κείμενο: «ὡσπερ ἦν τοῦτο τό κλάσμα διεσκορπισμένον ἐπάνω τῶν ὀρέων καί συναχθέν ἐγένετο ἕν, οὕτω συναχθήτω σου ἡ ἐκκλησία ἀπό τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τήν σπὴν βασιλείαν» (*Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων*, Β.Ε.Π.Ε.Σ., τόμος 2ος, 1965, σελ. 218). Ἔνα ψωμί δέν εἶναι ἀπό ἕνα σπόρο, εἶναι ἀπό πολλούς. Ἔτσι πολλοί σπόροι, πολλοί Χριστιανοί, ὅλοι οἱ Χριστιανοί, εἴμαστε μέσα στόν ἅγιο Ἄρτο.

Μέσα λοιπόν στά τίμια Δῶρα πού προσφέρουμε στόν Θεό εἴμαστε ὅλοι μας καί εἶναι ὅλη ἡ ζωή μας. Ἦ Ἄρα προσφέρουμε μέ τόν Ἄρτο καί τόν Οἶνο τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὅλο μας τόν ἑαυτό, ὅλη μας τήν ζωή, ὅλες μας τίς σχέσεις, τίς γνωριμίες, τίς φιλίες, τούς πάντες καί τά πάντα. Προσφέρουμε ὅλον τόν κόσμο μας καί λέμε στόν Θεό: «Αὐτό ἔχουμε. Δέν ἔχουμε τίποτα ἄλλο ἀνώτερο νά σοῦ δώσουμε. Καί αὐτό δέν εἶναι δικό μας. Δικό Σου εἶναι. Καί αὐτό δέν μπορούσαμε νά σοῦ τό προσφέρουμε, ἄν δέν εἶχε ἔλθει ὁ Υἱός Σου νά σταυρωθῆ καί νά ἀναστηθῆ. Ὁ Υἱός Σου μᾶς ἔδωσε τό δικαίωμα καί τήν δυνατότητα νά μπορούμε νά σ' εὐχαριστοῦμε καί νά σοῦ προσφέρουμε τόν Ἄρτο καί τόν Οἶνο».

Ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ "Τά σά ἐκ τῶν σῶν...", ὑψώνει τά τίμια Δῶρα. Ὅπως λέγουν οἱ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι ἡ στιγμή πού ἡ Ἐκκλησία, ὁ λαός τοῦ Θεοῦ, ἔχει ὑψωθῆ καί εὐρίσκεται ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Προσφέρει τά δῶρα καί προσφέρεται στόν Θεό· "κατά πάντα", γιά ὅλα ὅσα μᾶς ἔχει δώσει· καί "διά πάντα", γιά ὅλα τά χρόνια τῆς ζωῆς μας. Ὁ Θεός Πατέρας χαίρεται γιά τήν προσφορά μας, γιατί δέν ζανακάνουμε τό λάθος πού ἔκανε ὁ πρῶτος Ἀδάμ. Βλέπει ὅτι ἐμεῖς θέλουμε νά τοῦ τά προσφέρουμε ὅλα καί προσφέροντάς τα νά ἐνωνώμαστε μαζί Του. Τό περιμένει αὐτό ἀπό μᾶς. Τό θέλει αὐτό ἀπό μᾶς.

Καί αὐτή τήν ὥρα Ἐκεῖνος τί κάνει; Ἐμεῖς τοῦ δίνουμε τό δικό μας ἀνθρώπινο κόσμο, τόν φτωχό, τόν ἄρρωστο, τόν ταπεινό, αὐτό πού ἔχουμε, αὐτό πού εἴμαστε. Αὐτός μᾶς δίνει αὐτό τό μεγάλο καί πλούσιο πού ἔχει. Αὐτό πού εἶναι γεμάτο υἰετία, ἀγιότητα, μᾶς δίνει τό δικό Του ἑαυτό. Δέν μᾶς δίνει κάτι ἀπό τόν ἑαυτό Του. Δέν μᾶς δίνει τήν διδασκαλία Του μόνο. Δέν μᾶς δίνει ἕνα ἀπό τά δῶρα Του. Μᾶς δίνει τήν ζωή Του. Ὅ,τι ἀνώτερο ἔχει νά μᾶς δώσῃ. Μᾶς δίνει τόν ἑαυτό Του, τό Σῶμα καί τό Αἷμα

τοῦ Υἱοῦ Του. Ἐμεῖς δίνουμε ψωμί καί κρασί, ἐκεῖνος μᾶς δίνει Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Ἀλήθεια, τί μεγάλη εὐλογία! Γίνεται μιά ἀνταλλαγή δώρων. Ἐμεῖς ἀπό ἀγάπη στόν Θεό τοῦ δίνουμε τό δικό μας δῶρο. Ἐκεῖνος ἀπό ἀγάπη πρὸς ἐμᾶς μᾶς δίνει τό δικό Του δῶρο. Αὐτό εἶναι ἡ Θεία Λειτουργία. Καί ὄχι μόνο ἡ Θεία Λειτουργία, ἀλλά ὅλη ἡ Ἐκκλησία. Αὐτή εἶναι ἡ ζωή μας μέσα στήν Ἐκκλησία, ἀνταλλαγή δώρων. Νά δίνουμε στόν Θεό καί νά μᾶς δίνη ὁ Θεός.

Καί ὅταν ἐμεῖς πάρουμε τό δῶρο τοῦ Θεοῦ καί τό κάνουμε δικό μας, ὅταν κοινωνήσουμε τό Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τότε τί εὐλογία! Ἡ ζωή τοῦ Θεοῦ γίνεται δική μας ζωή. Δέν εἴμαστε πιά ἐκεῖνο τό φτωχό, τό ἄρρωστο, τό μικρό, τό περιορισμένο, τό ἀνθρώπινο, ἀλλά ὑψωνόμαστε στό θεανθρώπινο. Αὐτός ὁ φτωχός καί ταπεινός ἄνθρωπος γίνεται θεός κατά χάριν. Τί μεγαλύτερη δόξα γιά τόν ἄνθρωπο νά γίνεται θεός κατά χάριν, νά τρώγη καί νά πίνη Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ!

Γι' αὐτό καί οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅταν κοινωνοῦσαν, ἔβλεπαν καί στόν ἑαυτό τους καί στούς ἄλλους τήν δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἐβλεπαν φωτεινό τόν ἑαυτό τους. Εὐλαβοῦντο τά μέλη τους ὡς μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ:

«Τίς ἢ ἄμετρος εὐσπλαγχνία σου, Σῶτερ;
Πῶς ἠξίωσας μέλος σόν με γενέσθαι;...
Καί γέγονα σόν καθαρῶτατον σῶμα.
Μέλος ἐκλάμπων, μέλος ἅγιον ὄντως,
Μέλος τηλαυγές, καί διαυγές καί λάμπων.
Ὅρῶ τό κάλλος, βλέπω τήν λαμπρότητα,
Ἐνοπρίζομαι τό φῶς τῆς χάριτός σου,
Καί τό ἄρρητον ἐκπλήττομαι τῆς αἰγλης,

Καί ἐξίσταμαι κατανοῶν ἑαυτόν, ἐκ ποίου
Οἷος ἐγενόμην· ὃ θαῦμα.
Καί εὐλαβοῦμαι, καί ἑμαυτόν αἰδοῦμαι.
Καί ὡς σέ αὐτόν καί τιμῶ καί φοβοῦμαι,
Καί ἐξαπορῶ ἐντρεπόμενος ὄλως,
Τό ποῦ καθίσω, καί τίνι προσεγγίσω;
Καί ποῦ τά μέλη τά σά προσανακλίνω;
"Ὀλως χρήσωμαι τά φρικτά τε, καί θεῖα;»
(Ἁγ. Συμewν τοῦ Νέου Θεολόγου, *Τά εὐρισκόμενα*,
Ἔκδ. Ρηγοπούλου, Μέρος 2ον, λόγος ΚΗ', σελ. 41).

Ἔτσι μέσα στή Θεία Λειτουργία μπορούμε καί ἐμεῖς διά τῆς
Θείας Λειτουργίας καί τῆς Ἐκκλησίας νά ζοῦμε εὐχαριστιακά.

Τώρα μπορούμε νά δεχθοῦμε τά δῶρα τοῦ Θεοῦ πού μᾶς χα-
ρίζει ὁ Κύριος καί νά τόν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτά τά δῶρα.

Καί ποιὰ εἶναι αὐτά τά δῶρα; Εἶναι πρωτίστως ὁ Χριστός, τό
Σῶμα Του καί τό Αἷμα Του. Εἶναι ἡ Παναγία μας, οἱ Ἅγιοι τῆς
Ἐκκλησίας μας. Εἶναι οἱ συνάνθρωποί μας. Κάθε ἕνας ἄνθρωπος
τώρα γίνεται δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ σύζυγος, ἡ σύζυγός μας, εἶναι
δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ πατέρας καί ἡ μητέρα μας, δῶρο τοῦ Θεοῦ. Τά
παιδιά μας, δῶρα τοῦ Θεοῦ. Ὁ γείτονας μας, δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ
φίλος μας, δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ὁ συνάνθρωπός μας, δῶρο τοῦ Θεοῦ.
"Ὅλοι γίνονται δῶρα τοῦ Θεοῦ. Καί ὄλους ἀρχίζουμε νά τούς
ἐκτιμοῦμε ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ.

Τί ὠραῖο πρᾶγμα ν' ἀρχίσουμε νά βλέπουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον
ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ στήν ζωή μας. Γιά σκεφθῆτε πόσο θά ἀλλάξῃ
ἡ ζωή μας ἐάν δέν βλέπουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον ἀδιάφορα, ὡς
ζένοι, ἢ ἀκόμη χειρότερα, μέ ἀντιπάθεια, μέ μίσος, ἀλλ' ὡς ἀδελ-

φοί; Ἐάν ἀγαποῦμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, ἐάν χαιρώμαστε ὁ ἕνας τόν ἄλλον;

Ὅταν ἀγαπῶ τόν ἄλλον, συν-χωρῶ, χωράω μαζί του. Κάνω μαζί του. Ἐνῶ ἐάν δέν συγχωρῶ, δέν μπορῶ νά χωρέσω στόν ἄλλον, δέν αἰσθάνομαι τόν ἄλλον ἀδελφό μου, δέν μπορῶ νά κάνω κοντά του, μέ ἐνοχλεῖ ἡ παρουσία του.

Ὅμως, μποροῦμε νά ὑπομένουμε τόν ἀδελφό μας στίς ἰδιοτροπίες του, μποροῦμε νά τόν κατανοοῦμε στίς πτώσεις του καί νά εἶμαστε ἐπεικειῖς ἀπέναντί του. Μποροῦμε νά τοῦ προσφέρουμε τόν ἑαυτό μας καί ἀπό τά ὑλικά ἀγαθά πού ἔχουμε. Μποροῦμε ἀκόμα καί νά ζημιωθοῦμε χάριν τοῦ ἀδελφοῦ μας. Μποροῦμε νά θυσιάσουμε τό σπίτι μας, τήν ἡσυχία μας, χάριν τοῦ ἀδελφοῦ μας. Μποροῦμε νά σεβώμαστε τόν συνάνθρωπό μας ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ὅλα αὐτά πηγάζουν ἀπό τήν θυσία τοῦ Χριστοῦ πού ζοῦμε στήν Θεία Λειτουργία.

Στήν Ἐκκλησία παύω νά εἶμαι ἐγώ. Γινόμαστε ἐμεῖς. Στήν Ἐκκλησία παύω νά λέω τό "μου" καί λέω "μας", ἄν πραγματικά μέσα στήν Ἐκκλησία ζοῦμε αὐτό πού ζῆ ἡ Ἐκκλησία καί ὁ Χριστός. Λέγει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος: «Μή λές ἐκεῖνο τόν ψυχρό λόγο "τό δικό μου" καί τό "τό δικό σου", πού εἰσάγει ὅλα τά δεινά στήν ζωή μας».

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοί στά Ἱεροσόλυμα ζοῦσαν ὡς μία οἰκογένεια. Ὑπῆρχε κοινοκτημοσύνη. Ὅλοι προσέφεραν ὅ,τι εἶχαν. Ὅπως σέ κάθε κοινόβιο μοναστήρι, ὅπου κανεῖς μοναχός ἢ μοναχή δέν ἔχει κάτι δικό του. Ὅπου ὅλα ἀνήκουν στόν Θεό, στήν Ἐκκλησία, καί ὅλοι μετέχουν σ' αὐτά. Καί δέν μετέχουν μόνο οἱ μοναχοί, ἀλλά μετέχει καί ὁ κόσμος πού πάει. Διότι καί ὁ κόσμος στά μοναστήρια θά φάν, θά πιῆ, θά κοιμηθῆ, θά ἀναπαυθῆ, διότι ὅλα εἶναι ὅλων. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀληθινά ὀρθόδοξος εὐχαρι-

στιακός κοινοβιακός τρόπος ζωής. Έτσι σωζόμαστε από τήν ἀπομόνωση καί τήν μοναξιά.

Δεχόμενοι τόν κόσμο ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ μπορούμε νά μή τόν καταχρώμαστε, μήτε νά τόν περιφρονοῦμε. Ἄν δέν βλέπουμε τά ὑλικά ἀγαθά ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἢ θά τά περιφρονοῦμε, ὅπως ἔκαναν οἱ Μανιχαῖοι, ἢ θά κάνουμε κακή χρῆσι - κατάχρησι τῶν δῶρων. Ἀλλά ὁ Θεός δέν τά ἔδωσε γιά νά κάνουμε κατάχρησι. Τά ἔδωσε γιά νά κάνουμε χρῆσι μέ εὐχαριστία. Γι' αὐτό λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Πάν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καί οὐδέν ἀπόβλητον μετά εὐχαριστίας λαμβανόμενον» (Α' Τιμ. δ', 4). Ὁ,τι ἔδωσε καί δίνει ὁ Θεός, εἶναι καλό, ὅταν βέβαια λαμβάνεται μέ εὐχαριστία.

Μαθαίνουμε λοιπόν μέσα στήν Ἐκκλησία νά λέμε "δόξα τῷ Θεῷ"· νά πίνουμε ἕνα ποτήρι νερό καί νά λέμε "δόξα τῷ Θεῷ". Πολλές φορές ξεχνοῦμε νά ἐκτιμήσουμε αὐτό τό ἀπλό δῶρο τοῦ Θεοῦ. Μποροῦμε νά πιοῦμε τό ποτήρι τό νερό ἐγωιστικά, χωρίς νά θυμηθοῦμε τόν Θεό καί χωρίς νά ποῦμε "δόξα τῷ Θεῷ". Ἐτσι χάνουμε τήν εὐκαιρία μέσῳ τῆς εὐχαριστιακῆς χρήσεως τοῦ νεροῦ πού πίνουμε νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό. Ὅταν ὅμως τό πίνουμε εὐχαριστιακά, ἐν ἀναφορᾷ καί σχέσει πρὸς τόν Θεό, τό προσφέρουμε στόν Θεό. Μέ τό "δόξα τῷ Θεῷ" ἐνωνόμαστε μέ τόν Θεό.

Νά εὐχαριστοῦμε τόν Θεό· καί γιά τά πιά μικρά καί ταπεινά, τά πιά καθημερινά, τά πιά ἀπλά. Δέν χρειάζεται νά κάνη ὁ ἄνθρωπος μεγάλα πράγματα, γιά νά ἐνωθῆ μέ τόν Θεό. Αὐτά τά καθημερινά καί τά ἀπλά πού κάνει, ἂν τά κάνη λέγοντας "δόξα σοι ὁ Θεός", ἐνώνεται μέ τόν Θεό.

Καρποί τῆς εὐχαριστιακῆς ζωῆς.

Ζώντας εὐχαριστικά, ζοῦμε μέ κέντρο τόν Θεό. Ὅ,τι κάνουμε, τό συνδέουμε μέ τόν Θεό. Ξαναγινόμαστε πάλι μέσα στόν κόσμο ὄλοι ἱερεῖς. Κάθε χριστιανός πού προσφέρει λατρεία καί δοξολογία στόν Θεό, γίνεται κατά κάποιον τρόπο ἱερεύς. Ξαναβρίσκουμε τήν ἐνότητα τοῦ κόσμου στόν Θεό. Αἴρεται ἡ διάσπασις. Ὅλα λειτουργοῦν σέ μιά ὀργανική ἐνότητα. Ἐνωνόμαστε καί ἐσωτερικά. Διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρῆ τό κέντρο τοῦ κόσμου καί τά συνδέει ὅλα μέ τόν Θεό καί ζῆ γύρω ἀπό τό κέντρο τοῦ κόσμου, πού εἶναι ὁ Θεός, βρίσκει τήν ἐσωτερική του ἐνότητα, δέν εἶναι διχασμένος. Σήμερα πάσχουμε ἀπ' αὐτή τήν διάσπασι, ἀπ' αὐτόν τόν διχασμό.

Ὅταν προσφέρουμε καί ἀναφέρουμε τά πάντα στόν Θεό, ὅλη ἡ ζωή μας παίρνει ἄλλο νόημα.

Τί νόημα ἔχουν οἱ διάφορες λειτουργίες τῆς ζωῆς μας, ὅταν δέν τίς συνδέουμε εὐχαριστικά μέ τόν Θεό;

Ἡ ἐργασία πού δέν προσφέρεται στό Θεό, καταντᾶ βάρος, κατάρρα, ἄγχος. Ἐνῶ ὅταν, ὅσο δύσκολη καί ἐάν εἶναι, τήν προσφέρουμε στόν Θεό, μᾶς ἐνώνει μέ τόν Θεό καί ἀποκτᾶ μιά αἰώνια σημασία. Τό ἴδιο συμβαίνει μέ τήν οἰκογένεια, τόν γάμο. Πόσο διαφορετικό πρᾶγμα εἶναι ὁ γάμος ἔξω ἀπό τόν Θεό, ὅπως εἶναι ὁ πολιτικός γάμος, ἀπό τόν γάμο μέσα στόν Θεό καί γιά τόν Θεό, ὅπως εἶναι ὁ εὐχαριστιακός γάμος τῆς Ἐκκλησίας μας!

Ἀκόμη πόσο διαφορετικά συμπεριφέρεσαι στά παιδιά σου, ὅταν τά βλέπης ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ, καί πῶς συμπεριφέρεσαι, ὅταν τά βλέπης ὡς δική σου ἰδιοκτησία!

Πόσο διαφορετικά ἀντιμετωπίζεις τίς δοκιμασίες τῆς ζωῆς, ὅταν καί αὐτές τίς δέχεσαι ὡς δῶρα τῆς παιδαγωγούσης ἀγάπης

του Θεοῦ! Ἔτσι ὁ πόνος ἀγιάζει τόν ἄνθρωπο σ' αὐτήν τήν περίπτωση καί τόν ἐξαγνίζει.

Τό ἀδιέξοδο τοῦ μή εὐχαριστιακοῦ πολιτισμοῦ.

Τό λάθος τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου εἶναι τό ἴδιο λάθος τοῦ Ἀδάμ. Θέλει νά κτίσῃ ἕνα κόσμο πού νά μή ἔχῃ ὡς κέντρο τόν Θεό, ἀλλά τό ἐγώ μας. Ὁ πολιτισμός πού ἔχουμε φτιάξει εἶναι ἕνας πολιτισμός ἐγωιστικός, πολιτισμός φιλαυτίας. Καί ἐπειδή εἶναι πολιτισμός φιλαυτίας, εἶναι καί πολιτισμός ἀκοινωνησίας. Δέν μπορούμε οἱ ἄνθρωποι πραγματικά νά κοινωνήσουμε ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον, νά αἰσθανθοῦμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον ὡς ἀδελφό, νά ἐνωθοῦμε ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον ἀδελφικά. Εἶναι φυσικό ὅτι ἕνας τέτοιος πολιτισμός γίνεται ἀσφυκτικός καί ἀδιέξοδο. Ὁ ἄνθρωπος σκάει. Αὐτοί πού τό αἰσθάνονται περισσότερο εἶναι οἱ νέοι πού ὡς πῶ εὐαίσθητοι καί εὐάλωτοι, μή μπορώντας νά ἀναπνεύσουν σ' αὐτόν τόν ἐγωιστικό πολιτισμό, τόν μή εὐχαριστιακό, τόν πολιτισμό τῆς φιλαυτίας, καταφεύγουν στά ναρκωτικά, στήν ἀναρχία καί στίς ἄλλες ἀντικοινωνικές ἐκδηλώσεις.

Τό δυσάρεστο εἶναι ὅτι αὐτός ὁ πολιτισμός τῆς φιλαυτίας, ὁ ὁποῖος εἶναι καί ἡ ἀρρώστια μας πού μᾶς ὀδηγεῖ μακριά ἀπό τόν Θεό καί πού μᾶς φέρνει πάλι στήν ἐξουσία τοῦ διαβόλου, γίνεται προσπάθεια νά ἐπιβληθῇ μέ θεσμούς καί νόμους καί νά διαδοθῇ ἀπό τά μαζικά μέσα ἐπικοινωνίας. Δέν εἶναι βέβαια πρόσφατο τό γεγονός. Εἶναι κάτι πού ἔχει ἀρχίσει ἐδῶ καί ἀρκετά χρόνια. Εἶναι κάτι πού πιστεύω ὅτι κι ἐσεῖς τό βλέπετε, τό αἰσθάνεσθε καί γιά τό ὁποῖο πονᾶτε.

Ὅταν βγαίνω στόν κόσμο, συναντῶ ἀδελφούς πού μοῦ ἐκφράζουν τόν πόνο τους γι' αὐτά πού δείχνει ἡ τηλεόρασι. Πονᾶω καί ἐγώ μαζί τους, διότι διαπιστώνω ὅτι αὐτά δέν εἶναι ἡ παρά-

δοσις τοῦ λαοῦ μας, δέν εἶναι τό ἐλληνορθόδοξο ἦθος, δέν εἶναι αὐτή ἡ εὐχαριστιακή ζωή γιά τήν ὁποία μιλάμε, ἀλλά εἶναι ὁ ἐγωκεντρικός καί ἄρρωστος πολιτισμός τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου.

Ζοῦμε σέ μία κρίσιμη ἱστορική ἐποχή, κατά τήν ὁποία γίνεται προσπάθεια νά μᾶς ἐπιβληθῇ αὐτός ὁ ἐγωιστικός, αὐτόνομος, μή εὐχαριστιακός τρόπος ζωῆς. Ἴσως οἱ ἡγέτες μας ἔχουν καλές προθέσεις. Θέλουν νά διορθώσουν τά πράγματα, νά κάνουν ἀλλαγές. Αὐτό εἶναι καλό καί πρέπει νά τό ἐπαινέσουμε. Τό κακό εἶναι ὅτι ὅλα αὐτά τά καλά θέλουν νά τά ἐπιτύχουν χωρίς τόν Χριστό. Χωρίς τόν Θεό. Χωρίς νά τά συνδέσουν μέ τόν Θεό.

Καί ἐμεῖς γνωρίζουμε ὅτι κάθε τι πού δέν εἶναι συνδεδεμένο μέ τόν Θεό, ἔχει μέσα του τόν θάνατο. Δέν ἔχει τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ. Δέν δίνει στόν ἄνθρωπο τήν δυνατότητα νά ἐνωθῇ μέ τόν Θεό.

Ἐπιτρέψτε μου νά ἀναφερθῶ πάλι στό θέμα τοῦ γάμου. Δύο ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι κάνουν τό γάμο τους ἐν Χριστῷ, ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἔχουν τήν συνείδησι ὅτι ὁ γάμος τους εἶναι ἕνας δρόμος πού θά τούς φέρει στόν Θεό. Μέ τόν ἐν Χριστῷ ἀγώνα πού κάνουν μέσα στό γάμο, μέ τήν ταπείνωσι, μέ τήν προσφορά, μέ τήν θυσία, μέ τήν προσευχή, μέ τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ὁ γάμος τους γίνεται δρόμος ἁγιασμοῦ καί σωτηρίας γι' αὐτούς καί τά παιδιά τους.

Ἄλλοι ἄνθρωποι κάνουν γάμο χωρίς Χριστό. Ἐξω ἀπό τήν Ἐκκλησία. Μέ κέντρο ὄχι τόν Θεό, ἀλλά τό ἐγώ τους. Τέτοιος εἶναι ὁ πολιτικός γάμος. Γάμος ἔξω ἀπό τήν εὐχαριστία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ γάμος εἶναι κάτι καλό. Ἀλλά ἀκόμη καί αὐτό τό καλό, ὅταν γίνῃ ἔξω ἀπό τόν Θεό, δέν σώζει καί δέν ἁγιάζει τούς συζύγους. Καί ἕνας τέτοιος ἐγωιστικός γάμος πού δέν ἀναφέρεται καί δέν

προσφέρεται στον Θεό, τελικά απομακρύνει τον άνθρωπο από τον Θεό. Χωρίζει τον άνθρωπο από τον Θεό.

Αυτό συμβαίνει με όλες τις εκδηλώσεις του πολιτισμού μας, όπως με την παιδεία. Η παιδεία είναι δώρο του Θεού. «Γράμματα, σπουδάσματα, του Θεού τά πράγματα», όπως έλεγαν οι πρόγονοί μας κατά την Τουρκοκρατία. Η παιδεία χωρίς Χριστό και χωρίς Θεό είναι κάτι που χωρίζει τον άνθρωπο από τον Θεό. Η παιδεία και η μόρφωση συνδεδεμένες με τον Θεό ενώνουν τον άνθρωπο με τον Θεό.

Γι' αυτό λοιπόν σ' αυτήν την προσπάθεια που γίνεται από ανθρώπους, οι οποίοι δεν είναι κακής διαθέσεως, αλλά δεν μπορούν να δουν βαθύτερα τά πράγματα, και θέλουν να φτιάξουν ένα κόσμο καλύτερο, μά χωρισμένο από τον Θεό, εμείς σ' αυτήν την προσπάθεια πρέπει να πούμε "όχι". Λέμε "όχι", διότι αυτή η αλλαγή και αυτή η καλύτερευσις δεν συνδέεται με τον Θεό, δεν συνδέεται με την παράδοσι του λαού μας. Δεν συνδέεται με την Ὁρθοδοξία, που είναι η ἀληθινή παράδοσις του λαού μας.

Ἡ παράδοσις τοῦ λαοῦ μας δοκιμασμένος τρόπος ἀληθινῆς ζωῆς.

Ἐμεις αὐτή τήν ὀρθόδοξην παράδοσι παραλάβαμε ἀπό τούς γονεῖς μας, ἀπό τούς παπποῦδες μας καί τίς γιαγιάδες μας. Καί δέν θά τήν ἀρνηθοῦμε, γιατί εἶδαμε ὅτι αὐτή εἶναι ἡ ἀληθινή ζωή. Δέν θέλουμε αὐτήν τήν ζωή νά τήν ἀλλάξουμε, γιατί εἶναι δοκιμασμένη ζωή.

Καί δέν εἶναι μόνο ἡ ζωή τῶν δικῶν μας προγόνων. Εἶναι ἡ ζωή ἐκείνων πού ἔκαναν τό 1821, ἡ ζωή τοῦ Μακρυγιάννη, τοῦ Κολοκοιτρώνη, ὅλων αὐτῶν πού θυσίαστηκαν «γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστι τήν ἀγία καί τῆς παιρίδος τήν ἐλευθερία». Εἶναι ἡ πίστις

τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, πού κράτησε τό γένος καί τό ἔσωσε ἀπό τόν ἐκτουρκισμό.

Γνωρίζετε ἐσεῖς ἔστω καί ἓναν ἥρωα τοῦ '21, ὁ ὁποῖος νά ἦταν ἀντίχριστος; Ὅλοι ἦταν εὐλαβεῖς χριστιανοί, ἐξομολογοῦντο, κοινωνοῦσαν καί ἀγωνίζονταν. Ἦθελαν νά κάνουν τήν νέα Ἑλλάδα ἔθνος ἅγιον, στό ὁποῖο νά βασιλεύῃ ὁ Χριστός. Ἔχουμε δικαίωμα ἐμεῖς νά ἀπαρνηθοῦμε αὐτήν τήν παράδοσι, χωρίς νά διαπραξοῦμε ὕβρι; Προσωπικά νομίζω ὅτι δέν ἔχουμε.

Καί γι' αὐτό ἐμεῖς, μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, θά μείνουμε σ' αὐτήν τήν παράδοσι, τήν θεοκεντρική. Ὁ Χριστός θά εἶναι τό κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ μας. Δέν θέλουμε ἓνα πολιτισμό πού ὁ Χριστός θά εἶναι στό περιθώριο. Γιατί αὐτός ὁ πολιτισμός θά εἶναι πολιτισμός τῆς φιλαυτίας πού δέν βοηθεῖ οὐσιαστικά τόν ἄνθρωπο. Ἀντίθετα μέ τόν θεοκεντρικό πολιτισμό τῆς ἡ Ἐκκλησία δέχεται ὅλα καί τά ἀγιάζει ὅλα. Ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει ὄχι γιά νά καταπιέζη τούς ἀνθρώπους, ἀλλά γιά νά τούς ἐλευθερώνη. Καί γι' αὐτό ἔχουμε ἀνάγκη τήν Ἐκκλησία.

Πῶς νά ἀγωνιζώμαστε.

Στήν προσπάθεια πού γίνεται νά χωρισθῇ ὁ κόσμος ἀπό τόν Θεό καί ἀπό τήν Ἐκκλησία, θά ποῦμε "ὄχι" μέ τόν καθημερινό μας ἀγώνα νά μή ζοῦμε ἐγωιστικά, ἀλλά εὐχαριστιακά. Νά προσφέρωμαστε στόν Θεό καί στόν συνάνθρωπό μας.

Θά ποῦμε "ὄχι" μέ τήν συμμετοχή μας στήν Θεία Λειτουργία. Διότι κάθε φορά πού συμμετέχουμε στήν Θεία Λειτουργία, λέμε ἓνα "ὄχι" στήν τάσι αὐτή τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Θά ποῦμε ἀκόμα "ὄχι" μέ τόν τρόπο πού ἀντιμετωπίζουμε τούς συνανθρώπους μας καί τά ὑλικά συμφέροντα, τά ὑλικά πράγματα. Ὅταν ἐμεῖς πηγαίνουμε μέν στήν Ἐκκλησία, ἀλλά ἡ ζωή μας μετά τήν Ἐκκλησία

δέν εἶναι ζωή ἀγάπης, προσφορᾶς, θυσίας, δικαιοσύνης, σεβασμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, δέν λέμε ἀληθινά "ὄχι" στήν ἀνωτέρω προσπάθεια. Ψέμματα λέμε. Γι' αὐτό δέν ἀρκεῖ νά πᾶμε στήν Ἐκκλησία νά ζήσουμε τήν θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί βγαίνοντας ἀπό τήν Ἐκκλησία νά θυσιαστοῦμε γιά τόν ἀδελφό μας. Καί τότε θά ἔχῃ ἀξία ἡ συμμετοχή μας στήν Θεία Λειτουργία.

Θά ποῦμε ἀκόμα "ὄχι" σ' αὐτήν τήν προσπάθεια δημιουργίας ἐνός ἐγγωιστικοῦ πολιτισμοῦ, μέ τήν προσευχή μας, μέ τήν ὁμολογία μας. Πρέπει καί νά ὁμολογήσουμε σήμερα τήν πίστι μας, ὅταν ἀμφισβητοῦνται οἱ βάσεις καί τά θεμέλια τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

Θά μπορούσαμε πολλά νά ποῦμε, ἀδελφοί μου, ἀλλά δέν θέλω νά σᾶς κουράσω. Θέλω νά τελειώσω μέ τά λόγια τοῦ ἀγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ὁποῖος ἔτσι ζοῦσε τόν κόσμο, εὐχαριστιακά, ἔτσι ἐδίδαξε τό ἔθνος μας νά ζῆ, καί ἔτσι θυσιάστηκε. "Ὅπως γνωρίζετε, ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ἐσφράγισε τό ἀποστολικό του κήρυγμα μέ τό αἷμα πού ἔχυσε γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί γιά τήν ἀγάπη τῶν συνανθρώπων του. Εἶχε πόθο νά μαρτυρήσῃ, καί δέν ἀναπαύοταν ἕως ὅτου ἔχυσε τό αἷμα του γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἐδίδασκε λοιπόν ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς καί ἰσαπόστολος Κοσμᾶς: «Καί πρῶτον ἔχομεν χρέος νά ἀγαποῦμεν τόν Θεόν μας, διατί μᾶς ἐχάρισε τόσῃν γῆν μεγάλην, εὐρύχωρον, ἐδῶ πρόσκαιρα νά κατοικοῦμεν, τόσες χιλιάδες-μυριάδες χόρτα, φυτά, βρύσες, ποταμούς, πηγάδια, θάλασσα, ψάρια, ἀέρα, ἡμέρα, νύκτα, φωτιά, οὐρανόν, ἄστρα, ἥλιον, φεγγάρι. Ὅλα αὐτά διά ποῖον τά ἔκαμε; διά ἐμᾶς. Τί μᾶς ἐχρεωστοῦσε; Τίποτα. Ὅλα χάρισμα. Μᾶς ἔκαμεν ἀνθρώπους καί δέν μᾶς ἔκαμε ζῶα, μᾶς ἔκαμεν εὐσεβεῖς καί ὀρθοδόξους χριστιανούς καί ὄχι ἀσεβεῖς καί αἰρετικούς. Καί μέ ὄλον

πού ἁμαρτάνομεν χιλιάδες φορές τὴν ὥραν, μᾶς εὐπλαχνίζεται ὡσάν πατέρας καὶ δέν μᾶς θανατώνει νά μᾶς βάλῃ εἰς τὴν Κόλασιν, ἀλλὰ καρτερεῖ τὴν μετάνοιάν μας μέ τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀνοικτῆς, πότε νά μετανοήσωμεν, νά παύσωμεν ἀπό τὰ κακά καὶ νά κάμωμεν τὰ καλά, νά ἐξομολογηθοῦμεν, νά διορθωθοῦμεν, νά μᾶς ἀγκαλιάσῃ, νά μᾶς φιλήσῃ, νά μᾶς βάλῃ εἰς τὸν Παράδεισον νά χαιρώμασθε πάντοτε. Τώρα τέτοιον γλυκύτατον Θεόν καὶ τέτοιον γλυκύτατον αὐθέντην καὶ δεσπότην δέν πρέπει καὶ ἐμεῖς νά τὸν ἀγαποῦμεν καί, ἂν τύχῃ ἀνάγκη, νά χύσωμε καὶ τὸ αἷμα μας χιλιάδες φορές διὰ τὴν ἀγάπην του, καθὼς τὸ ἔχυσεν καὶ ἐκεῖνος διὰ τὴν ἀγάπην μας;»

Εὐχομαι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ νά μᾶς βοηθήσῃ νά περνᾶμε ὅλοι κάθε μέρα ἀπὸ τὴν ἐγωκεντρικὴ ζωὴ στὴν εὐχαριστιακὴ ζωὴ.





Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΗΣ ΣΚΙΑΘΟΥ

(1802 – 1887)

Μωυσέως Μοναχοῦ

Πέρασαν περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸ ἔτη ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ μακαρίου ἱερομονάχου Διονυσίου, τοῦ φημισμένου Γέροντα τῆς Σκιάθου, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Ἄ. Παπαδιαμάντης εἶπε: «Ἐάν ἐγεννᾶτο πρὸ τοῦ Δ' αἰῶνος, θά ἦτο μάρτυς, ἐάν μετὰ τὸν Δ', ὄσιος». Εἶναι γεγονός πῶς ἡ βιογραφία εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ ἱστορία. Σκοπὸς καὶ τῆς παρουσίας συνοπτικῆς βιογραφίας εἶναι νὰ διατηρήσῃ τὴν εὐωδία τοῦ ἀγῶνος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Γέροντος καὶ στίς καρδιὰς τῶν νεωτέρων φιλαρέτων, πού ἀγαποῦν τίς ἱερὲς παραδόσεις τῶν πατέρων μας. Οἱ βιογραφίες δὲν ἀποσκοποῦν στὴν ἀπλὴ ἐξιστόρησιν χρονολογιῶν καὶ γεγονότων, ἀλλὰ στὴν παρουσίασιν τοῦ ἐνθέου ζήλου τῶν μορφῶν αὐτῶν, εὐεργετικοῦ καὶ χρησίμου γιὰ τὴν ὑποτονικὴ ζωὴ μας. Ἡ παρούσα βιογραφία ἐκεῖ ἀποσκοπεῖ. Ὁ λόγιος καὶ ἐνάρετος κληρικός Διονύσιος Ἐπιφανιάδης, διδάσκαλος τοῦ Γένους καὶ καθοδηγητὴς τῶν διηγηματογράφων Ἄ. Παπαδιαμάντη καὶ Ἄ. Μωραϊτίδη, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ βίον συνεχῶν πνευματικῶν ἀγῶνων καὶ κατακτήσεων.

Ὁ Γ. Διονύσιος γεννήθηκε στὴ Σκιάθον τὸ 1802, ἡμέρα Κυριακῆ τοῦ Πάσχα. Στὴ βάπτισή του ἔλαβε τὸ ὄνομα Δημήτριος. Ἦταν γιὸς τοῦ Ἐπιφάνιου Δημητριάδη καὶ τῆς Οὐρανίας Θωμᾶ

Κουμπῆ. Ὁ πατέρας του ἦταν τότε βοεβόδας τοῦ νησιοῦ. Ὁ Ἐπιφάνιος (1760 – 1827) ἦταν γιός τοῦ προεστῶτος Δημητράκη Οἰκονόμου, πού ἐκοιμήθη στή μονή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Σκιάθου, μέ τό μοναχικό ὄνομα Δαβίδ. Ἡγούμενος τῆς μονῆς ἦταν ὁ πρῶτος γιός του Ἀλύπιος (†1830), πού εἶχε ἔλθει ἀπό τά Κατουνάκια τοῦ Ἁγίου Ὀρους, ὅπου ἐπί πολλά ἔτη μόναζε. Ἀπό νωρίς ὁ Ἐπιφάνιος ἀγάπησε τά γράμματα. Τήν ἀγάπη αὐτή τοῦ τήν εἶχε ἐμπνεύσει ὁ καλός πατέρας του, πού τό 1809 τοῦ δώρησε τήν ἰδιόκτητη μονή τοῦ Τιμίου Προδρόμου τοῦ Κρυφοῦ, γιά τήν ἰδρυση σχολείου στό νησί. Ὁ Ἐπιφάνιος ὑπῆρξε μαθητής τοῦ Στέφανου Δαπόντε, πατέρα τοῦ διάσημου Ξηροποταμηνοῦ μοναχοῦ Καισάρου, καί τοῦ ἱεροδιακόνου Νεόφυτου Καυσοκαλυβίτη, ὀπαδοῦ τοῦ Κολλυβαδικοῦ κινήματος, ὅταν ἦταν στή Ρουμανία καί εἶχε φύγει ἀπό καθηγητής πού ἦταν στήν Ἀθωνιάδα Σχολή. Περί τό 1795 συνδέθηκε μέ θερμή φιλία μέ τόν ἔθνομάρτυρα Ρήγα Φεραῖο, πού εἶχε διατελέσει μαθητής τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς. Ὁ Ἐπιφάνιος μ' ἐνθουσιασμό ἄσκησε τό διδασκαλικό ἔργο τροφοδοτώντας τήν πίστη, τήν ἑλληνομάθεια καί τή φιλοπατρία τῶν ὑποδούλων Ἑλληνοπαίδων. Διακρίθηκε ὡς ἀγωνιστής στούς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῆς πατρίδος καί ὡς συγγραφέας ἱστορικῶν, φιλοσοφικῶν, ποιητικῶν καί ὕμνο-γραφικῶν ἔργων. Ἔργα του ἐξέδωσαν καί οἱ Ἀ. Μωραϊτίδης καί Ἀ. Παπαδιαμάντης. Ὁ Ἐπιφάνιος Δημητριάδης θεωρεῖται ἕνας ἀπό τούς ἐξάιρετους διδασκάλους τοῦ Γένους.

Ὁ Γ. Διονύσιος διατήρησε τό προσωνύμιο τοῦ πατέρα του "Λογιώτατος", τόν ὁποῖο προσπάθησε νά ξεπεράσει στήν ἀγάπη τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καθώς καί τούς ρασοφόρους Δαβίδ καί Ἀλύπιο, τόν παπποῦ καί τόν θεῖο του, ἀπό τούς ὁποίους παρέλαβε καί αὐξήσε τόν ζῆλο γιά τή μοναχική ζωή καί τή

θυσιαστική λατρεία για τή μητέρα Ἐκκλησία, στήν ὁποία ἀφιέρωσε τά τάλαντα καί τίς δυνάμεις του. Μορφώθηκε στό σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τῆς Πάρου, ἔχοντας γιά δασκάλους λόγιους κληρικούς καί λαϊκούς. Στήν Πάρο διετέλεσε μαθητής τοῦ ἱεροδιδασκάλου Ἡλία καί τοῦ περιώνυμου ἀσκητῆ Κυριλλάκη τοῦ Κολυβά, ὁ ὁποῖος τόν ἔκειρε μικρόσχημο μοναχό καί τοῦ ἔδωσε τ' ὄνομα Δανιήλ. Ἐπιστρέφοντας στή Σκιάθου ὁ θεῖος του ἠγοούμενος Ἀλύπιος τόν κατασταίνει δάσκαλο τοῦ νησιοῦ. Ἡ πρώτη αἴθουσα διδασκαλίας του ὑπῆρξε στό χῶρο τῆς σεβάσμιας μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἀρκετοί ἀξιόλογοι μαθητές ἀπήλαυσαν τή διδασκαλία του, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ πατέρας τοῦ Ἀ. Μωραϊτίδη, πού ἦταν ὁ πρῶτος ἐξάδελφός του. Ἡ ἀδελφή τοῦ Γ. Διονυσίου, ἡ Ἀρετίτσα, ἦταν μάμμη τῶν Ἀ. Μωραϊτίδη καί Ἀ. Παπαδιαμάντη. Στήν Πάρο ὅπου ξαναπηγαίνει συσταίνει σχολεῖο, στό μετόχι τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τῆς μονῆς Λογγοβάρδας, μέ τήν εὐλογία τοῦ ἐναρέτου ἠγουμένου Φιλοθέου, πού προερχόταν ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος. Μέ ἱερό ἐνθουσιασμό δίδασκε τούς οἰκοτρόφους μαθητές του, τούς ὁποίους ἀσκοῦσε καί στήν προσευχή, νηστεία καί ἀγρυπνία. Διηγούμενος τόν ἀγῶνα του στό νά διαπαιδαγωγῆσει καί μορφώσει τούς μαθητές του, στόν ἀνεψιό του Ἀ. Μωραϊτίδη, λίγες μέρες πρό τῆς κοιμήσεώς του, ἔλεγε: «Ἀκόμα τά γόνατά μου ἔχουν ρῶζους, ἀπό τās γονυκλισίας ὅπου ἔκαμνα ἐνώπιον τῶν μαθητῶν μου πρός ὀδηγίαν των». Ὡ νά εἶχαμε σήμερα παρόμοιους δασκάλους!...

Ἀπό τήν Πάρο ὁ Γ. Διονύσιος ἔρχεται τό 1833 στό Ἅγιον Ὄρος, τό ὁποῖο θά γίνῃ σημαντικός σταθμός τῆς ζωῆς του. Κοινοβιάζει στήν αὐστηρή μονή τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος. Σύντομα κείρεται μεγαλόσχημος καί παρά τίς ἐκ τῆς ταπεινώσεώς

του αντίρρησης του χειροτονεῖται ἱερεύς. Διακονεῖ μέ προθυμία τῆ μονῆ του καί ἡ φήμη του δέν ἀργεῖ νά ξαπλωθεῖ καί πέραν τῆς ἱερῆς ἀθωνικῆς χερσονήσου.

Τό 1836 καλεῖται στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί διατελεῖ σύμβουλος δύο πατριαρχῶν, τοῦ Γρηγορίου ΣΤ' καί τοῦ Ἀνθίμου Δ'. Οἱ ἀντιεκκλησιαστικές πράξεις τῶν Βαυαρῶν τόν ἀναγκάζουν νά ἐπιστρέφει στήν πατρίδα του. Ἡ λύπη τῶν πολλῶν πνευματικῶν του τέκνων στήν Πόλη γιά τήν ἀναχώρησή του ἦταν μεγάλη. Ἡ παιδεία του καί ἡ ἀρετή του τόν εἶχαν κάνει πολύ σεβαστό καί ἀγαπητό σέ ὅλους. Κάθε Σάββατο ἔκαμε ἀγρυπνία καί κήρυττε τόν θεῖο λόγο στίς πολλές ἐκκλησίες τῆς Βασιλεύουσας.

Ἡ ἀφιξή του στή Σκιάθου χαιρετήθηκε ἀπό τούς συμπολίτες του μέ ἰδιαίτερη χαρά. Πρῶτο του ἔργο ἦταν ἡ ἀνακαίνιση τῆς παλαιᾶς μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Εἰκονίστριας. Ἡ θαυματουργή εἰκόνα τῆς εἶχε βρεθεῖ ἐκεῖ πρῖν ἀπό διακόσια χρόνια περίπου. Ὁ Γ. Διονύσιος ἐργάσθηκε ὑπεράνθρωπα γιά τή μονῆ. Ἐφερε τή βιβλιοθήκη του, πού τήν ἀποτελοῦσαν τέσσερις χιλιάδες τόμοι, μεταξύ τῶν ὁποίων διακρίνονταν ἀκριβές ἐκδόσεις τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων Κλασικῶν. Σύστησε ἱματουργεῖο, ὑποδηματοποιεῖο καί ξυλουργεῖο, καλλιέργησε τά κτήματα καί τούς κήπους, ἀφοῦ πρῖν καλλώπισε τόν ναό καί τό ἀρχονταρίκι καί καθιέρωσε τό κοινοβιακό σύστημα, στούς δέκα μοναχοῦς του. Οἱ καθημερινές ἀκολουθίες ἦταν καταναυκτικές. Οἱ ἀγρυπνίες τοῦ Σαββάτου τακτικές. Ὅλα τελοῦνταν κατὰ τό τυπικό τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Μάλιστα ὁ Γέροντας μέ τό κῦρος του καθιέρωσε τό ἀγιορείτικο τυπικό καί στίς ἐνορίες τῆς Σκιάθου, εὐλαβεῖς ἱερεῖς τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν αὐστηροί τηρητές του μέχρι τίς ἡμέρες μας, ὅπως ὁ πατέρας τοῦ

Ἄ. Παπαδιαμάντη παπα-Ἀδαμάντιος, ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρέας Μπούρας καί ὁ οἰκονόμος Γεώργιος Ρήγας.

Περὶ τῆς Μονῆς τῆς Εἰκονίστριας ἢ κουνίστρας γράφει ὁ φιλομόναχος Ἄ. Παπαδιαμάντης: «Εἰς τὸ μονύδριον τοῦτο ἔζησαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' καὶ τὰς ἀρχάς τοῦ ΙΘ' ἕξ πλάγιοι ἀνιόντες συγγενεῖς μου, ὅλοι ἱερομόναχοι. Δύο μὲν μεγάλοι θεῖοι μου τετάρτης γενεᾶς, Ἰάκωβος καὶ Εὐγένιος, καὶ τελευταῖος πρὸς πατρός ἀπλοῦς θεῖος μου Ἰωαννίκιος». Ὁ ἡγούμενος μάλιστα Εὐγένιος ὁ δεύτερος, ὕστερα ἀπὸ τὸ κλείσιμο τῆς μονῆς ἀπὸ τοὺς Βαυαροὺς, σέ ἀναφορά του τῆς 26.8.1837, πρὸς τὴ Βασιλικὴ Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ζητᾷ νά ἐπιτραπεῖ σέ αὐτόν καὶ τὸν συμμοναστή του Ἀγαθάγγελο νά ἐπανεγκαταβιώσουν στὸ μοναστήρι «ὡς πολλὰ δαπανήσαντες καὶ μοχθήσαντες δι' ἀνέγερσίν του καὶ ὡς ὑποσχεθέντες παιδιόθεν νά τελειώσουν τὰ τῆς προσκαίρου ζωῆς ἐν αὐτῷ κατὰ τὰς συνταγὰς τῆς μοναστικῆς πολιτείας». Ἀπὸ τὰ παραπάνω φαίνεται καθαρὰ ἡ κληρονομικότητα τῆς ἀσκητικοφιλίας τοῦ Παπαδιαμάντη. Πλησίον τῶν συγγενῶν του αὐτῶν ἡγουμένων καὶ κηδεύτηκε.

Κοντὰ στὴ μονὴ τῆς Εἰκονίστριας ὑπῆρχε ἄλλο μοναστηράκι τιμῶμενο στὸ Γενέθλιο τοῦ Γ. Προδρόμου, τὸ ἐπωνομαζόμενον τοῦ Παρθένη, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ κτίτορα μοναχοῦ Παρθενίου τοῦ Σκιαθίτη, καὶ κατόπιν τῶν αὐταδέλφων ἱερομονάχων Παρθενίου καὶ Ἰακώβου. Ἐδῶ μετὰ ἀπὸ ἀνακαίνισή του ὁ Γ. Διονύσιος ἐγκατέστησε μικρὴ ἀδελφότητα μοναζουσῶν. Γράφει περὶ τῆς τοποθεσίας ὁ Ἄ. Μωραϊτίδης: «Εἰς μίαν ἐρημικὴν περιοχὴν ἔχουσαν πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰς ἀσκητικὰς τοῦ Ἄθωνος κατασκηνώσεις, εἰς τὴν ἀναφυκτικὴν τῆς ὁποίας δρόσον ἔρχονται αἱ ἀηδόνες καὶ οἱ κόσσυφοι καὶ αἱ ἀγριοπεριστεραὶ καὶ τὰ ἄλλα ὑδροχαρῆ τῆς ἐρήμου πετεινά νά ποτισθοῦν καὶ νά ψάλουν καὶ

ὅπου μόνον οἱ κώδωνες τῶν αἰγοποιμνίων ἀντιλαλοῦν ἀνά τάς ἀβάτους καί ἀγρίας λόχμας...» Τά δύο αὐτά μοναστήρια ὑπῆρξαν μαζί μέ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κέντρα πνευματικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν διφώντων εὐλαβῶν νησιωτῶν.

Δέν ἀργοῦν ὅμως καί στόν ἄξιο αὐτό ἐργάτη τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου νά ἔλθουν τά δεινά, πρὸς παιδεία καί νοθεσία, δίχως βεβαίως νά τόν κάμψουν ποτέ. Τόν κατηγοροῦν πῶς ἐργάζεται κατά τοῦ Ὁθωνος καί συνεργάζεται μέ τόν διωκόμενο Παπουλάχο. Ὅπως καί ἄλλοτε γράψαμε ὁ Ὁθων καί οἱ Βαυαροί ἐστρέφοντο μακρινῶς κατά τῶν μονῶν καί τίς διέλυαν, γιατί γνώριζαν καλά ὅτι αὐτές ἦσαν ἐπάλξεις τῆς Ὁρθοδοξίας καί στηρίγματα τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Ἐπίσης ὁ ἀλλόθρησκος βασιλεὺς καί οἱ οὐμανιστές ἀκόλουθοί του ἤθελαν νά ὑποτάξουν τήν Ἐκκλησία, χρησιμοποιώντας κάποτε καί αὐτούς τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἄρχοντες, οἱ ὅποιοι γιά διάφορους λόγους παρασύρονταν καί τοὺς ἀκολουθοῦσαν. Τό ἀδούλωτο πνεῦμα τοῦ Γ. Διονυσίου ἀδυνατοῦσε ν' ἀνεχθεῖ μιά τέτοια κατάσταση γιά τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί στίς ἱεροτελεστίες του δέν μνημόνευε τό ὄνομα τοῦ ἀνώτατου ἄρχοντα.

Εἶναι γεγονός ἐπίσης πῶς ὁ Γ. Διονύσιος συμπαθοῦσε, συμπαραστεκόταν καί συμφωνοῦσε μέ τό ἀναμορφωτικό κίνημα τοῦ Παπουλάχου, τοῦ ὁποίου ὁ ζῆλος καί ἡ πίστη εἶχε συγκινήσει ὅλη τήν Πελοπόννησο, πού τόν ἀκολουθοῦσε μέ ἐπευφημίες ζωηρές. Ὁ Παπουλάχος, ὁ Γ. Διονύσιος καί οἱ ἀκόλουθοι τῶν φλογερῶν κηρυγμάτων τους ἤθελαν μιά Ἐκκλησία ἀγία καί ζῶσα, ἀπομακρυσμένη ἀπό τή βασιλική κηδεμονία, ἕνα ζωντανό ἀγιοπατερικό μοναχισμό, μιά πίστη χωρίς λαϊκές δεισιδαιμονίες καί θρησκοληψίες. Ὁ στῦλος τῆς εὐσεβείας καί στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ Διονύσιος, ἄφοβος στίς ἀπειλές, γράφει: «Ἦλθον οἱ ἀπε-

σταλμένοι αξιωματικοί τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ τό Μέγα Σάββατον. Μ' εὔρον πρός τήν λειτουργίαν πρός τό βράδυ· τούς εἶπα νά τελειώσω τήν λειτουργίαν. Καί πάραυτα, ἀφοῦ ἐτελείωσα αὐτήν, μέ παρέλαβον καί μέ ὠδήγησαν εἰς τήν πόλιν, κάτω εἰς τό πολεμικόν πλοῖον μέ τό ράσσον μόνον, χωρίς νά πάρω τίποτε μαζί μου...» Ἔτσι ἡ Μ. Ἑβδομάδα συνεχίζεται γιά τόν ἄκαμπτο μπροστά στίς ἀπειλές Γέροντα. Πάσχα κάνει στόν δρόμο τῆς ἐξορίας. Ἐξορίζεται τό 1852 στή Θήρα, ἀφοῦ πρῶτα ἔχει μιᾶ δεκάμηνη παραμονή στήν Ὑδρα.

Ὁ σεβάσμιος Γέροντας καί στόν τόπο τῶν ἐξοριῶν του ἐργάζεται. Περιερχόταν στή Θήρα τά χωριά, τίς ἐκκλησίες καί τά μοναστήρια τοῦ νησιοῦ, καί δίδασκε τό λαό. Τούς ἱερεῖς συμβούλευε νά κτυποῦν καθημερινά τήν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας τους, νά τελοῦν τίς ἀκολουθίες προσεκτικά, ἀκόμη κι ἄν ἕνας ἦταν ὁ προσερχόμενος. Καί μόνο πού θά σταυροκοπηθοῦν στό ἄκουσμα τῆς καμπάνας οἱ ἄνθρωποι κάτι εἶναι... Δυστυχῶς τά πολυέξοδα καί φιλόπονα ἔργα πού ἄφησε στή Σκιάθου ὁ Γέροντας ἀφέθηκαν στή καταστροφή. Οἱ μοναχοί του ἐξορίστηκαν κι αὐτοί ὡς ὁμόφρονές του σέ μοναστήρια τῶν νησιῶν Πόρου, Ὑδρας καί Σύρου. Πολιτικές κι ἐκκλησιαστικές ἀρχές συμμάχησαν γιά νά πτοήσουν λίγους μοναχοῦς, πού σάν τόν Γέροντά τους μόνο περιουσιακό στοιχεῖο τους ἦταν τό τριμένο ράσο τους.

Στή μονή τοῦ Προφήτη Ἡλία τῆς Θήρας ἔχουμε τή συνάντηση δύο ἡρωϊκῶν ἐξορίστων· τοῦ Διονυσίου καί τοῦ Παπουλάκου. Ὁμόστεγοι οἱ δύο ἀγαπητοί ἀδελφοί συμπροσεύχονται κι ἀλληλοβοηθοῦνται κι ἐνισχύονται. Τό ἔργο τῶν συκοφαντῶν τους συνεχίζεται γιά νά λαμπρύνει τό δικό τους. Οἱ ἐπισκέπτες τῆς μονῆς αὐξάνουν, τίς ἡμέρες τῆς ἐδῶ παραμονῆς τῶν δύο τολμηρῶν ρασοφόρων. Ἔρχονται γιά νά ἐξομολογηθοῦν καί νά

λάβουν άφεση, παρηγορία κι εύλογία. 'Ο Παπουλάκος τούς όδηγεϊ στο πετραχήλι του Διονυσίου, κάτω από τό όποιο θά έσχυσε κι ό ίδιος. Οί διώκτες τους όμως δέν θέλουν τή συνεργασία τους, τούς θεωρούν άγύρτες και δόλιους λαοπλάνους και γι' αυτό άποφασίζουν τήν άμεση άπομάκρυνσή τους. Τόν Παπουλάκο έξορίζουν στη μονή Παναχράντου τής "Ανδρου και τόν Διονύσιο στη μονή Τατάρνης Εύρυτανίας. 'Ο πρώτος θά παραμείνει μέχρι του όσιακου τέλους του (+18.1.1861) στην "Ανδρο, όπου παρά τις άυστηρές κυβερνητικές διαταγές θ' αναπτύξει κηρυκτική δράση μέ πλούσιους καρπούς. 'Ο Διονύσιος τελικώς δέ θά μεταφερθεϊ στην Εύρυτανία, αλλά θά παραμείνει στη Θήρα «έπιτηρούμενος άυστηρότερον υπό του 'Επισκόπου· εάν δέ δέν συνετισθῆ, νά μεταβῆ εις άλλον τόπον, έποπτευομένης εκ του σύνεγγυς τής διαγωγῆς του!»...

Μετά συνεχῆ πάντως δεκαετῆ πλούσια πνευματική δράση και καρποφορία στη Θήρα, έρχεται στην 'Υδρα, ύστερα από πρόσκληση του ναύαρχου 'Αθανάσιου Μιαούλη, γιου του ήρωα τής 'Ελληνικῆς 'Επανάστασεως 'Ανδρέα Μιαούλη. Κέντρο τής έδω εύργετικῆς γιά τό νησί εργασίας του, δέν μπορεϊ νά είναι άλλο από ένα μοναστήρι. Φιλοξενεΐται στο μοναστήρι του Προφήτη 'Ηλία κι άργότερα του παραχωρεΐται τό μοναστηράκι του 'Αγίου Νικολάου, τό όποιο ανακαινίζει και καλλωπίζει και γίνεται τόπος άγαπητός γιά τήν υδραϊκή κοινωνία, γιατί εκεί εύρισκε τόν φιλόστοργο πατέρα, τόν έναρέτο ποιμένα, τόν διακριτικό πνευματικό, τόν άυστηρό άσκητή κι άκάματο λειτουργό του 'Υφίστου.

'Ο λόγιος άρχιεπίσκοπος Σύρου 'Αλέξανδρος Λυκοϋργος πληροφορούμενος τή δράση του Γ. Διονυσίου στην 'Υδρα ήλθε νά τόν άπαγάγει, γιά νά μή τόν προλάβουν άλλοι. Τόν έφερε στη

Σύρο, όπου τόν υποδέχτηκαν μέ τιμές ως ἄριστο πνευματικό τους πατέρα καί ὄδηγό. Δέν ἀστόχησαν στίς προβλέψεις τους. Ὁ ἀκούρατος Γέροντας μέ νεανικό ζήλο συνεχίζει κι ἐδῶ τά θεάρεστα ἔργα του. Κτιρίζει μονή, πού τήν ἀφιερώνει στήν Ἁγία Παρασκευή, καί γίνεται σύντομα προσκύνημα ὄλου τοῦ νησιοῦ. Ὁ ὠραῖος ναός, τό σεμνό ἀρχονταρίκι, τά ταπεινά κελλιά τῶν μοναχῶν θύμιζαν Ἁγιον Ὄρος. Ὁ ἀσκητικός βίος τοῦ Γέροντα προσήλκυσε τήν εὐλάβεια τῶν κατοίκων πού ἔφθασαν μέχρι ἐκεῖ γιά νά ἐξομολογηθοῦν καί νά τόν συμβουλευθοῦν. Κι ἐδῶ συνέχιζε τήν καλή του συνήθεια νά τελεῖ ἀγρυπνία κάθε Σάββατο, μέ τήν προσέλευση ἀρκετῶν πιστῶν. «Εἶχεν ὁ εὐλογημένος –γράφει ὁ Ἄ. Μωραϊτίδης– τήν ὠραίαν κλίσιν νά κτιζῆ καί νά ἐλεῆ. Εἰς χεῖρας του δέν ἔμενον χρήματα. Σήμερον εἶχεν 1000 δραχ. αὔριον δέν εἶχεν οὔτε λεπτόν». Ἐδῶ ἔγινε καί ἡ πρώτη συνάντηση τοῦ Ἄ. Μωραϊτίδη μέ τόν ἐπιφανή Γέροντα θεῖο του, ὁ ὁποῖος τόν παρεκίνησε νά σπουδάσει.

Τά τελευταῖα του ἔτη ὁ Γ. Διονύσιος θά τά διέλθει ἡσυχά στήν ἀγαπητή του γενέτειρα. Θ' ἀρχίσει ξανά τήν ἀνοιχοδόμηση νέας μονῆς, ἀφιερωμένης στόν ζηλωτή Προφήτη Ἡλία, στό ναό τοῦ ὁποίου θά ἱεουργεῖ τήν ἀναίμακτη θεία Λειτουργία. Παρά τή δύσκολη ἀνηφορική ὁδὸ ἔφθαναν ἀρκετοί γιά νά λειτουργηθοῦν, νά παρηγορηθοῦν κι ἐνισχυθοῦν.

Σύστησε πάλι ἐδῶ ἕνα μικρό ἀλλά αὐστηρό κοινόβιο. Οἱ μοναχοί του φοροῦσαν πάντα τό κουκούλι τους, ὥστε νά περιστέλλουν τά βλέμματά τους, συνήθιζε δέ νά τοὺς δίνει προφητικά ὀνόματα. Τήν ἀγάπη του πρός τήν ἄσκηση προσπαθοῦσε νά μεταδίδει διακριτικά καί στοὺς μαθητές του. Ἀγαποῦσε τήν ἀγρυπνία, τήν φαλμωδία, τή νηστεία, τή φιλοξενία καί τή διδασκαλία. Ἐργάτης τῆς νοεῶς προσευχῆς, τήν ὁποία δίδασκε

καί στους άπλοϊκούς συμπατριώτες του. Μοίραζε κομποσχοίνια κι έλεημοσύνες. Πολλές φορές κατέλυε λάδι μόνο τό Σαββατοκύριακο. Στίς άγρυπνίες ήταν στύλος άκοίμητος, έφαλλε ό ίδιος «μέ ένα ιδιαίτερον θρηνητικόν ύφος». Τό ναό πού θά λειτουργούσε τόν ήθελε καθαρό, φωτεινό καί στολισμένο. Ή εύλάβειά του, ή προσοχή του καί ή κατάνυξή του μέσα στό ναό τόν συνόδευαν πάντα καί μεταδίδονταν καί στή φιλόθεη συνοδεία του. Όσο λιτός ήταν στόν όλο βίο του τόσο έγκάρδια πλουσιόπαροχος ήταν στους φιλοξενουμένους του. Ή νυκτερινή προσευχή τόν γοήτευε καί σαγήνευε. Πολύ μικρό μέρος τής νύκτας έδινε στήν ανάπαυση του ύπνου. Συνήθιζε αυτός πρώτος νά κτυπά τό τάλαντο, λίγο μετά τά μεσάνυκτα, γιά τήν όρθρινή άκολουθία τών μοναχών.

Ή μακρά του άσκηση του έδωσε τό χάρισμα τής προοράσεως καί οι προσευχές του οι θερμές είχαν σάν άποτέλεσμα νά εισακούονται εύκολα από τόν Θεό καί νά πληρώνονται τά αίτήματα τών πιστών. Ή αγάπη του ή μεγάλη δέν καταργούσε τήν αυστηρότητά του εκεί πού έπρεπε. Όταν τόν επισκέφθηκε ή γούμενος μέ λόγια κολακευτικά, τόν αποπήρε. Στο τέλος του είπε μειλίχια: «Ειρήνη ύμιν! Ειρήνη ύμιν!» Όταν έξωμολόγησε κάποιον ιερέα, πού φαίνεται έμπορευόταν τά ιερά, του είπε: «Πήγαινε νά κλεισθής εις σπήλαιον!» Μέ τίς γυναίκες δέν ήταν λιγώτερο αυστηρός. Όταν μία γυναίκα, πού είχε πρό όλίγου νυμφευθεϊ παράνομα, του πήγε δώρα, δέν τά δέχθηκε.

Ό Γέροντας Διονύσιος έκοιμήθη στίς 30 Δεκεμβρίου 1887, μετά τήν ανάγνωση του Άποδείπνου. Έποίησε τό σημεϊο του σταυρου, τυλίχθηκε μέ τό κουκούλι του, έγειρε στό σοφά κι έκοιμήθη ύπνο γαληνό καί αϊώνιο, αναχωρήσας από τίς επίγειες μονές γιά τίς ούράνιες. Ζήτησε από τόν ύποτακτικό του ιερομό-

ναχο Ίερεμία τριάντα κεράκια. Τήν επομένη τριάντα ἄνθρωποι ἦσαν στήν κηδεῖα του. Γράφει ὁ Μωραϊτίδης: «Ἐτάφη ἔξω τοῦ ἀτελοῦς μοναστηρίου του, ὑπό ἀγρίαν ἀπιδεάν, ὅπου Σταυρός μέλας, ὁ Σταυρός ἐκεῖνος, ὅστις εἶχε σταλῆ πρό τριακονταετίας, ἐκ τῆς πόλεως, ἵνα θέσῃ ἐπ' αὐτοῦ τόν Ἐσταυρωμένον, καί ὅπερ δέν ἐγένετο, ἐπελθούσης τῆς ἐξορίας του, δεικνύει τόν τάφον του. Ἐκεῖ ἐτάφη ὁ Γέροντας, ὡς ἤθελε καί ὡς διέταξε, κατέναντι τῆς πόλεως μας, ὅπως καί ἀπό τοῦ τάφου του εὐλογῆ τούς συμπατριώτας του». Ὁ σοφός καί ἐνάρετος Γ. Διονύσιος ἀπέβη καί γιά τή Σικιάθο πνευματικός ὁδηγός ἄριστος. Κατά τήν ἀνακομιδή τῶν λειψάνων του ἦσαν ἔκδηλα τά σημεῖα τῆς ὁσιότητος. Ἀνέπεμπαν εὐωδία, καί ἡ κἀρα του εἶχε χαρακτηριστικά σημεῖα ὁσιότητος.

Κατά τόν Ἄ. Μωραϊτίδη ὁ Γ. Διονύσιος «διέλαμψεν ἐπ' ἀρετῇ καί δράσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ἐν τῇ ἔξω καί ἔσω Ἑλλάδι... Ἦτο ἀνὴρ διαπρεπέστατος ὅχι μόνον διά τήν ἀρετήν του, ἀλλά καί τάς γνώσεις του, τό θάρρος του, θάρρος πού ἐχαρακτήριζε τούς Κολουβάδες τοῦ Ἁγίου Ὅρους. Τόν καλόγηρον τοῦτον μάλιστα δέν σφάλλομεν, ἐάν τόν ὀνομάσωμεν τόν τελευταῖον τῶν Κολουβάδων». Ὁ ἀγαπητός Μωραϊτίδης ἀσφαλῶς δέν σφάλλει ὅταν τόν ὀνομάζει Κολουβά, ἀλλά νομίζουμε πῶς δέν εἶναι σίγουρα ὁ τελευταῖος τῶν Κολουβάδων ὁ Γ. Διονύσιος. Τόν ἐπίζηλο πλέον τοῦτο τίτλο τόν ἀξίζουν κι ἄλλοι κατοπινοί καί μεγάλοι.

Ὁ Γ. Διονύσιος μέ τίς πλούσιες ἀσκητικοφιλογικῆς ρίζες του, πού παρέλαβε ἀπό τούς συγγενεῖς του, τούς δασκάλους καί τούς πνευματικούς ὁδηγούς του κι ἐμπνευστές του, ἀπέβη ἰδεώδης δάσκαλος, ἐνθουσιώδης ὁδηγός καί δραστήριος πνευματικός πατέρας. Ἡ ἀγία καί μαρτυρικῆ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, τό ὕπερ-

χιλιόχρονο ἐργαστήρι τῆς ἀρετῆς καί τῆς ἀγιότητος, τό Ἅγιον Ὅρος, ἡ Σκιαθός μέ τά ἐξωκκλήσια, τά μοναστηράκια τῆς καί τούς ἀπλοϊκούς ἀνθρώπους τῆς, τά νησιά τοῦ Αἰγαίου μέ τούς ταπεινούς ἐξόριστους Ἀγιορεῖτες Κολλυβάδες, ἡ Κωνσταντινούπολη μέ τούς ναούς τῆς, τούς λόγιους κληρικούς καί τίς βιβλιοθήκες τῆς, τόν ἔτρεφαν καί τόν ζωογονοῦσαν. Αὐτό τό πνεῦμα πού παρέλαβε, ἤθελε νά μεταδώσει στά σχολεῖα πού δίδασκε, στά μοναστηράκια πού ἔκτιζε, στούς μοναχοῦς πού ἔκλειρε, στούς πιστούς πού ἐξομολογοῦσε καί καθοδηγοῦσε. Τά μοναστήρια θεωροῦσε πνευματικά σχολεῖα καί θεραπευτήρια ψυχῶν, τόπους συνεχοῦς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ καί γι' αὐτό δέν κουραζόταν νά τ' αἰξάνει καί μεγαλύνει. Παρά τίς πυκνές περιπέτειές του ἀγωνίσθηκε γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀληθινῆς μοναχικῆς ζωῆς. Μετέφερε τό πνεῦμα τοῦ Ἁγίου Ὁρους στά νησιά τοῦ Αἰγαίου μέ τή διάδοση τῆς νοεῶς προσευχῆς, τῆς συχνῆς θείας Κοινωνίας, τῶν ἱερῶν ἀγρυπνιῶν καί ἀκολουθιῶν. Ἔτσι τά μοναστήρια ἀπέβησαν τή δύσκολη ἐκείνη ἐποχή τῆς Βαυαροκρατίας κέντρα πνευματικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν νησιωτῶν. Παρά τίς ἰσχυρές πιέσεις τῆς Πολιτείας ὁ ἠρωϊσμός ἀνδρῶν ὡς τοῦ Γ. Διονυσίου ἀντέκρουσε τή θύελλα καί δέν ἐπέτρεψε τήν ἐρήμωση τῶν μονῶν καί τήν ἐξαφάνιση τοῦ ἀσκητικοῦ πνεύματος.

Σέ ἔγγραφο τῆς 15.6.1853, ὁ ἐπίσκοπος Θήρας Ἱερόθεος γράφει στό Ὑπουργεῖο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, πῶς ὁ Διονύσιος εὐρίσκόμενος στή μονή Προφήτου Ἡλιοῦ Θήρας ἐμμένει στήν "αἵρεση" τῶν Κολλυβάδων κι ἀγωνίζεται γιά τή μετάδοση τῶν φρονημάτων του. Τό ἔγγραφο αὐτό μᾶς βεβαιώνει τήν πίστη τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός, τήν ἀκτινοβολία του, τή δύναμή του καί τήν ἐπίδρασή του, τόν φόβο τῶν ἀρχῶν γιά τή δράση του, ἀλλά καί τήν ἄγνοια ὀρισμένων στό ζῆλο τοῦ παραδοσιακοῦ κηρύγματός

του. Ἡ μεγάλη μόρφωση καί πίστη τοῦ Διονυσίου, ἡ βαθεῖα γνώση τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καί ἱστορίας, τοῦ ὑπαγόρευαν τήν στάση αὐτήν καί ὄχι ἡ ἰδιοτροπία τοῦ χαρακτήρα του, ἡ ἀνυπακοή καί ὁ φανατισμός. Ἐπιθυμοῦσε νά διορθώσει καί θεραπεύσει ἐπιμειξίες καί ἐπιδράσεις δυτικῆς, πού εἶχαν εἰσέλθει ἀπό τήν ἀμάθεια ἢ τήν ἄγνοια, τήν ἐπιπολαιότητα ἢ τήν τάση νεωτερισμοῦ ὀρισμένων, πού εἶχαν συμμαχήσει μέ ξενόφερτους ἀνθρώπους. Μέ μόνο ὄπλο τήν ἀρετή του ὁ Γέροντας ἐργάσθηκε ὅσο μποροῦσε γιά τή διατήρηση τοῦ ὑγιοῦς ὀρθοδόξου πνεύματος τῆς ἀγίας Ἀνατολῆς.

Ὁ παραπάνω ἐπίσκοπος, μέ ἔγγραφό του τῆς 9. 7. 1854 πρὸς τήν Ἱ. Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀθελά του μαρτυρεῖ τήν ἐπίδραση τῶν συνεξορίστων ρασοφόρων Διονυσίου καί Παπουλάκου ἐπὶ τοῦ λαοῦ καί τήν ἀφοσίωση τῶν Χριστιανῶν σέ αὐτούς. Ἐπίσης τήν κατά τῶν Δυτικῶν πολεμική τους, παρά τόν ἐγκλεισμό τους, καί τή συρροή πιστῶν ὑπάκουων στούς πραγματικούς πνευματικούς τους πατέρες.

Ὁ "λογιώτατος" Διονύσιος δέν ἤθελε τούς μοναχοὺς του ἀγράμματους, καθυστερημένους, στενῶν ἀντιλήψεων καί προσερχόμενους στό μοναχισμό γιὰ νά ἀναγάγησαν τόν κοσμικό τους βίον. Ἦθελε νά γνωρίζουν τόν σκοπὸ τοῦ μονασμοῦ τους, νά μελετοῦν καί νά διδάσκουν. Ὡς γνήσιος Κολλυβᾶς ἦταν λίαν αὐστηρὸς μοναχός, μὴ ἐπιτρέποντας τήν παραμικρὴ ἀλλαγὴ στά τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ διακρινόταν γιά τήν κοινωνικότητά του, τήν φιλανθρωπία του, τήν ἱεραποστολή καί τήν δράση του. Ὅπου περνοῦσε ὁ Γ. Διονύσιος ἄφηγε τίς καλύτερες ἀναμνήσεις. Ἀγαποῦσε πολὺ τήν Ἑλλάδα καί πονοῦσε γιά τήν κακὴ κατάστασή της.

Ὁ σοφός Διονύσιος εἶχε δεχθεῖ τὴν ἐπίσκεψή τοῦ Ἁ. Μακράκη καὶ εἶχε σχετισθεῖ μαζί του, ἀλλὰ ποτέ δὲ συμφώνησε μέ τὰ αἰρετικά δόγματά του. Οἱ δρόμοι τους ἀπό ἓνα σημεῖο καὶ ὕστερα χωρίζαν. Δέν μπορούσε νά δεχθεῖ κανένα νεωτερισμό καὶ φοβόταν ὅσο τίποτε ἄλλο τὴν ἀποκοπή του ἀπό τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Εὐστοχα ὁ Ἁ. Παπαδιαμάντης ἀναφέρει πῶς ὁ Μακράκης ἀπέτυχε στή μίμηση τῶν κολλυβαδικῶν ἐθίμων. Τόν Διονύσιο ἀναφέρει κι αὐτός ν' ἀνήκει εἰς τὴν ἀρχαιοπρεπῆ τάξιν τῶν Κολλυβάδων, τῆς ὁποίας ἦτον ὁ τελευταῖος σχεδόν ἀντιπρόσωπος». Συνεχίζοντας ταπεινόφρονα ὁ Παπαδιαμάντης τὴν κατά τοῦ Μακράκη ὀρθή πολεμική του, γράφει: «Δέν ἐδόθη εἰς κοσμικούς ἀνθρώπους νά μιμῶνται τὰ ἔθιμα τῶν ἀσκητικῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ἐν ἀμέμπτῳ πολιτεία διαγόντων, οὐδ' ἔξεστιν εἰς τούς ἐν τύρβῃ τοῦ κόσμου βιοῦντας νά παραδῶσι τὰ σεμνά καὶ ὑψηλά ἐκεῖνα πράγματα».

Ὁ Γ. Διονύσιος, πέρα ἀπό ὀλίγα ὑμνογραφήματα, δέν ἄφησε συγγράμματα καὶ περιουσιακά στοιχεῖα, παρά μόνο τό ἄρωμα τῆς ἀρετῆς του. Ὁ Ἁ. Μωραΐτιδης τόν χαρακτηρίζει τηρητὴ αὐστηρὸ τῶν παραδόσεων, τύπο τέλειου μοναχοῦ, μέγα πνευματικό, διακριτικό Γέροντα, ρήτορα δεινό, διδάσκαλο ἄριστο καὶ ἀκούραστο, μέ ἀπέραντη μνήμη καὶ γνώση, θερμό πατριώτη καὶ πεπειραμένο ποιμένα. Ὁ Παπαδιαμάντης τόν ἐγκωμιάζει περισσότερο καὶ μάλιστα στή νεκρολογία του τόν ἀναφέρει ὡς σπάνιο καὶ ἄξιο μοναστή, ὁμολογητὴ, ἀπόστολο, ὄσιο, ζηλωτὴ θερμό καὶ εἰλικρινή, γεραρό τῆς Ὁρθοδοξίας ἀγωνιστή..

Ἱερά Σκήτη Ἁγίου Παντελεήμονος
Αὔγουστος 1995
Μοναχός Μωυσῆς Ἀγιορείτης



Η ΣΑΡΚΩΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ(*)

Εν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος... Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (Ἰω. α' 1, 14).

Οἱ ἀρχαῖοι ἔλληνες σοφοὶ ἀνέπτυξαν ἀξιόλογες φιλοσοφικές ἀπόψεις περὶ λόγου. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐθεολόγησε ὅτι ὁ Λόγος πού ἀναζητοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τὸ δεύτερο Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού προαιώνιος καὶ συνάναρχος μὲ τὸν Πατέρα



ἔλαβε σάρκα καὶ εἰσῆλθε στὸν κόσμον μας ὡς Θεάνθρωπος. Ἔτσι ὁ κόσμος ἐγνώρισε τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι καὶ ὁ ὑπέρτατος λόγος τοῦ κόσμου.

Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ἀντιμετωπίζων τοὺς Ἀρειανούς, ἐδίδαξε ὅτι δέν νοεῖται Θεὸς Πατὴρ χωρὶς Λόγον, ἄ-λογος. Ἄλλ' οὔτε ἡ δημιουργία τοῦ Θεοῦ νοεῖται χωρὶς τὸν ὑπέρτατο Λόγο Χριστό, διὰ τοῦ ὁποίου τὰ πάντα ἐδημιουργήθηκαν, συνέχονται, ἀνακεφαλαιώνονται καὶ ὁδηγοῦνται στό κατὰ Θεὸν τέλος. Κατὰ

(*) Ἐόρτιος χαιρετισμὸς τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1994.

τόν μέγαν Παῦλον: «Τά πάντα δι' αὐτοῦ καί εἰς αὐτόν ἔκτισται· καί αὐτός ἐστίν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας» (Κολ. α' 16-18).

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες μᾶς διδάσκουν ὅτι μέ τήν γέννησι τοῦ Χριστοῦ «ὁ Λόγος παχύνεται» (προσλαμβάνει ὑλικό σῶμα), γιά νά μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπό τήν ἀλογία τῶν παθῶν καί νά μᾶς μεταμορφώσῃ σέ πνευματικούς καί θεοφόρους. Ἡ Ἐκκλησία φάλλει: «Φάτνη δέ ὑποδέχου, τόν τῶ λόγῳ λύσαντα, τῆς ἀλόγου πράξεως ἡμᾶς τούς γηγενεῖς».

Πράγματι, χωρίς τόν Λόγο οἱ ἄνθρωποι παραδιδόμεθα στά ἄλογα καί παράλογα πάθη, πού μᾶς κατατρῶγουν καί δέν μᾶς ἀφήνουν νά ἐνεργήσουμε ἔλ-λογα, κατά λόγον, ἀλλά ἐκπίπτουμε στό παράλογο. Στό παράλογο ζοῦμε τήν κόλασι, γιατί δέν βρίσκουμε τόν λόγο-νόημα τῆς δημιουργίας, τῆς ζωῆς μας. Ὁ ἀπόηχος τοῦ μηδενός προκαλεῖ ἀγχος καί φόβο. Πολλοί προσπαθοῦν νά ἐλευθερωθοῦν ἀπό τό παράλογο μέ ἄλλες παράλογες πράξεις πού τούς βυθίζουν ἀκόμη βαθύτερα σ' αὐτό.

Ὁ κόσμος χωρίς Λόγο γίνεται ἄκοσμος, ἀβίωτος.

Ἡ φάτνη τῶν ἀλόγων ζῶων, στήν ὁποία γεννήθηκε ὁ Κύριος, συμβολίζει τήν "ἀλογία τῶν ἐθνῶν", τήν ἀλογία τοῦ χωρίς Λόγον κόσμου.

Σ' αὐτόν τόν ἄκοσμο καί ἄλογο κόσμο γεννήθηκε ὁ Λόγος, γιά νά τόν ἐπαναφέρῃ στό κέντρο του, στήν πηγῆ καί ἀρχή του, στόν Λόγο του.

Ὅσοι ἀποδέχονται τόν Ἰησοῦ Χριστό ὡς Λόγον τοῦ Θεοῦ, λογοποιοῦνται, ξεπερνοῦν τήν ἀλογία. Ἐαναβρίσκουν τόν λόγο τῆς δικῆς τους ὑπάρξεως, κάθε ὄντος, ὅλης τῆς δημιουργίας. Ἐνεργούμενοι δέ ἀπό τόν Λόγο Χριστό μποροῦν καί αὐτοί νά

ἐνεργοῦν κατά τήν δοθεῖσα εἰς αὐτούς ἀπό τόν Θεό ἀνωτέρα λογική τους φύσι.

Ἡ λογοποίησίς μας εἶναι δῶρον τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, ἀλλά χρειάζεται τόν ἰδικό μας συνεχῆ ἀγῶνα-ἀσκησι μέσα στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τήν Ἐκκλησία Του, γιά νά ξεπερνοῦμε τά ἄλογα πάθη, τήν ἄλογο φιλαυτία μας καί νά ὑφωνώμαστε στήν ἐν Λόγῳ ζωή.

Μέ τήν καθημερινή μετάνοια ὁ Λόγος σαρκώνεται στίς καρδιές μας, ὅπως στό σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ. Φωτίζει ὅλα τά ἄρρωστα, δύσοσμα, ἀκάθαρτα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ μας σταύλου καί τά μεταβάλλει σέ λαμπρό κατοικητήριό του. Τότε ἡ ψυχὴ χαίρεται, ὅπως χάρηκαν τήν νύκτα τῆς Γεννήσεως ἡ Κυρία Θεοτόκος, οἱ Ἄγγελοι, ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ὁ Μνήστωρ, οἱ Ποιμένες.

Κατά τόν σοφό Κλήμεντα τόν Ἀλεξανδρέα ὁ Λόγος μᾶς ἀναπλάσσει καί παιδαγωγεῖ ὄχι ἐξωτερικά, ἀλλά ἐκ τῶν ἔσω εἰσερχόμενος μέσα μας, γινόμενος διά τῆς θείας Μεταλήψεως βρῶσις καί πόσις μας, τροφή μας: «Ὁ θαύματος μυστικοῦ... ὁ λόγος τά πάντα τῶ νηπίῳ, καί πατήρ καί μήτηρ καί παιδαγωγός καί τροφεύς. "Φάγεσθέ μου" φησί "τήν σάρκα καί πίεσθέ μου τό αἷμα". Ταύτας ἡμῖν οικειάς τροφάς ὁ Κύριος χορηγεῖ...» (Παιδαγωγός Α' VI). Ἡ προσευχή καί μάλιστα ἡ ἀδιάλειπτος καί καρδιακή προσευχή, τό "Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ καί Λόγε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλόν", μᾶς βοηθεῖ νά ἔχουμε συνεχῆ τήν υπέρβασι τῆς ἀλογίας μας διά τῆς κοινωνίας μέ τόν Λόγο Χριστό.

Εἶναι πολὺς ὁ πόνος μας καθὼς διαπιστώνουμε ὅτι πολλοὶ συνάνθρωποὶ μας ἀγνοοῦν ἢ περιφρονοῦν τόν Λόγο Χριστό, προτιμῶντας τόν κόσμο ἄ-λογο. Ὅσο ἡ κοινωνία μας χάνει τόν

Λόγο, τόσο καί πιά πολύ βυθίζεται στό σκοτάδι καί στήν βαρβαρότητα. Είναι γνωστά τά συμπτώματα τῆς καταστάσεως αὐτῆς. Ἡ ραγδαία διάδοσις τῶν ναρκωτικῶν στούς νέους μας καί οἱ καθημερινοί θάνατοι νέων ἀνθρώπων ἀπό αὐτά, ἡ αὔξησις (διπλασιασμός) τῶν ἐκτρώσεων καί μάλιστα σέ νέες μαθήτριες, ἡ πλημμύρα τῆς χυδαιότητος στά τηλεοπτικά προγράμματα, ἡ διάλυσις τῆς παιδείας, ἡ οἰκολογική καταστροφή.

Ὅμως σ' αὐτόν τόν κόσμο καί γι' αὐτόν τόν κόσμο σαρκώνεται ὁ Λόγος.

Οἱ χριστουγεννιάτικες καμπάνες θά σημάνουν σέ λίγες μέρες. Ὁ διάκοσμος θά γίνῃ ἐορταστικός. Τά χριστουγεννιάτικα τραπέζια θά στρωθοῦν.

Ἄλλά ἐμεῖς, οἱ Χριστιανοί τοῦ 1994, θά ἀφήσουμε τόν Λόγο Χριστό νά μπῆ στίς καρδιές μας, στά σπίτια μας, στά σχολεῖα μας, στούς χώρους τῆς ἐργασίας καί τῆς ψυχαγωγίας μας, γιά νά τά ἀνυψώσῃ ἀπό τό παράλογο καί ἄλογο στό ἔλ-λογο τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθείσης ἀνθρωπίνης φύσεώς μας;

Καί ἂν ἡ κοινωνία μας ἀρνεῖται τόν Λόγο, τοῦλάχιστον ὅσοι πιστεύουμε σ' Αὐτόν ἅς μή τοῦ κλείνουμε τήν θύρα τῆς ψυχῆς μας. Ἄς εὐρίσκη «τόπον ἐν τῷ καταλύματι» στίς θεοφιλεῖς ψυχές, καί δι' αὐτῶν ἅς ἐλεῆ τόν κόσμο, γιά τόν ὁποῖο σαρκώθηκε.

Προσκυνοῦμεν σου τήν γένναν Χριστέ.

Προσκυνοῦμεν σου τήν ἄκρα ταπεινώσι,
τήν ἀπερίγραπτη φιλανθρωπία.

Δεῖξε μας καί τά ἔνδοξά σου Θεοφάνεια.

Χριστούγεννα 1994



Η ΣΥΝΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ(*)

Ελέχθη ὅτι ὁ μόνος εὐεργέτης, ὁ μόνος ἀληθινός εὐεργέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, διότι μόνον αὐτός μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸν μεγαλύτερο ἐχθρό μας, πού εἶναι ὁ θάνατος. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εὐεργέται κάτι προσφέρουν, ἀλλά ἡ προσφορά τους αὐτὴ εἶναι πρόσκαιρη, χρησιμεύει μόνο στὴν ἐπίγεια ζωὴ, ἐνῶ ὁ ἀναστάς Κύριος μᾶς χαρίζει τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ὁ σωτήρας μας, ὁ μόνος σωτήρας μας.



Ἐμεῖς σήμερα πού ἐορτάζουμε τὴν ἀγία πανένδοξο Ἀνάστασι Του, Τόν δοξάζουμε, Τόν προσκυνοῦμε καὶ Τόν εὐχαριστοῦμε.

Δέν θά πῶ πολλά, διότι ἡ ἡμέρα δέν τό ἐπιτρέπει. Ἐνα σημεῖο μόνο θέλω νά ὑπενθυμίσω στὴν ἀγάπη σας. Ὅτι ἡ ἀνάστασις, τὴν ὁποῖαν μᾶς χαρίζει ὁ Κύριος, δέν εἶναι κάτι πού

(*) Ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μας κατὰ τὴν πασχάλιο τράπεζα τοῦ ἔτους 1995.

μας δίνεται μαγικά. Πρέπει σιγά-σιγά νά τήν κατακτήσουμε μέσα στην ζωή μας.

Τά σπέρματα τῆς ἀναστάσεως μας δίνονται μέ τό ἅγιο Βάπτισμα. Συνθαπτόμεθα καί συνανιστάμεθα μέ τόν Χριστό. Ἀλλά αὐτά τά πρῶτα σπέρματα τῆς ἀναστάσεως πρέπει κατά τήν διάρκεια τῆς ζωῆς μας νά τά ἀναζωπυρώνουμε καί νά τά αὐξάνουμε, ὥστε ἡ ζωή τοῦ ἀναστάντος Κυρίου νά περάση σέ ὅλη μας τήν ὑπαρξί, στόν νοῦ, στά αἰσθήματα, στην καρδιά μας, στόν ἔσω ἄνθρωπο, καί σ' αὐτό τό σῶμα μας, καί νά πληρωθοῦμε ὅλοι ἀπό τήν Χάρι τοῦ ἀναστάντος Κυρίου.

Αὐτό ἐπέτυχαν οἱ Ἅγιοι τῆς Πίστεώς μας, ἔζησαν τήν Ἀνάστασι μέ τόν ἀγῶνα τους κατά τῆς ἁμαρτίας, μέ τήν προσευχή τους, μέ τήν ἀξία συμμετοχή τους στά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν ἀγάπη τους, μέ τήν τήρησι τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ. Μέ ὅλα αὐτά, κάθε μέρα ὅλο καί περισσότερο, ἐγίνοντο κοινωνοί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Καί ὅταν ἔφθασε ἡ ὥρα νά τούς καλέση ὁ Κύριος ἀπό αὐτή τήν ζωή, εἶχαν ὅλοι πληρωθῆ ἀπό τήν Χάρι τῆς Ἀναστάσεως, εἶχαν ἀναστηθῆ πνευματικά ἐν Χριστῶ καί ἦταν ἔτοιμοι νά συνεχίσουν αὐτή τήν ἀναστημένη ζωή στην αἰωνιότητα.

Ἐάν δέν κάνουμε αὐτόν τόν ἀγῶνα, ἐάν ἀπό τήν ζωή αὐτή δέν οἰκειωθοῦμε τήν ζωή τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ, ἐάν δέν κάνουμε τήν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ δική μας ἀνάστασι, τότε δέν ἔχουμε ἐλπίδα νά ζήσουμε αἰώνια ἀναστημένοι μέ τόν Χριστό. Θά ἀναστηθοῦμε βέβαια, ἀλλά ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Ἰωάννης - ἕνας ἀπό τούς πιστότερους μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ - ὄχι εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἀλλά εἰς κρίσιν αἰώνιον.

Γι' αὐτό, ἀδελφοί μου, ἄς ἀνησυχήσουμε καί ἄς ἰδοῦμε ὁ καθένας πῶς πορευόμεθα στην ζωή μας.

Ἔχουμε καταλάβει ὅτι ἡ ἀνάστασίς μας, ἡ προσωπική μας ἀνάστασις ἐξαρτᾶται ἀπό τόν ἀγῶνα μας; Τόν κάνουμε αὐτόν τόν ἀγῶνα; Ἡ ἀφήνουμε νά περνοῦν οἱ ἡμέρες τῆς ζωῆς μας, οἱ μῆνες καί τά χρόνια χωρίς νά ἀσχολοῦμεθα μέ τό κυριώτερο ζήτημα τῆς ζωῆς μας; Διότι, τί νά τά κάνουμε ὅλα τά ἀνθρώπινα ἐπιτεύγματα, ἂν δέν πρόκειται νά ζήσουμε ἀναστημένοι αἰώνια μέ τόν Χριστό; Τί θά εἶναι μία αἰώνια ζωή χωρίς τό φῶς τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ; Τί κόλασις θά εἶναι νά ζοῦμε αἰώνια μέσα στό ἀβασίλευτο σκοτάδι, πού δέν θά τό φωτίζη τό πρόσωπο τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ!

Γι' αὐτό λοιπόν, ἄς κάνουμε ὅλοι μας αὐτόν τόν ἀγῶνα καθημερινό μας ἀγῶνα. Αὐτό εἶναι τό σπουδαιότερο πρόβλημα τῆς ζωῆς μας καί μετά ὅλα τά ἄλλα. Ἐτσι, κάθε μέρα ὅλο καί περισσότερο, νά κερδίζουμε ἀνάστασι μέσα μας. Μή περιμένουμε νά φθάσουμε στό τέλος τῆς ζωῆς μας γιά νά ἀναστηθοῦμε μέ τόν Χριστό. Κάθε μέρα καί ἀπό λίγο νά συνανιστάμεθα μέχρις ὅτου φθάσουμε νά ὠριμάσουμε πνευματικά καί τότε νά εἴμεθα ὅλοι ἀναστημένοι καί ἔτοιμοι γιά αἰώνια ζωή μέ τόν Χριστό.

Αὕτη εἶναι καί ἡ ταπεινή μου εὐχή σέ ὅλους μας, νά μᾶς ἀξιώσει ὁ ἀναστάς Κύριος νά κάνουμε αὐτόν τόν ἀγῶνα στήν ζωή μας. Εὐχομαι ἡ χαρά, ἡ εἰρήνη καί τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως νά πλημμυρίζη τόν νοῦ καί τίς καρδιές ὅλων μας.

Ἄγιον Πάσχα 1995





Ο ΓΕΡΩΝ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ

Ήταν μία χειμωνιάτικη ημέρα του Φεβρουαρίου 1987. Μέ τον βαρκάρη τῆς Μονῆς μας ξεκινήσαμε για τὴν Μονὴ Διονυσίου. Ἀποκλειστικό πρόγραμμά μας ἦ συνάντησις καὶ συνομιλία μέ τόν Γερο-Θεόκτιστο τόν Διονυσιάτη. Τόν βρήκαμε ἔξω στίς αὐλές. Ἡ πρώτη ἐρώτησίς του ἦταν: «Προσκυνήσατε τόν τάφο τοῦ ἀγίου Νήφωνος τοῦ βουρδουνάρη (ἡμιονηγοῦ) πού ἦταν πρὶν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως;» Εἶπαμε ὄχι. Μᾶς πῆρε ἀμέσως καὶ μᾶς ὠδήγησε στόν τάφο τοῦ Ἁγίου, πού βρίσκεται στό Κοιμητήριο τῆς Μονῆς. Προσκυνήσαμε, ἀνάψαμε τό καντήλι του καὶ κατόπιν ὁ Γερο-Θεόκτιστος μᾶς διηγήθηκε τόν βίο καὶ τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου. Ἐπειτα μᾶς ὠδήγησε στό κελλί τοῦ ἀγίου Νήφωνος πού εἶναι τώρα καὶ δικό του κελλί.

Σύμφωνα μέ τὴν βιογραφία τοῦ Ἁγίου, ἦλθε μία νύκτα ὀλόσωμος ὁ Χριστός. Τόν χαιρέτησε, τόν εὐλόγησε καὶ ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειά του γιὰ τόν ἀγῶνα καὶ τὴν ταπεινώσί του. Στόν τόπο πού ἐφανίστηκε, ὑπάρχει σήμερα μιά τοιχογραφία παλαιά πού εἰκονίζει τόν Χριστό. Ἐκεῖ πηγαίνουν μέ τὴν προτροπή τοῦ π. Θεοκτίστου πολλοὶ προσκυνηταὶ ν' ἀκούσουν, νά δοῦν καὶ νά ἀσπασθοῦν τόν Χριστό.

– Πάτερ Θεόκτιστε, εὐλογεῖτε.

– Ἄαα, ἀπό ποῦ ἦλθατε σεῖς; Ἀπό τὴν Γρηγορίου, τὴν Γρηγορίου εἰσθε;

– Ναί, Γέροντα. Ἦλθαμε νά προσκυνήσουμε τόν ἅγιο Νήφωνα.

Πρόσχαρος ὅπως πάντα ὁ Γέροντας, ἀνέλαβε νά μᾶς ξεναγήσει, νά μᾶς ἐξιστορήσει τήν ζωή τοῦ Ἀγίου, νά μᾶς συμβουλεύσει. Μᾶς πῆγε στό κελλί του. Προσκυνήσαμε τόν Χριστό καί καθίσαμε νά μιλήσουμε λίγο. Μᾶς ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση τό κελλί του πού ἔμοιαζε μέ θρησκευτικό βιβλιοπωλεῖο καί χαρτοπωλεῖο. Παντοῦ εἰκόνες χάρτινες, ξύλινες, μεταλλικές, σχεδόν ὅλες σκονισμένες. Βιβλία, φυλλάδες, προσευχητάρια, Παρακλήσεις, Ἀκολουθίες Ἀγίων, πατερικά καί νηπτικά κείμενα, ὅλα ἐδῶ καί ἐκεῖ στοιβαγμένα, ἐτοιμόρροπα, σκονισμένα, τά πιό πολλά μέ τόν σελιδοδείκτη τους, ἔτοιμα νά προσφέρουν οὐράνια τροφή στόν διψασμένο ἀναγνώστη. Μόνο στό ταβάνι ἦταν καθαρά τά σανίδια. Μά καί ἐκεῖ, ἂν ἦταν δυνατόν νά τοποθετηθοῦν ράφια, θά τακτοποιούσε καί ἐκεῖ ὁ σοφός Γερο-Θεόκτιστος τήν πολλή του περιουσία πού ἀποτελεῖται ἀπό ἄφθονες εἰκόνες καί κατά τό πλεῖστον πεπαλαιωμένα βιβλία.

– Πάτερ Θεόκτιστε, εἶσθε πολλά χρόνια ἐδῶ;

– Εἶμαι μέ τήν βοήθεια τῆς Παναγίας μας 26 χρόνια. Ἀπό τότε πού ἦλθα, σχεδόν πάντοτε ἔχω τό διακόνημα τοῦ γηροκόμου. Καί ποιός ἄλλος νά πάη; Ἐγώ τοὺς συνήθισα πλέον, τοὺς ἀγαπῶ καί μέ ἀγαποῦν. Πέρασαν πολλοί Γέροντες ἀπό τά χέρια μου. Τί νά σᾶς πῶ, πατέρες μου! Τήν ὥρα πού πεθαίνουν, ἄλλοι εἶναι χαρούμενοι καί εἰρηνικοί καί ἄλλοι φοβισμένοι καί τρομαγμένοι. Κι αὐτό εἶναι ἐπόμενο: Ἀνάλογα μέ τόν ἀγῶνα πού κάνουμε στήν ζωή μας, ἀνάλογη εἶναι καί ἡ κατάστασίς μας τήν ὥρα τοῦ θανάτου.

– Ποῦ γεννήθηκες, Γέροντα, καί πῶς ἀποφάσιες νά ἔλθης γιά μοναχός;

– Γεννήθηκα στό χωριό Λαΐστα τῆς Ἠπείρου τό 1919 ἀπό πολύ πιστούς γονεῖς. Γρήγορα ὅμως πέθαναν καί μᾶς ἄφησαν

ὄρφανούς, 11 ἐτῶν ἐμένα καί 7 ἐτῶν τήν ἀδελφή μου. "Όταν μεγάλωσα λίγο πῆγα σχολεῖο. "Όταν ξέσπασε ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, ἤμουν στρατιώτης.

Μετά τήν ἀπόλυσί μου ἔπασχα ἐπί πέντε χρόνια ἀπό φυματίωσι. Φάρμακα δέν ὑπῆρχαν καί οἱ γιατροί μέ εἶχαν ἀποφασίσει. Τότε ἐγώ σκέφθηκα καί εἶπα: «"Ας πάω νά ἐξομολογηθῶ, νά κοινωνήσω, γιά νά εἶμαι ἔτοιμος». Ἐκείνη τή νύκτα παρουσιάσθηκε ὁ ἅγιος Νικόλαος στόν ὕπνο μου, μέ εὐλόγησε τρεῖς φορές καί μου εἶπε: «"Αειντε, καί ἄλλη φορά νά νηστεύς Τετάρτες καί Παρασκευές. Παιδεύτηκα, παιδεύτηκα, ἀλλά ἡ ἀρρώστεια μου ἔκανε καλό. Τήν ἄλλη ἡμέρα βγῆκα νά βρῶ ἐκκλησία καί Πνευματικό. Εἶδα μπροστά μου μία. Μπήκα μέσα. Ἦταν ἀφιερωμένη στόν ἅγιο Νικόλαο. Κοιτάζω τήν εἰκόνα του καί ἦταν ὅπως ἀκριβῶς μου παρουσιάσθηκε ὁ "Αγιος τό προηγούμενο βράδυ. Ἐξομολογήθηκα, κοινωνήσα καί ἐπέστρεψα στό σανατόριο πού νοσηλευόμουν. Ἐδῶ εἶναι τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, ἀδελφοί μου. Ἐκεῖνος ὁ γιατρός πού μέ εἶχε ἀποφασίσει γιά θάνατο, ὁ ἴδιος μου ἔβγαλε ἀκτινογραφία καί μου ἔδωσε ἐξιτήριο λέγοντας: «Πήγαινε, δέν ἔχεις τίποτε».

Μετά ἀπό τόσες ἐπικίνδυνες ἀρρώστειες καί θεῖες ἐπεμβάσεις τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ, μου ἤλθε πόθος νά ἀφήσω τόν κόσμον καί νά μονάσω, γιά νά σώσω τήν ἄσωτη ψυχή μου. Ἐδίσταζα ὅμως, ἐπειδή δέν ἤξερα ἄν αὐτό εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Σκέφθηκα καί εἶπα: «Θά πάω στήν Παναγία τῆς Τήνου καί ἅμα τήν δῶ μέ τά μάτια μου, τότε εἶναι θέλημά Της νά γίνω καλόγερος». Ἐν τῷ μεταξύ πολλές φορές τά βράδυα ἔβλεπα τόν ὄσιο Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη νά μέ παρακινῆ νά πάω γιά μοναχός. Διάβαζα τό βιβλίον του «Πνευματικά Γυμνάσματα» καί ἀπό ἐκεῖ γνώρισα τήν μορφή του ὅτι αὐτός ἦταν.

Πράγματι στις 15 Αυγούστου 1959 βρισκόμουν στην Τήνο, στην χάρι Της. Τότε είδα την Παναγία μας μαυροφορεμένη να πετάει μέσα στο ναό την ημέρα της πανηγύρεως και να εὐλογῆ τόν λαό. Τὴν εἶδε ὁλος ὁ κόσμος καὶ τὰ μάτια μας ἔτρεχαν βροχή ἀπὸ δάκρυα χαρᾶς καὶ κατανύξεως. Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ φώναζαν: «Παναγία μας, Παναγία μας, σῶσε μας, ἐλέησέ μας». Ἐλεγα κι ἐγὼ τότε δακρυσμένος: «Πῶ πῶ, ποιός εἶμαι ἐγὼ πού ἀξιώνομαι νὰ δῶ τὴν Παναγία μας; Ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλός, ὁ ἄσωτος, ὁ διεφθαρμένος τῆς κοινωνίας»

Πατέρες μου, μυστήρια καὶ ἀπερίγραπτα πράγματα ἔχει ἡ πίστις μας. Χαρά σ' αὐτόν πού πιστεύει καὶ ἀγαπᾷ τόν Θεό. Πολλά θαύματα γίνονται τότε. Μεγάλη δουλειά νὰ πιστεύης στὸν Θεό καὶ στὸ ἔλεός Του.

Τὴν περίοδο τοῦ ἀνταρτοπολέμου ὑπηρετοῦσα στὸ Ε.Α.Μ. Ὅταν τὸ μέτωπό μας κατέρρευσε, οἱ Γερμανοὶ μάζευαν αἰχμαλώτους καὶ μὲ τὰ τραῖνα τοὺς ὀδηγοῦσαν στὴν Γερμανία. Εἶχαν συγκεντρώσει 500 ἄτομα. Ἐβλεπα ὅμως ὅτι μερικούς ἀπὸ αὐτούς τοὺς ἀπέλυαν καὶ ἄλλους ἔσπρωχναν μέσα στὰ τραῖνα. Μπῆκα κι ἐγὼ ὑποχρεωτικά στὴν σειρά καὶ πρόσεχα ν' ἀκούσω τί ἔλεγαν αὐτοὶ πού ἀπολύονταν. Τούς ἄκουσα νὰ λένε: «Μωχαμεντάν Εἰάνθη». Ἦλθε καὶ ἡ σειρά μου. Φώναξα: «Μωχαμεντάν Εἰάνθη», καὶ μὲ ἀπέλυσαν. Ναί, ἀλλὰ δέν εἶχα ἀντιληφθῆ ὅτι αὐτὸ ἦταν ἄρνησις Χριστοῦ.

Πῆγα σέ πολλούς Πνευματικούς καὶ τὸ ἐξομολογήθηκα. Ὅλοι μὲ συμβούλευσαν νὰ λάβω πάλι τὸ ἅγιο χρῆσμα. Πράγματι κάποιος Πνευματικὸς τῆς Μονῆς Ἁγίου Παύλου μὲ ἔχρισε καὶ εἰσήλθα πάλι στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας.

Κάποια χρονιά ἤμουν Κοναξῆς στὸ Ἀντιπροσωπεῖο τῶν Καρυῶν. Στις 2 Αυγούστου εἶχαμε τὴν πανηγύρι τῆς ἀνακομιδῆς

τῶν τιμίων λειψάνων τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Πρωτομάρτυρος. Εἶχαμε καλέσει καί ἕνα Ρῶσο ἱερομόναχο, τόν π. Δομέτιο, ἄνθρωπο μεγάλης ἀρετῆς. Ὅταν ἐκεῖνος μπῆκε στήν πόρτα τῆς ἐκκλησίας, κοντοστάθηκε. Τόν ρωτήσαμε:

- Γιατί δέν μπαίνεις μέσα νά λειτουργήσης, πάτερ Δομέτιε;
- Δέν βλέπετε πού λειτουργεῖ καί θυμιατίζει ἄλλος μέσα; Τί χρειάζεται νά εἶμαι καί ἐγώ;

Ἦταν ὁ ἅγιος Στέφανος, ὁ πολιούχος καί προστάτης τοῦ Κονακίου μας, τόν ὁποῖον ἐμεῖς ἐκείνη τήν στιγμή δέν βλέπαμε.

- Γέροντα Θεόκτιστε, ποιά ἐργασία πρέπει νά ἐπιμελούμαστε περισσότερο γιά τήν σωτηρία μας;

- Ὅλες. Καί τήν εὐχή, καί τήν ὑπακοή, τήν ἀγάπη, τήν σιωπή, τίς Ἀκολουθίες. Εἶδες γιά τό φαγητό; Θέλεις καί τό φωμί, καί τό νερό, τήν σκορδαλιά, τό φρούτο κλπ. Σιγά-σιγά Πατέρες, ὅλα ἔρχονται. Ἀρκεῖ νά ἀγωνιζώμαστε. Σιγά-σιγά γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι.

Πολύ ἀγαποῦσε ὁ Γερο-Θεόκτιστος τήν θεία Κοινωνία. Μᾶς ἔλεγε ὅτι ἡ θεία Κοινωνία τόν ἔφερε στό Μοναστήρι, ἄλλιῶς στόν κόσμο θά ἦταν γιά πάντα χαμένος. Τό εἶχε καύχημά του νά λέγη στους ἄλλους: «Ἐγώ εἶμαι ἀπό τούς παλαιούς, ἀλλά πηγαίνω μέ τούς νέους. Ἀκολουθῶ τήν τάξι τῶν νέων στήν θεία Κοινωνία, ἐν ἀντιθέσει μέ τούς παλαιούς πού κοινωνοῦν ἀραιό-τερα».

Ὁ Γερο-Θεόκτιστος δέν ἐντυπωσίαζε μέ τήν ἐξωτερική του ἐμφάνισι τόν προσκυνητή. Περπατοῦσε πάντοτε σκυφτός καί σπαινίως κοίταζε τούς ἄλλους στά μάτια. Ἐπειδή περνοῦσε ὀλόκληρα νυχθήμερα πάνω ἀπό τά κρεβάτια τῶν ἀσθενῶν τοῦ Γηροκομίου του, εἶχε κυρτώσει πολύ. Στό ἀριστερό του χέρι κρατοῦσε ἕνα μεγάλο κομπροχοῖνι καί ἔλεγε συχνά τήν εὐχή. Ἀπέφευγε

συνήθως νά μιλάει γιά τήν ζωή του και μόνο γιά τούς Ἁγίους διηγόταν πολλά ἀπό τά ἔνθεα κατορθώματά τους. Ὁ τρόπος τῆς διηγῆσεώς του ἦταν πολύ ἐκφραστικός και ζωντανός. Ἐχάραζε βαθειά στήν καρδιά τῶν συνομιλητῶν του τά μηνύματα τοῦ Θεοῦ και τά βιώματά του μέ τόν δικό του αὐθόρμητο και γραφικώτατο τρόπο. Ἔτσι γινόταν ἀπό ὄλους ἀγαπητός. Ὅσοι μπόρεσαν νά τόν γνωρίσουν εἰς βάθος, κυριολεκτικά τόν κνηγοῦσαν γιά νά τόν ἴδουν και νά τόν ἀκούσουν.

Σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες συγχρόνων συνασκητῶν του ὁ Γερο-Θεόκτιστος ἦταν πολύ φιλακόλουθος και ὑπάκουος. Ὑπηρετοῦσε ὅπου τόν καλοῦσαν: στό μαγειρεῖο, στήν τράπεζα, στήν ἐκκλησία ὡς διαβαστής. Παντοῦ ἔτρεχε μέ παιδική ἀπλότητα και χάρι. Σκόρπιζε τήν χαρά και τήν εἰρήνη. Ἰδιαίτερα φρόντιζε νά ἔχη συμφιλιωθῆ, ἐάν εἶχε προηγηθῆ κάποια δυσαρέσκεια. Οὐδέποτε κοιμήθηκε ἔχοντας κάποιο λογισμό μέ τούς ἀδελφούς. Κάποτε εἶχε στενοχωρηθῆ μέ ἕνα ἀδελφό. Ἐκεῖνος εἶτε ἐξ ἀδυναμίας εἶτε ἐκ δαιμονικῆς συνεργίας δέν τόν συγχωροῦσε. Ὁ παπποῦς ἔσκυψε τρεῖς φορές και τοῦ φίλησε τά πόδια γιά νά λάβη συγχώρησι και νά κοινωνήσῃ.

Ἄλλοτε μερικοί ἀδελφοί τόν πείραζαν, και μάλιστα κατά τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Ὅμως τό πρᾶο και ὑπομονετικό πρόσωπο τοῦ Γέροντος Θεοκτίστου τούς βοήθησε νά καταλάβουν τό σφάλμα τους.

Ἐνα ἄλλο χαριτωμένο περιστατικό μᾶς διηγῆθηκε ὁ ἱερομ. π. Π. τῆς Μονῆς Διονυσίου. Κάποια ἡμέρα ἕνας εὐλαβῆς προσκυνητής ἔχασε τό κομποσχοῖνι του. Λυπήθηκε πολύ, ὄχι τόσο γιά τήν ἀξία του, ἀλλά γιατί τό κρατοῦσε ὡς δῶρο κάποιου ἀγιορείτου Γέροντος και προσευχόταν πάντοτε μ' αὐτό. Τό ἀνεκοίνωσε στόν Πνευματικό του π. Π. και ἄρχισε θερμή προσευχή

γιά τήν άνεύρεσί του. Στο «Τά σά έκ τών σών...» τής πρωινής Λειτουργίας γονατισμένος ό προσκυνητής δέχθηκε ξαφνικά τό δυνατό σκούνημα του Γερο-Θεόκτιστου: «Νά, πάρε τό κομποσχοίνι σου...» Ό άνθρωπος έξεπλάγη, αλλά και χάρηκε. Δέν ήξερε πώς νά έρμηνεύση τό γεγονός, διότι κανείς δέν έγνώριζε για τό χαμένο κομποσχοίνι του παρά μόνο ό Πνευματικός του.

Στό Μοναστήρι μας, του Όσίου Γρηγορίου, άρεσκόταν νά έρχεται συχνά στην Πανήγυρι τής Άγίας Άναστασίας, τήν όποία υπεραγαπούσε και προσευχόταν νά τον ίατρεύση. Έπαιρνε μαζί του και κόλλυβα για τά άγαπημένα του γεροντάκια. Σέ κάποια από αυτές τίς Πανηγύρεις δέν ζήτησε δωμάτιο από τον άρχοντάρη. Στην διακοπή τής άγρυπνίας κάθησε σ' ένα στασιδι του Νάρθηκα για νά ξεκουρασθή. Όταν οι άδελφοί τον ρώτησαν γιατί δέν πηγαίνει νά αναπαυθή σ' ένα δωμάτιο, εκείνος άπάντησε ζωηρά: «'Αν ήταν νά ξαπλώσω στο κρεβάτι, δέν έμενα καλύτερα στο κελλί μου» Μετά τό πέρας τής Πανηγύρεως, προτου άποχαιρετήση τον άρχοντάρη τής Μονής μας, πήρε τά κόλλυβά του και δέχθηκε χωρίς νά τό περιμένη τον φακό τής φωτογραφικής μηχανής, παρότι δέν ήθελε νά φωτογραφίζεται.

Τά τελευταία του χρόνια υπέφερε πολύ. Έπαυσε πιά νά έρχεται στις Πανηγύρεις. Δεχόταν πλέον ό ίδιος τήν φροντίδα των άδελφών τής Μονής του, όπως εκείνος επί πολλά χρόνια τήν προσέφερε στους τροφίμους του άγαπημένου του Γηροκομείου. Τήν νύκτα τής Άναστάσεως του 1995 παθαίνει σοβαρή αίμορραγία. Χρειάσθηκε νά μεταφερθή έπειγόντως στην Θεσσαλονίκη. Η υγεία του όμως είχε πάρει τον κατήφορο. Είχε αναιμία, δέν μπορούσε νά φάη, οι δυνάμεις του τον έγκατέλειπαν. Μέ τήν ύπομονή στις άκούσιες αυτές θλίψεις συνεπλήρωνε τά κενά και έτοιμαζόταν για τήν αναχώρησι. Τόν Ιούνιο του 1995

ὁ Γερο-Θεόκτιστος φεύγει γιά τίς αἰώνιες μονές. Ἡ φυχή του πηγαίνει νά συναντήση τόν Χριστό, γιά τόν ὁποῖο ἀγωνίσθηκε σ' ὅλη του τήν ζωή, ἐνώ οἱ Ἄδελφοί καταθέτουν τό σεπτό του λείψανο στήν γῆ, ὅπου θά περιμένῃ τήν κοινή Ἀνάστασι. Σέ ὅλους ἐμᾶς ἄφησε μνήμη ἐναρέτου καί ἀγωνιστοῦ μοναχοῦ καί τό καλό του παράδειγμα. Ὁ Θεός νά ἀναπαύῃ τό πνεῦμα του ἐν σκηναῖς δικαίων. Ἀμήν.

μ. Δ. Γ.





ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ Π. ΠΑΪΣΙΟ

Έχει ήδη περάσει ένας χρόνος από την κοίμησι του άειμνήστου Γέροντος π. Παΐσιου.

Όλοι γνωρίζουμε τόν άγώνα του γιά τήν άναγέννησι του άγιορειτικού μοναχισμού καί τήν πνευματική άνάπαυσι καί παρηγορία πολλών Χριστιανών. Στά πολλά πού έγράφησαν γιά τήν προσωπικότητα καί τό πνευματικό του έργο προσθέτουμε καί έμεις εις μνήμην του τήν κατωτέρω συνομιλία μέ ένα εύλαβή Χριστιανό, ό όποιος μέ τήν άπλοϊκή θεολογία του Γέροντος Παΐσιού ξεφυγε από τά δίχτυα τών προτεσταντικών αίρέσεων καί ξαναβρήκε τόν χαμένο του έαυτό στήν άγκάλη τής Όρθοδόξου Έκκλησίας.

Κάποια στιγμή λοιπόν άποφάσισα νά πάω στήν Όρθόδοξη Έκκλησία. Έξομολογήθηκα καί άρχισα νά μεταλλαβαίνω τακτικά. Είχα όμως πολλά καί σοβαρά έρωτηματικά καί δέν εύρισκα άπάντησι. Έπεδίωξα καί είχα συναντήσεις μέ θεολόγους κληρικούς, καί πάλι όμως χωρίς άποτελεσμα.

Ό σοβαρή άσθένεια θέλει μεγάλο Νοσοκομείο

«Κώστα, όσο κι άν προσπαθήσω δέν πρόκειται νά πεισθεις μέ τίποτα. Θέλεις νά καταλάβεις τά μυστήρια του Θεού μέ τή δική σου λογική. Αυτό δέν είναι όρθόδοξο. Ένα πράγμα μόνο σε σώζει: Νά έρθεις νά πᾶμε στό Όγιο Όρος. Έρχεσαι;» Ήταν ή γνωμάτευσι του Αρχιμανδρίτη στον όποιο μέ όδήγησε ό Θεός, πιστεύω. Αφού συμφώνησα, μου

ἔδωσε πληροφορίες γιά ἓνα μεγάλο χειροῦργο (δικός μου ὁ χαρακτηρισμός) πού εἶναι ἐκεῖ, καί πήγαμε. Τό ὄνομά του εἶναι π. Παῖσιος. Κάποιος ἄλλος εὐλογημένος γέροντας ἀπό τόν Πύργο ἔμαθα ἀργότερα ὅτι εἶπε γιά μένα: «ἂν τόν δεχτεῖ ὁ π. Παῖσιος ἔχει καλῶς, ἂν ὄχι, θά χαθεῖ ἀπό τήν ὑπερφάνειά του». Ἔχει ἀκόμα δίκιο... Εὐτυχῶς πού ὁ Χριστός ἔχυσε τό δικό Του αἷμα γιά τίς δικές μας ἁμαρτίες. Δόξα στό ἅγιο ὄνομά Του.

Θά προσπαθήσω νά μεταφέρω ὅσο πιστά γίνεται τήν κουβέντα μέ τόν π. Παῖσιο.

Ἑρώτηση: Ἡ Ἁγία Γραφή διδάσκει ὅτι μόνο ὁ Ἰησοῦς Χριστός σώζει. Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία παρακαλοῦμε καί τήν Παναγία νά μᾶς σώσει. Εἶναι σωστό;

Ἀπάντηση: Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ μοναδικός Σωτήρας. Αὐτός πρόσφερε τόν ἑαυτό Του γιά μᾶς. Ἄκου τώρα. Ἄν ἦσουν κάποιος μέγας μέ ἐξουσία καί πήγαινες σέ μιά πόλη μέ τή μάνα σου, ὅλοι πού θά σέ περίμεναν ἐκεῖ θά χαιρέταγαν καί σένα καί τήν μάνα σου. Θά ἔλεγαν καί τά καλύτερα λόγια γι' αὐτήν, κι ἄς μή γνώριζαν τίποτα γιά τήν ἴδια. Ἐσύ πού θά τ' ἄκουγες, θά χαιρόσουν, θά καμάρωνες γιά τήν μάνα σου. Ἔτσι κι ὁ Χριστός χαιρέται καί καμαρώνει γιά τήν μάνα Του, ὅταν μᾶς ἀκούει νά λέμε καλά λόγια γι' αὐτήν. Κοίτα. Ἄν μιά φτωχιά πήγαινε στή μάνα σου καί τήν παρακαλοῦσε νά σοῦ ζητήσει νά τήν διορίσεις σέ μιά θέση κι' ἐσύ ἔκαμνες τή χάρη τῆς μάνας σου, τότε ἐκεῖνη ἢ φτωχειά θά ἔλεγε ὅτι ἡ μάνα σου τήν ἔσωσε, ἂν καί ἐσύ τήν διώρισες. Ἔ, ἔτσι κι ἐμεῖς λέμε ἡ Παναγία νά μᾶς σώσει. Καί ὁ γιός Της πού ἔχει τήν ἐξουσία, ἀλλά εἶναι ταπεινός, χαιρέται νά μᾶς ἀκούει νά λέμε καλά λόγια γιά τή μάνα Του.

Ἐρώτηση: Ὁ Κύριος δίδαξε νά προσευχόμεσθε στό Θεό-Πατέρα. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία προσεύχεται στή Θεοτόκο καί τούς Ἁγίους πού ἦταν ἄνθρωποι. Εἶναι σωστό;

Ἀπάντηση: Ἄκου. Ὅλες οἱ προσευχές πᾶνε στό Θεό. Ἐμεῖς προσευχόμεσθε στήν Παναγία καί τούς Ἁγίους, δηλαδή τούς παρακαλοῦμε νά προσευχηθοῦν καί αὐτοί στόν Κύριο γιά μᾶς καί ἡ προσευχή τους ἔχει μεγάλη δύναμη.

– Ναί, ἀλλά... (τόν διέκοψα) ἡ Παναγία καί οἱ Ἅγιοι ἦταν ἄνθρωποι καί πέθαναν. Δέν μᾶς ἀκοῦνε, οὔτε εἶναι πανταχοῦ παρόντες. Μήπως ὁ Θεός θυμώνει νά προσευχόμεσθε σ' αὐτούς;

Ἐδῶ εἶναι μεγάλη ἡ ὑποχρέωσή μου νά τονίσω μέ κάθε ἔμφαση αὐτό πού μοῦ συνέβη. Τή στιγμή πού ἔλεγα τή λέξη "ἀλλά", ἔνωσα νά μέ καρφώνει κάτω στή γῆ ἓνα δόρυ καί χωρίς νά πονῶ δέν μπορούσα νά κάνω "κίχ", ἐνῶ κάτι ἄνοιξε μέσα μου καί "ρούφηξα" ὅσα ὁ ἅγιος γέροντας μοῦ ἔλεγε.

– Παιδί μου, συνέχισε, γιά τό Θεό κανένας δέ πεθαίνει. Ὅταν κάποιος πεθάνει, πέθανε γιά μᾶς πού μείναμε ἀκόμα στή γῆ. Δέν πεθαίνει γιά τό Θεό. Κι ἂν αὐτός ἔχει παρρησία κοντά Του, μαθαίνει ἀπό τό Χριστό ὅτι τόν παρακαλοῦμε νά προσευχηθεῖ γιά μᾶς καί προσεύχεται, ἐνῶ ὁ Χριστός ἀκούει καί χαίρεται. Ἡ προσευχή τοῦ δικαίου ἔχει μεγάλη δύναμη.

Ἐρώτηση: Ὁ Κύριος λέει: «Ἐγώ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου. Μή κάνεις εἶδωλο, οὔτε κανενός ὁμοίωμα. Μή προσκυνήσεις αὐτά. Μήτε νά τά λατρεύσεις, διότι ἐγώ Κύριος ὁ Θεός σου εἶμαι Θεός ζηλότυπος». Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία προσκυνάει τίς εἰκόνες. Εἶναι σωστό;

Ἀπάντηση: Ἄκου. Ἡ μάνα πού ἔχει τό παιδί της στόν πόλεμο, φοβᾶται γι' αὐτό νύχτα-μέρα. Ἔχει πολλή ἀγωνία. Ξαφνικά παίρνει ἓνα γράμμα ἀπό τό παιδί της μέ μιὰ φωτογραφία του μέσα. Ὅταν τή βλέπει τί κάνει; Τήν πιάνει στά χέρια της καί τή φιλεῖ, τή βάζει στόν κόρφο της ν' ἀγγίξει τήν καρδιά της. Ἔ, τί νομίζεις; Αὐτή ἡ μάνα μέ τέτοιο φλογερό πόθο πού ἔχει γιά τό παιδί της πιστεύει ὅτι φιλεῖ τή φωτογραφία; Τό ἴδιο τό παιδί της πιστεύει ὅτι φιλεῖ. Τό ἴδιο πιστεύει καί ὅποιος ἔχει φλογερό πόθο γιά τήν Παναγία καί τόν ἅγιο πού προσκυνάει. Δέν προσκυνᾶμε τίς εἰκόνες γιατί εἶναι οἱ εἰκόνες, ἀλλά γιά τούς ἁγίους. Καί αὐτούς ὄχι γιατί εἶναι τά πρόσωπα πού εἶναι, ἀλλά γιατί ἀγωνίστηκαν γιά τό Χριστό. Ὁ Θεός εἶναι ζηλότυπος, εἶναι ἀλήθεια. Ὅχι ὅμως γιά τούς δικούς Του, ἀλλά γιά τόν διάβολο. Ὁ πατέρας δέ ζηλεύει τά δικά του παιδιά. Μήν ἀνησυχεῖς, ὁ Κύριος χαίρεται ὅταν σέ βλέπει νά σέβεσαι καί ν' ἀγαπᾶς τή Μάνα Του καί τούς Ἁγίους.

Ἐρώτηση: Οἱ Προτεστάντες..., οἱ Εὐαγγελικοί..., οἱ Πεντηκοστιανοί...

Ἀπάντηση: Ὁ Λούθηρος εἶχε παράπονα ἀπό τόν Πάπα καί δικαιολογημένα. Ἄν ἦταν εἰλικρινής, τότε γιατί δέν πῆγε στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπό τήν ὁποία δέν εἶχε κανένα παράπονο, ἀλλά ἔφτιαξε ἄλλη "ἐκκλησία" δική του; Ἄφησέ τους αὐτούς. Μήν ξαναπᾶς ἐκεῖ. Νά πηγαίνεις στήν Ἐκκλησία, νά ἐξομολογηθεῖς ἐσύ καί ἡ γυναίκα σου στόν ἴδιο πνευματικό καί ὅλα θά πᾶνε καλά.

Ἐρώτηση: Πάτερ Παῖσιε, δέν ξέρω νά προσεύχομαι. Πῶς πρέπει νά προσεύχομαι;

Ἀπάντηση: Νά αισθάνεσαι ὅτι εἶσαι μικρό παιδί καί ὁ Θεός Πατέρας σου. Ἄρχισε τότε νά τοῦ γυρεύεις. Ἄν τοῦ γυρεύεις καί τίποτα χαζά πράγματα, μή στενοχωρηθεῖς, δέ θυμώνει. Αὐτός κοιτάει τήν καρδιά σου καί θά σοῦ δώσει ὅ, τι εἶναι τό καλύτερο γιά σένα. Εἶναι ὅπως ἕνα παιδί πού ζητάει ἀπό τόν πατέρα του νά τοῦ ἀγοράσει μηχανάκι, γιατί πιστεύει ὅτι μεγάλωσε, καί ὁ πατέρας ἐπειδή φοβᾶται μήπως πάθει τό παιδί του κανένα κακό, μπορεῖ νά ἀργήσει, ἀλλά στό τέλος τοῦ ἀγοράζει αὐτοκίνητο.

Ἐρώτηση: Ὅταν προσευχόμαστε εἶναι καλό νά περιμένουμε στήν προσευχή μέχρι νά αισθανθοῦμε χαρά; Τό κάνω πολλές φορές καί μοῦ συμβαίνει.

Ἀπάντηση: Ὅχι. Τότε θά εἶναι σάν τό παιδί πού ζητάει κάτι ἀπό τόν πατέρα του, ὄχι γιά νά τοῦ τό ἀγοράσει, ἀλλά γιά νά τό χαϊδέψει μόνο.

Εὐχαριστῶ καί δοξάζω τό Θεό πού μέ ἀξίωσε νά γνωρίσω ἕναν ἅγιο ἄνθρωπο ὅσο εἶναι ζωντανός στή γῆ, νά τόν συμβουλευομαι καί νά προσεύχεται γιά μένα καί τήν οἰκογένειά μου.

Ἀλήθεια πόσο θαυμάσιος εἶναι ὁ Θεός. Πόσο πανάγαθος καί πολυεὐσπλαχνος! Δόξα στό ἅγιο ὄνομά Του. Ἔτσι ἕγινα –ὄχι ἕγινα, μ' ἔκανε ὁ Κύριος– Ὁρθόδοξος Χριστιανός, χωρίς βέβαια νά ξεχνῶ καί κάτι ἀκόμα πού μοῦ εἶπε ὁ π. Παΐσιος, ὅτι δηλαδή δίνουμε ἐξετάσεις κάθε στιγμή...





ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΟ ΖΑΪΡ

Ἐδῶ καί πολλά χρόνια μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ ξεκίνησε ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή στήν Ἀφρική μέ τόν ἀκάματο ἱεραπόστολο π. Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο πού μετέδωσε τό φῶς τῆς θεογνωσίας στήν Κένυα, στήν Οὐγκάντα, στήν Τανζανία καί στό Ζαΐρ.

Συνεχιστής τοῦ εὐλογημένου του ἔργου εἶναι ὁ π. Χαρίτων Πνευματικάκης στήν Κανάγκα. Ἐπίσης γιά ἓνα διάστημα ἐργάσθηκαν στό Ζαΐρ ὁ π. Ἀμφιλόχιος Τσοῦκος καί ὁ π. Σεραφείμ Παρχαρίδης.

Τό Νοέμβριο τοῦ 1978 ἀνέλαβε τήν Ἱεραποστολή τοῦ Κολουέζι ὁ ἀδελφός τῆς Ἱ. Μονῆς μας, π. Κοσμᾶς Γρηγοριάτης. Ἐπί 10 καί πλέον χρόνια μέ τήν εὐλογία τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἐπετέλεσε ἓνα σημαντικό ἱεραποστολικό ἔργο, γιά τό ὁποῖο γράφτηκαν καί εἰπώθηκαν πολλά.

Μετά τόν βίαιο θάνατό του, ὁ π. Μελέτιος, ἀδελφός τῆς Ἱ. Μονῆς μας, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεντρώας Ἀφρικής κ.κ. Τιμοθέου, ἀνέλαβε νά συνεχίση τό τεράστιο ποιμαντικό καί ἀναπτυξιακό πρόγραμμα τοῦ π. Κοσμᾶ. Συνεργάσθηκαν ἐκ περιτροπῆς τρεῖς Γρηγοριάτες ἀδελφοί στό ἔργο του, πού σήμερα ἀνθεῖ μέ ἑκατό ἑνορίες καί χιλιάδες ὀρθοδόξους Ἀφρικανούς.

Τό ἔργο εἶναι δύσκολο. Ἡ μαγεία, ὁ τοπικισμός, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, ἡ πείνα, οἱ ἀρρώστειες, οἱ ἐπιδημίες, οἱ ταλαιπωρίες

καί οἱ θάνατοι στή χώρα τοῦ Ζαΐρ εἶναι καθημερινά φαινόμενα πού μαστίζουν καί θερίζουν τούς βασανισμένους κατοίκους.

Ὅμως ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ εἶναι πλέον ἐμφανής, κατά τό ἀγιογραφικό ρητό: «Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις». Οἱ Ἅγιοί μας ἐμφανίζονται στούς ἰθαγενεῖς καί τούς νουθετοῦν, τούς παρηγοροῦν, τούς βοηθοῦν καί τούς θεραπεύουν. Οἱ ἀντίξοες συνθήκες καί αἱ τραχεῖαι ὁδοί γίνονται εὐθεῖαι καί λείαι, γιά νά διέλθῃ ὁ Χριστός καί ἀπό αὐτές τίς καρδιές. Νέες ἐκκλησίες κτίζονται, οἰκοτροφεῖα καί σχολεῖα ἰδρύονται, λειτουργικά κείμενα μεταφράζονται, φιλανθρωπικό ἔργο σέ λεπρούς, ἀρρώστους καί φυλακισμένους διενεργεῖται, μυστήρια τελοῦνται καί ἔτσι στηρίζεται ὁ λαός τοῦ Θεοῦ.

Συνάμα ἐπιτελεῖται καί σημαντικό ἀναπτυξιακό πρόγραμμα (γεωργία - κτηνοτροφία) πού θεμελιώνει τίς οικονομικές βάσεις τῆς ἱεραποστολῆς γιά μιά μελλοντική αὐτονομία. Πρός τό παρόν ἡ ἱεραποστολή τοῦ Κολουέζι στηρίζεται οικονομικά κυρίως ἀπό τούς φίλους τῆς ἱεραποστολῆς Ὁρθοδόξους Ἑλληνας.

Παραθέτουμε χαρακτηριστικές διηγήσεις τοῦ π. Δαμασκηνοῦ Γρηγοριάτου γιά τό ἔργο καί τά θαύματα πού γίνονται στούς μακρυνούς ἀδελφούς μας.

* Ἀνάμεσα στούς κληρικούς καί ἐργάτες τῆς ἱεραποστολῆς τοῦ Κολουέζι ἐργάζεται καί ὁ διάκονος Λάζαρος. Διακρίνεται γιά τήν πολλή του ὑπακοή, τήν ταπείνωσι καί ἐργατικότητα. Κάποια ἡμέρα τόν πλησίασα καί τοῦ ἔκανα τήν ἐξῆς ἐρώτησι:

– Πάτερ Λάζαρε, πῶς ἔγινες Ὁρθόδοξος;

- Μέχρι τό 1983 ήμουν άβάπτιστος. Άκουσα γιά τήν προτεσταντική κοινότητα τών Μεθοδιστών καί πήγα κατ' άρχήν σ' αὐτούς. Άκουσα τά μαθήματά τους, αλλά στήν πρότασί τους νά πάρω τό δικό τους βάπτισμα ή ψυχή μου άντιδροῦσε. Μετά πήγα στούς Πεντηκοστιανούς, αλλά έφυγα καί από αὐτούς γιά τόν ίδιο λόγο. Πουθενά δέν άναπαυόταν ή ψυχή μου. Κάποια ήμέρα περνώντας έξω από τήν όρθόδοξη έκκλησία ό λογισμός μου μέ παρακίνησε νά μπῶ μέσα. Αισθάνθηκα χαρά καί έσωτερική ειρήνη. Μιά φωνή μέσα μου μέ πληροφοροῦσε πώς ή Έκκλησία πού ζητεῖς εῖναι αὐτή.

Πράγματι άνεζήτησα τόν ιερέα. Τότε ήταν ό π. Κοσμᾶς. Άκουσα τήν κατήχησι καί μετά από ένα χρόνο μαζί μέ άλλους αδελφούς βαπτίσθηκα. Όταν βγήκα από τό βαπτιστήριο, είδα μέ τά μάτια μου ένα περιστέρι νά πετᾶ πάνω από τά κεφάλια τών νεοφωτίστων αδελφών. Τό είδαν καί άλλοι αδελφοί. Ό π. Κοσμᾶς μᾶς εξήγησε ότι τό περιστέρι συμβολίζει τήν κάθοδο τοῦ άγίου Πνεύματος, όπως συνέβη καί στήν Βάπτισι τοῦ Χριστοῦ στόν Ίορδάνη ποταμό.

- Πῶς έγινες διάκονος, πάτερ Λάζαρε;

- Ό παπα-Κοσμᾶς μέ πρότεινε στόν Δεσπότη μας, τόν Μητροπολίτη κ. Τιμόθεο, γιά νά αναλάβω αὐτή τήν ύψηλή διακονία. Θυμᾶμαι τά εξής χαρακτηριστικά: Όταν έσκυφα τό κεφάλι μου μπροστά στό άγιο θυσιαστήριο καί ό Δεσπότης έβαλε τό χέρι του επάνω μου καί άρχισε νά διαβάζη τήν εὐχή, άναψε μέσα στήν καρδιά μου μία φλόγα κεριοῦ. Εῖχα τότε πολλή χαρά καί παρακαλοῦσα τόν Χριστό νά μή σβήση αὐτή τήν φλόγα μέσα μου. Σέ λίγο καιρό λιγόστεψε. Παρακάλεσα τόν Χριστό νά μή μου σβήση τελείως. Μιά φωνή από

μέσα μου μέ παρηγόρησε λέγοντάς μου ὅτι θά μείνη πάντοτε μιά μικρή σπίθα. Αὐτή τή σπίθα τήν αἰσθάνομαι ἄλλοτε νά μεγαλώνη καί ἄλλοτε νά μικραίνει.

* Ὁ κατηχητής Συμεών μᾶς διηγείται ἕνα θαῦμα πού ἔκαναν τό 1993 οἱ ἅγιοι Θεόδωροι στό χωριό Μουσονοῖ τοῦ Κολουέζι:

- Τόν καιρό πού συνέβη ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ τῶν φυλῶν Κατάγκα καί Κασάϊ, δηλαδή τήν Ἔνοιξι τοῦ 1993, ἐδῶ στό χωριό μας ἔγινε μεγάλη ἀναταραχή καί σκοτώθηκαν πολλοί. Μία γυναίκα εἰδωλολάτρισσα ἀπό τή φυλή τῶν Κασάϊ εἶχε τό παιδάκι της ἄρρωστο ἀπό ἐλονοσία γιά πολλές ἡμέρες. Ὅλοι οἱ συγγενεῖς της τῆς πρότειναν νά πάη γρήγορα στό μάγο, πρὶν πεθάνη τό παιδί. Εἶχαν καί τό πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως στό κεντρικό Ζαῖρ, ὅπου κατοικεῖ ἡ φυλή τους, ἐφ' ὅσον διώκονταν φοβερά μέ λεηλασίες, κατακαύσεις τῶν σπιτιῶν τους καί ἄλλους τρόπους ἀπό τήν ἄλλη φυλή. Ἡ γυναίκα τούς εἶπε:

- Ἔχω ἀκούσει ὅτι ἐδῶ στοὺς Ὁρθοδόξους ὑπάρχει μία Ἐκκλησία κι αὐτοῖ πού κατοικοῦν ἐκεῖ κάνουν θαύματα. Θά πάω ἐκεῖ.

Πῆρε λοιπόν τό παιδί της ἐτοιμοθάνατο στήν ἀγκαλιά της καί κατευθύνθηκε βιαστικά πρὸς τήν ἐκκλησία τῶν ἁγίων Θεοδώρων. Πρὶν φθάσῃ στήν εἴσοδο, τό παιδί της ξύπνησε σάν ἀπό λήθαργο, συνῆλθε καί ζήτησε νά φάη. Τό θαῦμα εἶχε ἤδη γίνει. Μπήκε ἡ γυναίκα στήν ἐκκλησία, εὐχαρίστησε ὄσους κατοικοῦσαν ἐκεῖ καί ἀνεκοίνωσε μέ χαρά τό γεγονός σέ ὄλους τούς γείτονές της.

* Τήν ἴδια περίοδο πού ἔγινε τό παραπάνω θαῦμα καί ἀντιμάχονταν μεταξύ τους οἱ δύο φυλές, συνέβη καί τό ἔξης περιστατικό. Μία ομάδα εἰκοσιοκτώ στρατιωτῶν μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἀξιωματικό τους ἔρχονταν ἀπό τό Κολουέζι πρὸς τό Μουσονοῖ. Αὐτοὶ ἦσαν τῆς φυλῆς Κατάγκα καί πήγαιναν νά κτυπήσουν ἀνθρώπους τῆς φυλῆς Κασαΐ. Οἱ Χριστιανοὶ μας πού κατοικοῦσαν κοντά στό ναό τῶν ἁγίων Θεοδώρων ἦσαν ἀπό τήν φυλή τῶν Κασαΐ. Ὁ κίνδυνος ἦταν μέγιστος καί προφανής.

Ὅταν τό Ἀπόσπασμα ἔφθασε ὀπλισμένο μέ μαχαίρια καί μέ γοργό ρυθμό στό δρόμο πρὸς τήν ἐκκλησία, ὁ ἀξιωματικός πρότεινε στήν ομάδα του:

– Ὅχι ἀπό ἐδῶ. Δέν μποροῦμε νά περάσουμε. Εἶναι ἐκκλησία.

Γύρισαν πίσω καί ἔφυγαν ἀπό ἄλλο δρόμο γιά νά κτυπήσουν Κασαΐδες ἄλλης περιοχῆς. Οἱ ἅγιοι Θεόδωροι εἶχαν κάνει πάλι τό θαῦμα τους. Οἱ χριστιανοὶ Κασαΐδες πού κατοικοῦσαν γύρω ἀπὸ τήν ἐκκλησία δέν ἔπαθαν τίποτε.

* Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γνωρίζει πολλοὺς τρόπους γιά νά δώση τήν θεία χάρι στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων. Δέν γνωρίζει ἀποστάσεις, οὔτε ξεχωρίζει κανένα ἀναλόγως χρώματος, φυλῆς, ἐθνότητος, ὑπηρεσίας καί θέσεώς του μέσα στόν κόσμο. Ὁ Χριστός μας ἀπό ἄπειρη ἀγάπη θέλει νά ἀγκαλιάση, ἂν εἶναι δυνατόν, ὅλο τόν κόσμο, μὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τή φιλαυτία καί τόν ἀτομικισμό μας. Ἐκεῖ ὅμως πού ἀντικρύζει εἰλικρινῆ πόθο γιά σωτηρία, ἐκεῖ πού βλέπει χέρια ὑψωμένα καί πόδια γονατισμένα, ἀφήνει τούς οὐρανοὺς καί

κατέρχεται. Εὐσπλαγχνίζεται τὰ πλάσματά του καί τὰ φωτίζει μέ τρόπους ἀγνώστους σέ μᾶς.

Οὔτε ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος πίστευε ὅτι στήν πορεία του πρὸς τὴν Δαμασκὸ θά συναντοῦσε τόν Θεό, οὔτε ὁ ἅγιος Κυπριανός, στήν προσπάθειά του νά νικήσῃ τὴν πίστι καί τὴν σωφροσύνη τῆς νεαρῆς Ἰουστίνης, περίμενε νά γνωρίσῃ ἀπὸ αὐτὴν τόν ζῶντα Θεό. Ἡ παρακάτω διήγησις ἀποτελεῖ ἀνάλογο παράδειγμα ἀπροσδοκίτου θείου φωτισμοῦ, τό ὁποῖο καταχωρίζεται γιά νά φανῇ ἡ θεία φιλανθρωπία.

Ἐνα πρωῖνὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1991 εἰσηλθε στήν αὐλή τῆς ἱεραποστολικῆς βάσεως Κολουέζι ὁ ἰθαγενῆς ἱερεὺς π. Ἰάκωβος συνοδευόμενος ἀπὸ τόν ὁμοεθνή του Τάμπουε. Μὲ χαιρέτισαν ἐγκάρδια. Ὁ π. Ἰάκωβος μοῦ συνέστησε τόν νεαρό: «Ὁ κύριος αὐτός ζητεῖ νά γίνῃ ὀρθόδοξος. Σοῦ τόν παραδίδω. Συζήτησε μαζί του ὅ,τι νομίζεις». Ἦταν ἕνας λεπτός, σοβαρός καί σεμνός νέος ὄχι παραπάνω ἀπὸ τριάντα χρονῶν. Πρὶν τοῦ ὑποβάλλω βροχή τίς ἐρωτήσεις, τοῦ ζήτησα νά μοῦ διηγηθῇ τὴν ἱστορία τῆς ζωῆς του καί πῶς ἔφθασε ὡς ἐδῶ. Μοῦ διηγήθηκε λοιπὸν τὰ ἑξῆς:

– Γεννήθηκα στό Λουμπουμπάσι τό 1963. Εἶμαι μοναχογιὸς εὐσεβῶν γονέων καθολικῶν. Ἀπὸ μικρὸς ἀκολουθοῦσα τὴν Ἐκκλησία καί τίς ὑποδείξεις τῶν γονέων μου γιά τὴν σωτηρία μου. Στά εἴκοσί μου χρόνια ἐπηρεάστηκα ἀπὸ τὰ "ἁγιοπνευματικά" καί "ἁγιοφωτιστικά" κηρύγματα τῶν Πεντηκοστιανῶν καί προσεχώρησα στήν αἵρεσί τους.

Ἀγαποῦσα τὴ μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς καί ἐπιδόθηκα μέ ζῆλο σ' αὐτήν. Πίστευα ὅτι εἶχα βρῆ τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία καί σ' αὐτὴν τώρα θά ἔπρεπε νά κοπιᾶσω, γιά νά βοη-

θήσω καί τούς συνανθρώπους μου στό δύσκολο ἔργο τῆς σωτηρίας. Οἱ προϊστάμενοί μου ἐξεδήλωσαν τήν εὐαρέσκεια τους γιά τόν ζῆλο μου πρός μάθησι καί θρησκευτική δρᾶσι καί γρήγορα μέ προήγαγαν σέ πάστορα μιᾶς ἐνορίας.

Σέ λίγο διάστημα ἄλλο σκαλί ἀνώτερο μέ περίμενε. Μοῦ ἔδωσαν τό ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου καί ἱεροκήρυκα μιᾶς μεγάλης περιοχῆς πού περιλάμβανε ὅλο τό Λουμπουμπάσι καί πολλές ἐνορίες γύρω ἀπό αὐτό. Σ' αὐτό τό ἔργο ἐπιδόθηκα πλέον ὄχι μόνο μέ ζῆλο, ἀλλά καί μέ φανατισμό. Θεωροῦσα τόν ἑαυτό μου εὐτυχῆ, διότι ἤμουνά πάνω ἀπό ὅλους, διότι τούς ὠδηγοῦσα ὅπως ἤθελα καί μέ τίς ἐρμηνεῖες τῆς ἁγίας Γραφῆς πού ἐγώ θεωροῦσα σωστές. Ἐπί δύο χρόνια ἐπισκεπτόμουν τίς ἐνορίες μου καθοδηγώντας τούς πάστορες μέ πύρινα κηρύγματα. Δέν δεῖλιαζα νά συνομιλήσω μέ ὅποιονδήποτε ἐπίσημο ὑπάλληλο τῆς χώρας μου. Τόν κυβερνήτη (νομάρχη) τοῦ Λουμπουμπάσι ἐγώ τόν μετέστρεψα ἀπό τόν Παπισμό στήν Πεντηκοστιανή αἵρεσι, καθώς καί ἄλλους παράγοντες.

Κάποια ἡμέρα πού διάβαζα τήν Καινή Διαθήκη προσεκτικά, διεπίστωσα ὅτι μερικά ἔργα καί μηνύματα πού ὁ Χριστός ἔδωσε στους Μαθητές του ἐμεῖς δέν τά εἶχαμε σέ ἐφαρμογή. Ἐδωσε στους Ἀποστόλους τήν ἐξουσία νά λύνουν καί νά δένουν τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων, τούς ἔδωσε τό σῶμα καί τό αἷμα του πρός ζωή αἰώνια, τούς ἔδωσε ἐντολή νά βαπτίζουν τά μέλη τῆς νέας θρησκείας κ.ἄ. Ὅλα αὐτά δημιούργησαν μέσα μου πολλά ἐρωτηματικά, διότι τό κήρυγμά μου στίς ἐνορίες δέν περιεῖχε τίς ἀνωτέρω ἐντολές καί ὑποθήκες τοῦ Χριστοῦ. Ἄρχισα νά ἀνησυχῶ μήπως ἡ θρησκεία πού ἀκολουθῶ δέν εἶναι ἡ σωστή καί

βαδίζω στό δρόμο τής πλάνης. Έως ότου όμως μπορέσω νά δώσω απάντησι στά έρωτήματά μου πού δέν μου έδιναν οϋτε ύπνο στά βλέφαρά μου, αποφάσισα νά αποδημήσω χωρίς νά πώ σέ κανένα τίποτε.

Ήλθα στό Κολουέζι. Νοίκιασα ένα χορταρένιο καλυβάκι στην συνοικία τών Ιθαγενών καί άρχισα νά ασχολοῦμαι έλάχιστα μέ τό έμπόριο γιά τήν καθημερινή μου τροφή. Σταμάτησα νά πηγαινοέρχομαι σέ έκκλησίες, δεδομένου ότι σ' αϋτή τήν περιοχή είναι πάνω από τριάντα, διαφορετικές ή μία από τήν άλλη. Είπα μέσα μου:

– Θεέ μου, γνωρίζω ότι μία Έκκλησία άφησες στόν κόσμο. Οί Πεντηκοστιανοί καί άλλοι μου έλεγαν ότι δέν ύπάρχει πλέον ή άρχέγονη Έκκλησία. Άλλά πώς έξηγεΐται ό λόγος Σου: «καί πϋλαι άδου οϋ κατισχύσουσιν αϋτήσ;» Υπάρχει λοιπόν ή Έκκλησία Σου καί είναι μόνο μία. Φώτισέ με λοιπόν νά τήν γνωρίσω καί νά τήν ακολουθήσω.

Ήμέρα καί νύκτα πλέον δέν έπαυσα νά έπιτελῶ αϋτό τό έργο μόνο: Προσευχή νά μου αποκαλύψη ό Θεός τήν Έκκλησία του. Πέρασαν δύο χρόνια χωρίς κάποια απάντησι, κάποια πληροφορία. Λογισμοί δυσπιστίας μέ κύκλωσαν. Σύννεφα απελπισίας ήλθαν νά μέ σκεπάσουν. Άλλά ό πανάγαθος Θεός δέν άργησε νά μου δώση τό ποθούμενο, βλέποντας τήν άγωνία μου.

Μιά νύκτα βλέπω στόν ύπνο μου έναν άγνωστο μαυροφορεμένο. Ήταν Εϋρωπαϊός κληρικός. Μαϋρα ράσα, άσπρα γένεια, λευκό καί γαλήνιο πρόσωπο, ειρηνική καί στοργική ματιά. Μέ πλησίασε καί μου μίλησε στά Σουαχίλι. Έγώ άπόρησα πώς αϋτός ό γέροντας, μολοντί Εϋρωπαϊός, ξέρει Σουαχίλι. Μου είπε επί λέξει τά έξης: «Είμαι ό άγιος Νικό-

λαος. Ἐάν θέλῃς νά σωθῆς, νά ἀκολουθήσῃς τήν δική μου Ἐκκλησία». Μέ εὐλόγησε καί ἔξαφανίσθηκε. Σηκώθηκα σα-
στισμένος. Ποίος εἶναι αὐτός ὁ εὐρωπαϊός παπᾶς καί ποιά
εἶναι ἡ Ἐκκλησία του; Ποίος θά μέ καθοδηγήσῃ σ' αὐτήν;

Ἐφοῦ σηκώθηκα, βγήκα στούς δρόμους καί ρωτοῦσα
τούς συμπατριῶτες μου νά μάθω σέ ποιά Ἐκκλησία ἀνήκει
ὁ ἅγιος Νικόλαος. Μετά ἀπό ἀρκετές ἡμέρες ἀκαρπῆς ἀνα-
ζητήσεως, ἔστειλε ὁ Θεός τόν ἀνθρωπό του. Μιά Χριστιανή
ὀρθόδοξη τῆς ἐνορίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου Κολουέζι, κάτοι-
κος τῆς ἴδιας συνοικίας, μέ πολλή χαρά μου ἀνακοίνωσε γι'
αὐτό πού ζητοῦσα. Μέ πῆρε καί μέ πῆγε στόν ὀρθόδοξο
ιερέα π. Ἰάκωβο, ὁ ὁποῖος μένει ἐκεῖ. Καί αὐτός μέ ἔφερε
σήμερα στήν Ἱεραποστολή.

Αὐτή ἦταν ἡ δαιδαλώδης πορεία τοῦ νέου αὐτοῦ, γιά νά
φτάσῃ στόν τόπο τῆς ἀναψυχῆς, στήν κοινή ὄλων μας Μη-
τέρα Ἐκκλησία. «Αὐτή ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου...
Τίς Θεός μέγας ὡς ὁ Θεός ἡμῶν;»

Σήμερα ὁ νέος αὐτός παρακολουθεῖ ἀκόμη τά κατηχητικά
μαθήματα μέ ταπείνωσι καί ἀνυπομονησίᾳ γιά τήν ἡμέρα
τῆς βαπτίσεώς του. Διαβάζει μέ ἱερό ζῆλο τά ὀρθόδοξα βι-
βλία, καταρτίζεται γιά νά ὑπηρετήσῃ μελλοντικά τήν Ἐκκλη-
σία ὡς κληρικός, ἐάν εἶναι θέλημα Θεοῦ. Ἐτσι μοῦ εἶπε.

Στούς πρώην πάστορες καί διδασκάλους τῶν Πεντηκο-
στιανῶν κρατεῖ ἀδελφική μέν, ἀλλά μαχητική στάσι. Τούς
δημιουργεῖ ἰσχυρούς προβληματισμούς καί ἀμφιβολίες γιά
τήν ἀλήθεια τῆς κοινότητάς τους. Τούς ἐκμυστηρεύεται τό
θαυμαστό γεγονός τῆς ξαφνικῆς ἀλλαγῆς καί στροφῆς του
στήν Ὀρθοδοξία.

Μετά από ένα μήνα ό ίδιος νέος μέ πλησίασε γιά νά μου πη πώς βαδίζει στην καινούργια του πορεία. Μου έμπιστεύθηκε επίσης καί τό έξής:

- "Ένα απόγευμα διάβαζα την επιστολή του 'Αποστόλου 'Ιακώβου. Ξαφνικά αισθάνομαι μιά δροσερή αύρα νά μέ περιβάλλη, ή όποία κατόπιν μπήκε μέσα μου καί γέμισε την ύπαρξί μου μέ χαρά καί γαλήνη πνευματική. Πρώτη φορά αισθάνθηκα τέτοια ιερή έμπειρία. Ταυτόχρονα άκουσα μιά φωνή πού μου έλεγε: «'Αφησε όλες τις αίρέσεις καί ακολουθήσε άταλάντευτα την 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία».

Δέν έχω λοιπόν, πάτερ, καμμία άμφιβολία ότι εύρίσκομαι στην άληθινή άρχαία 'Εκκλησία του Χριστού. Ευχαριστώ τον Θεό, διότι υπάρχει αυτή ή 'Εκκλησία του στην πόλι μας, τόσο κοντά μας. Δέν χρειάσθηκε νά τρέξω μακρινές αποστάσεις γιά νά τή βρω. Ευχαριστώ όλους έσας τους αποστόλους του γιά τό έργο πού έπιτελείτε στην πατρίδα μας. Προσεύχεσθε γιά μένα νά σας ακολουθήσω γιά τή δόξα του Χριστού μας.

"Ας δοξάσουμε όλοι μας τό όνομα του Κυρίου μας, ό όποιος καί στις δύσκολες ήμέρες μας ανασταίνει καί από τις πέτρες άκόμη τέκνα 'Αβραάμ. "Ας βοηθήσουμε μέ θυσιαστική καί έγκάρδια αγάπη τό ιεραποστολικό έργο της 'Εκκλησίας μας στα έθνη.

* Τόν Αύγουστο του 1994 αναστατώθηκε τό Κολουέζι μέ τις προκηρύξεις, αφίσες, πινακίδες καί πανά ότι έρχεται ό Χριστός νά θεραπεύσει τους τυφλούς καί παραλύτους καί κάθε ασθενή όλης της περιοχής. Ξοδεύτηκαν πολλές χιλιάδες δολάρια γιά την προετοιμασία της ύποδοξης ενός Πεντηκο-

στιανοῦ πού ξεκίνησε ἀπό τή Νότια Ἀφρική, γιά νά προσφέρει τήν θεραπεία στους ἀσθενεῖς τοῦ Ζαΐρ.

Τήν ἴδια προετοιμασία καί λαμπρή ἐμφάνισι ἔκανε καί στό Λουμπουμπάσι, τήν συμπρωτεύουσα τοῦ Ζαΐρ, ὅπου πληθθος ἀσθενῶν τόν ἀκολούθησε μέ τήν ἐναγώνια ἐλπίδα τῆς σωματικῆς τους ἀποκαταστάσεως. Ἀπό ὅσα ἔμαθα, ἔδωσε τήν ποθητή ὑγεία στους ἀσθενεῖς πού προσήλθαν, καί φυσικά μέ δαιμονική δύναμι, ἀλλά τό λυπηρό καί τραγικό: Μόνο γιά μιά ἡμέρα. Ἀπό τήν ἐπομένη ἐπανέρχονταν πάλι στήν ἴδια ἀσθένεια.

Συνέπεσε ἡ ἔναρξι τῶν κηρυγμάτων καί θεραπειῶν τοῦ νεοφανοῦς "μεσσία" μέ τήν ἔναρξι τῶν Παρακλήσεων τοῦ Δεκαπενταγούστου πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας μας. Εἰδοποιήθηκαν ἔγκαιρα οἱ Χριστιανοί μας ἀπὸ τόν π. Μελέτιο γιά τόν ἀπροσδόκητο ἐπισκέπτη καί ἀπαγορεύθηκε σέ ὄλους ἡ προσέλευσις τους ἐκεῖ, ἔστω καί ἀπὸ ἀπλῆ περιέργεια. Ἐπετράπη μόνο σέ δύο-τρεῖς Χριστιανούς μας νά παρακολουθήσουν τί θά πῆ, γιά νά ἐνημερώσουν τόν ὑπεύθυνο.

Κάθε ἀπόγευμα στίς 3. 30' ὁ ὑποτιθέμενος μεσσίας μέ βροντερή φωνή καλοῦσε τό λαό μέ δύο μεταφραστές πρὸς ἀκρόασι καί θεραπεία, ἐνῶ τήν ἴδια ὥρα ὁ π. Μελέτιος μέσα στήν ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Γεωργίου, δηλαδή σέ ἀπόστασι 100 μόλις μέτρα ἀπὸ τήν δαιμονική συγκέντρωσι, διέταξε νά γίνονται Παράκλησις στήν Παναγία, κήρυγμα καί κομποσχοίνι γονατιστοί. Οἱ δύο συγκεντρώσεις μάχονταν ποιά θά νικήσῃ. Ἀλλά μείζων ὁ ἐν ἡμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. Τό ἀποτέλεσμα ἀκούσθηκε τήν τελευταία ἡμέρα –ἦταν Κυριακή– ἀπὸ τόν

Ίδιο τόν μεγαλόστομο καί θαυματοποιό Πεντηκοστιανό. Νά τί εἶπε:

- Πῆγα σέ πολλές πόλεις καί πολλά κράτη. Παντοῦ τό ἔργο μου στεφανωνόταν μέ ἐπιτυχία. Ἄλλά αὐτό πού ἔπαθα ἐδῶ στό Κολουέζι, μοῦ συνέβη πρώτη φορά. Ἐπί τόσες ἡμέρες δέν μπόρεσα νά κάνω καμμία θεραπεία. Μά οὔτε μία; Ἀπορῶ τί συμβαίνει. Κάποια ἄλλη δύναμις ὑπάρχει ἐδῶ στήν πόλι σας, ἀγαπητοί μου, ἢ ὁποῖα παραδόξως δέν μέ ἀφήνει νά σᾶς θεραπεύσω καί νά πιστεῦσετε ὅλοι στόν Ἰησοῦ Χριστό. Φεύγω πολύ πικραμένος καί δέν θά μπορέσω πάλι νά ἔλθω στήν πόλι σας.

Τό θαῦμα τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας μας πανηγυρικά συντελέσθηκε, μάλιστα μέ ὁμολογία τοῦ ἴδιου τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας. Τό γεγονός ἀνακοινώθηκε στους Χριστιανούς μας τήν ἐπομένη Κυριακή καί ὅλοι δόξασαν τόν Θεό, πανηγυρίζοντας μέ τραγούδια τά θαυμάσιά Του.





ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΥΣ

Ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὑψους μέ τό Ὑπόμνημά της τῆς 14ης/27ης Μαΐου 1995 καταδεικνύει τίς ἀνορθόδοξες προϋποθέσεις, ὑπό τίς ὁποῖες προωθεῖται μία ἐσπευσμένη ἔνωση τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία μας, καί συνιστᾷ τήν ἐπανατοποθέτησι τοῦ διαλόγου ἐπί ὀρθοδόξων βάσεων. Καλεῖ ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας σέ σύντονο προσπάθεια νά ἀποφευχθῇ ἔνωση παρά τήν μόνη Ἀλήθεια, δηλαδή τήν ἀκρίβεια τοῦ δόγματος καί τήν ἀκαινοτόμητο Ἱερά Παράδοσι. Καταλήγει δέ στήν σαφῆ δήλωσι: «Εἰς περίπτωσιν ὅμως, καθ' ἣν – ὃ μή γένοιτο – ἡ ἔνωση θά συντελεσθῇ παρά τήν μόνην Ἀλήθειαν, δηλοῦμεν ρητῶς καί κατηγορηματικῶς ὅτι τό Ἅγιον Ὑψος δέν θά ἀποδεχθῇ τοιαύτην ψευδῆ ἔνωσιν».

Ἐλπίζουμε ὅτι τελικῶς ὁ διάλογος θά συνεχισθῇ ἐπί ὀρθοδόξων προϋποθέσεων, ἔτσι ὥστε οἱ ἐν πλάνῃ καί αἰρέσει εὐρισκόμενοι ἀντιχαλκηδόνιοι λαοί τῆς Ἀνατολῆς νά ἐπανέλθουν στήν σωστική κιβωτό τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

ΒΟΥΔΙΣΤΙΚΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Σάν μανιτάρι ξεφύτρωσε βουδιστικό μοναστήρι στόν Χολμώντα τῆς Χαλκιδικῆς. Οἱ ἱδρυταί του παρεπλάνησαν τίς

κρατικές υπηρεσίες, απέκρυψαν τούς πραγματικούς των σκοπούς και παραπληροφόρησαν τούς κατοίκους τῆς γύρω περιοχῆς. Θά ἔκτιζαν τάχα θερινές κατοικίες. Δυστυχῶς ἡ ἀδιαφορία καί ἡ ἀποστασία τῶν νεοελλήνων ἀπό τήν πατροπαράδοτη εὐσέβεια καί τό ἀληθινό φῶς τῆς θεογνωσίας, τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, γίνεται ἡ αἰτία νά ἐδραιώνεται τό βδελυγμα τῆς ἐρημώσεως στόν ἁγιασμένο τόπο τῆς πατρίδος μας. Ὁ λαός τῆς Χαλκιδικῆς κινητοποιήθηκε ὑπό τήν ἡγεσία τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Κασσανδρείας καί Ἱερισσοῦ καί τῶν παραγόντων τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καί διαμαρτυρήθηκε ἐντόνως. Δέν γνωρίζουμε ἐάν τελικῶς καρποφορήσῃ ὁ ἀγώνας του. Ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὑόρους, πληροφορηθεῖσα τήν ἴδρυσί τοῦ βουδιστικοῦ κέντρου τόσο προκλητικά στά προπύλαια τῆς Ἀθωνικῆς χερσονήσου, ἐξέδωσε Ἀνακοίνωσι τῆς Ἐκτάκτου Διπλῆς Ἱεραῆς Συνάξεώς της, μέ τήν ὁποία τονίζει πρὸς τόν ἑλληνικό λαό τήν ἀνάγκη γιά πνευματική ἐπαγρύπνησι ὥστε νά μὴ θρηνησομε ἄσκοπα ἀργότερα. Ἡ σωτηρία τοῦ τόπου μας ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προσήλωσί μας στήν Πίστι τῶν πατέρων μας.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ἡ ἀνησυχία πού δημιουργήθηκε στήν κοινή γνώμη σχετικῶς μέ τήν δῆθεν ἐμφιλοχώρησι διεθνιστικῶν καί ἀνθελληνικῶν τάσεων μεταξύ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὑόρους ἔγινε ἡ αἰτία γιά τήν ἐξαγγελία Ψηφίσματος ὑπό τῆς Ἱεραῆς Κοινοτήτος τοῦ Ἁγίου Ὑόρους τήν 3η/16η Μαρτίου 1995. Μέ τό Ψήφισμα διαβεβαιώνει περὶ τοῦ ὑψηλοῦ αἰσθήματος φι-

λοπατρίας τῶν μοναστῶν τοῦ ἁγιωνύμου Ὑΐου, αἰσθήματος παρομοίου πρὸς ἐκεῖνον πού ἐχαρακτήριζε τοὺς αἰοιδίμους Ἁγιορείτας τοῦ 1913, οἱ ὁποῖοι κάτω ἀπὸ δυσμενέστατες πολιτειακές συνθήκες καὶ διεθνεῖς περιστάσεις διετράνωσαν τὴν ἑλληνικότητα τοῦ Ἁγίου Ὑΐου ὡς ὄρον ἐπιβιώσεώς του καὶ ὡς ἀναγκαία συνθήκη γιὰ τὴν διαφύλαξι τοῦ πανορθόδοξου χαρακτήρου του. Ὁ πανορθόδοξος χαρακτήρας τοῦ Ἁγίου Ὑΐου εἶναι ἡ ἱερά παρακαταθήκη πού παρέλαβαν οἱ σημερινοὶ οἰκισταὶ του ἀπὸ τοὺς μακαρίους καὶ ἁγίους Κτίτορας τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τοὺς αἰοιδίμους αὐτοκράτορας καὶ πατριάρχας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν ὁποίων τό εὐαγγελικό καὶ ἁγιοπατερικό ἦθος καὶ τόν ἐθεμελίωσε. Ὁ κίνδυνος νά ὑπερισχύσουν εὐρωπαϊκές ἀρχές, ξένες πρὸς τὴν ἑλληνορθόδοξο παράδοσι τοῦ λαοῦ μας, ἐπὶ πολλῶν τομέων τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς πατρίδος μας εἶναι ὑπαρκτός. Εἴμεθα μάρτυρες τῆς ἐπιβολῆς των σέ μερικούς ἀπὸ τοὺς θεσμούς πού χαρακτηρίζουν τὴν ἑλληνική καὶ ὀρθόδοξο ταυτότητά μας. Ἡ ὑπάρχουσα προοπτική γιὰ τόν πλήρη ἐξευρωπαϊσμό μας πρέπει νά μᾶς ἐμβάλῃ σέ σοβαρή ἀνησυχία καὶ νά θέσῃ καίρια ἐρωτήματα, ὅπως π.χ. ἐν προκειμένῳ: Ποιοὶ ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τόν πανορθόδοξο χαρακτήρα τοῦ Ἁγίου Ὑΐου; Ποιὰ εἶναι τὰ ὄφελῃ ἀπὸ τὴν κατάργησί του; Ποιὰ εἶναι ἡ εὐκολωτέρα ὁδός γιὰ τὴν πραγματοποίησί της;

Ἐλπίζουμε ὅτι ἡ Ὑΐος τοῦ Ἁγίου Ὑΐου, ἡ Κυρία Θεοτόκος, δέν θά ἐπιτρέψῃ τὴν ἀλλοίωσι τοῦ ὑπερχλιετοῦς χαρακτήρου τοῦ Ἱεροῦ Τόπου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἁγίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΖΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ	5
Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἀρχιμ. Γεωργίου Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΚΗ ΖΩΗ	14
Μοναχοῦ Μωυσέως Ἀγιορείτου Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΗΣ ΣΚΙΑΘΟΥ	37
ΕΟΡΤΙΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ	
Ἡ Σάρκωσις τοῦ Λόγου.	51
Ἡ συνανάστασις μας μέ τόν Χριστό	55
Μοναχοῦ Δαμασκηνοῦ Γρηγοριάτου Ο ΓΕΡΩΝ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ	58
ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ Π. ΠΑΪΣΙΟ	66
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΟ ΖΑΪΡ	71
ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ	
Ὁ διάλογος μέ τούς Ἀντιχαλκηδόνιους	83
Βουδιστικό μοναστήρι στήν Χαλκιδική	83
Ἡ ἑλληνικότης καί ὁ πανορθόδοξος χαρακτήρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους	84



ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΜΕΛΙΛΛΑ
ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ
Τηλ. 0397 23.313